

Filozofie, ekonomie, politologie, sociologie, psychologie, historiografie

MARATHON

3/2017

číslo 144

**Teoretický časopis věnovaný otázkám postavení
člověka ve světě, ve společnosti, v současném dění**

Obsah

1. Úvodní poznámka	2
2. Hlavní materiály.....	2
Čelem k práci, bídě zády, šťastný národ, program vlády (Jiří Řezník)	2
Ke Směrnici 2005/36/WS o uznávání odborných kvalifikací	
v oblasti volného pohybu služeb v EU (Daniel Hájek)	34

MARATHON

Internet: <http://www.valencik.cz/marathon>

Vydává:

Radim Valenčík

jménem Otevřené společnosti příznivců

časopisu MARATHON

Vychází od listopadu 1996

Registrační značka: MK ČR 7785

ISSN 1211-8591

Redigují:

Vladimír Prorok

e-mail: prorok@vse.cz

Jiří Řezník

e-mail: reznik.jiri@seznam.cz

Pavel Širůček

e-mail: sirucek@vse.cz

Radim Valenčík (224933149)

e-mail: valencik@seznam.cz

Redakce a administrace:

Radim Valenčík, Ostrovní 16

110 00 Praha 1

MARATHON is a bi-monthly Internet magazine founded in Prague at the end of 1996. Its aim is to help to clarify, from central and east European perspective, the reasons of present entanglement of the world developments, and participate in the search for prospective solutions.

About 30 authors contribute to the magazine on a regular basis and more write for it occasionally. So far MARATHON has been published in Czech with occasional documentation annexes in English or German. English summaries of articles are envisaged based on specific interests of readers.

Themes most often treated in the magazine include human capital, investments in education and other forms of human capital, nature and consequences of globalization, new approaches in economic theory (an attempt for synthesis of seemingly disparate concepts of K. Marx, J. Schumpeter, M. Friedman, G. Becker and R. Reich with regard to role played by innovations and the search for new space for economic growth), etc. Several specific projects of human capital investments have been developed on the basis of concepts analyzed in MARATHON.

The magazine can be accessed at www.valencik.cz

E-mail contact: valencik@seznam.cz

Do rukou se vám dostává časopis Marathon 3/2017. Jako obvykle, nejdřív některá základní sdělení:

- Časopis je dostupný prostřednictvím sítě INTERNET na www.valencik.cz
- Časopis vychází jednou za dva měsíce, vždy 15. dne prvního z dvojice měsíců, které jsou po sobě. Nejbližší řádné číslo (03/2017) bude vydáno a objeví se na Internetu 15. května 2017.
- Rozsah časopisu je 40 stran tohoto formátu, což odpovídá přibližně 120 stranám standardního formátu.
- Příspěvky, případně připomínky a náměty, vzkazy redakci apod. lze rovněž zasílat na e-mailovou adresu: valencik@seznam.cz.

- V srpnu 1997 byl Marathon registrován ministerstvem kultury ČR

1. Úvodní poznámka

Do třetího letošního čísla zařazujeme opravdovou lahůdku. Připomínku či spíše z hlediska faktografického, metodického i z hlediska čtivosti výborně ztvárněné epizody z bouřlivého léta 1947. Je z pera Jiřího Řezníka, který patří k předním mistrům žánru tohoto typu. Toto se mu zvláště podařilo a každý čtenář si určitě povšimne řadu paralel se současností. Doufejme však, že vývoj bude odlišný. Každopádně – před blížícími se volbami materiál velmi vhodný k přečtení a následnému uvažování.

Vzhledem k tomu, že hlavní materiál je poměrně rozsáhlý a bylo by škoda je uveřejňovat na pokračování, zbylo místo již jen na jeden standardní teoretickoaplikativní materiál věnovaný solidnímu upracování problému regulace v oblasti volného pohybu služeb v EU.

2. Hlavní materiály

Čelem k práci, bídě zády, šťastný národ, program vlády

Jiří Řezník

Úvodem

Tato stať jako určitá komentovaná výběrová antologie literárních pramenů na jedno typické zástupné téma představuje shrnutí dosavadního výzkumu jedné mediální bouře v Československu v horkém létě 1947, která přehlnala z Prahy až do Washingtonu a zpět a která předznamenala průběh a výsledky Vítězného Února 1948 a jeho hodnocení jak současníky, tak i historiky. Rozdělila občany Československa na dva tábory, které si začaly nadávat jak do nacistů, tak i fašistů, ba se vzájemně začaly obviňovat z antisemitismu, vykopala mezi nimi tak hluboké příkopky, že už je nebylo možné přeskocit. Ukazuje ale také, že domácí politikové pouze reagovali na vzrůstající radikalismus, nebo chcete-li nespokojenost politicky aktivních občanů s tím či oním scénářem jak mezinárodního, tak vnitřního vývoje. Zjednodušeně řečeno, vliv existence nějaké horké linky mezi Prahou a Moskvou na průběh a výsledky Února 1948 byl zcela marginální, nebo možná správněji řečeno, mohl být

případně jedním z mnoha činitelů. To je už podstatně větší roli sehrála skutečnost, že právě v onom horkém létu 1947 spoutané kuřivo se začalo postupně uvolňovat, příslib příští hojnosti. Přesto tato mediální bouře byla hned tehdy, snad právě proto i dnes téměř zcela zapomenuta. Současníci ale třeba dobře věděli, nač narážel Václav Černý ve své poměrně rozsáhlé stati *Kurziva o národním umělectví*, publikované v Kritickém měsíčníku 20. listopadu 1947 (s. 390-395), i když ve svých obsáhlých pamětech se vůbec o níže popsané kauze vůbec nezminil, vypadla mu zkrátka z hlavy, jako by se nikdy žádná mediální bouře nad severní polokouli nepřehnal. Probírání zástupných témat ve veřejném prostoru je nevhodnější mobilizačním cvičením při přípravě na budoucí reálné politické bitvy, konkrétně těch, které tehdy proběhly v r. 1947: obsazování obchodních komor, distribuce textilu, milionářská dávka. Ďurišovy zákony, rolnické komise, slovenské protistátní spiknutí, rozšíření Národní fronty, krabičkový atentát, Těžko na cvičišti, lehký na bojišti. Jsou vhodným nástrojem zjišťování toho, kdo je můj stoupenec a kdo je můj odpůrce. *Za touto clonou předstírané mravní hysterie kladla KSČ soustavně kámen po kameni do budovy příštího totalitního státu, jehož obrysy se stávaly čím dál tím zřejmější.*¹

Truman as Rapacious

Praha. Mluví amického velvyslanectví oznámil, že velvyslanec Laurence A. Steinhard protestoval u československého ministerstva zahraničí proti básni v oficiálním pražském týdeníku, který označil presidenta Trumana za dravce, respektive za chamtivce. Tímto způsobem referovala tehdejší amická massmedia² o básni *I. máj 1947* Stanislava K. Neumanna, publikovanou 21. května 1947 v Praze uprostřed dvacátého prvního čísla XVI. ročníku Tvorby. Týdeníku pro kulturu a politiku. Na první stranu ji redakce neumístila, jinak řečeno nevyjadřovala explicitně postoj redakce.³ Poslední tvůrčí bomba, podle soudobého vyjádření Jana Masaryka: *nadávací báseň bolševika*⁴: bývalého anarchisty, levého národního socialisty, obdivovatele ženské krásy, avantgardního umění a levičáckého komunisty explodovala s takovou silou, že zastínila tehdy samotné ohlášení Marshallova plánu. V básni šlo o pouhé vyjádření osobního postoje národního umělce Stanislava Kostky Neumanna k Trumanově doktríně zatlačování komunismu, přičemž nejlepším lékem proti ní měl být úspěšný průběh dvouletky.

Nemohl nám a nesměl nikdo už zabránit v pochodu,/ nemohl nám a nesměl už nikdo umlčet zpěvy,/ náležejíce lidu, náležíme národu,/ země je naše, národ je náš, dnes celý svět je levý, // Dnes krásný svět hřmí bolševickým krokem, dnes krásný svět je samý bolševický zpěv,/ opovrhujeme ohyždným dolarovým sokem/ a jeho stády vydržovaných chlapů a děv, // My tady na východě: čistý vzduch tu máme/ a na vše odpovídáme: ano nebo ne. Poslední fašistickou chamrad' jednou udoláme,/ nemůže dýchat s námi, zahyne. // Podívejme se na radostnou opovážlivost nových světů,/ naslouchejte tomu, co volá svobodný lid./ A teď si představte, že by se opovážil někdo vlézt nám do sovětů, horlivých budovatelů porušit práci a klid. // Jak tornádo vyřítili se partyzáni všech zemí,/ žádné lži křesťanství, pomsty krvavý dav, / Kdyby nezbyvalo než padnout, začneme s padouchy všemi./ Pozor! Teď vchází pan Truman, imperialismu graf. // Co na tom, je-li pokládán za hrdinu, všetečný a dravý, / Opovrhujeme každým dolarovým pad'ourem. / A vůbec co na tom, že existuje ještě svět licoměrný a žravý, / aspoň neženeme cestou za našim velkým snem. // Za našim velkým snem a velkým cílem. / Necht' radost a vlajkosláva jásotem naplnily / Přes všechno skuhrání nevěrců

¹ *Tři roky. Přehledy a dokumenty k československé zahraniční politice v letech 1945-1948.* Vydávala Masarykova sociologická společnost a oddělení pro vědeckou politiku Zemské kulturní rady Československé strany národně socialistické v Brně.

² PRAGUE Ambassador Laurence A. Steinhard has protested to the Czechoslovak Foreign Office against a poem in the official Prague weekly *Tvorba* which referred to President Truman the official Prague Communist weekly *Tvorba* which referred to President Truman as 'Rapacious', an American Embassy spokesman said. [U.S. protest Czech Poem; Communist Writer Referred to Truman as 'Rapacious' Nevada State Journal, June 03, p.11 (Detroit Free Press, June 03, p. 4, The New York Times June 03, 1947, p.1)]

³ Je možné, že tato skutečnost sehrála svou roli v dvouznačnosti výroků autorů, piščíků pro Právo Lidu, což kriticky glosovala ve Svobodném slově značka [re] v komentáři *Jak to tedy je* [7. 6. 1947 (č.132), s.2 (rubrika Rovně a jasně)]: V *Právu Lidu* redaktor „Poznáme“ na první straně neví, co osnuje redaktor kulturní rubriky. *Národ je právem vzrušen nehoráznou veršovačkou S.K. Neumanna, a Právo Lidu se 4. června pozastavilo nad Neumannovou neukázněností a píše: „Jako člen největší vládní strany a citel Sovětského svazu by měl snad nejspíš znát vyspělost sovětského lidu, který v žádném svém jedinci se nesníží k podobným perfidnostem a žlučovitému pokřiku proti představiteli jiného politického systému ... Jde o trapnou osobní neukázněnost národního umělce, o bezpříkladné zneužití československé demokracie.“ A hle co píše 5. června kulturní rubrika téhož Práva Lidu. V referátu o nových vydáních Neumannových knih píše recenzent, že bude poslední sbírka moci vyjit rozšířena o zbytek Rudých zpěvů, které „teď už budou moci vyjit celé a snad rozmnoženy o nerudovský přídavek „Čest rudé vlajce“ i o tu tak vyzývavou a tak pobuřující báseň poslední o 1. květnu 1947 (báseň, proti níž protestovala vláda USA, pozn. red.), již prokázal S.K. Neumann, že nezoficiálně a nepřizpůsobil se, jak jsme se toho báli r. 1945. Je tak znovu vzorem všem pokolením mladším, od nichž čeká pracující lid neje nom reprezentaci, nýbrž především také slovo živé, obranu i útok proti šikujícím se světové reakci.“ – Tak vida, soudruh Karel Polák si libuje, že St. K. Neumann bude vzorem mladšímu pokolení tím, co politická redakce jeho listu označuje za perfidnost, „žlučovitý pokřik a trapnou osobní neukázněnost.*

⁴ Neumannova báseň asi nejlépe charakterizuje dobové označení *famózní apostrofa*. Nicméně odkud všichni dobře věděli, že báseň se zmiňuje o tehdejšímu prezidentu USA Harrym S. Trumanovi?

chlubíme se už dílem. / Nebudeme to my, ani naše dílo, jež zkrachují uboze. // Necht' radost a vlajkosláva jáсотem naplnily / den vznešený, den svobody, den závazků a věrnosti, / nade vším usedla vlast, na trůn červenobílý, a u jejích nohou dvouletka se připravuje k hojnosti.

O co ve zkratce šlo

Jak prozradil nápis na zadní straně krabičky cigaret Star, tak nejenom Neumannovi ale dokonce i všem kuřákům šlo o štěstí národa: *Čelem k práci, / K bídě zády, / Šťastný národ, / Program vlády.*

Milan Drápala popsal celý příběh až v přílišné zkratce: *Stanislav Kostka Neumann, jemuž byl udělen titul národního umělce, použil přirovnání dolarový pad'our na adresu Harryho S. Trumana v politické básni „1. máj 1947“, otištěné v Tvorbě, roč. 16, č. 21, 21. května 1947, str. 382. Pravidelný průvodce Vývoje událostmi uplynulého týdne Chronologluc (tentokrát zřejmě P. Tigrid) ve sloupku „Dolarový pad'our Truman“ vyjádřil bez obalu své mínění o tomto literárním výtvoru a jeho autorovi: „Báseň“ S. K. Neumanna není totiž jen hrůzná a nechutná rýmováčka bez ladu, skladu a významu. **S. K. Neumann má v naší komunistické straně asi to postavení a význam, které měl Horst Wessel nebo Dietrich Eckhart v hnutí páně Hitlerově.**⁵ Je to jakýsi slavnostní lyrický mluvčí strany. (...) Ústy S. K. Neumanna mluví Komunistická strana Československa.“⁶ Báseň ovšem nevyvolala jen širokou rozhořčenou výměnu názorů v českém tisku, ale také diplomatickou zápletku. Americký velvyslanec v ČSR Lawrence A. Steinhardt předal československému ministerstvu zahraničí protestní nótu, na kterou reagoval ministr Jan Masaryk oficiální písemnou omluvou.⁷*

O této tzv. omluvě, kterou už pan Drápala necituje, byla česká veřejnost zpravena takto: *Praha, 19. června (re). Jak se opožděně dovídáme, naše zahraniční ministerstvo odpovědělo již minulého týdne na diplomatickou notu, kterou jménem americké vlády protestovalo zdejší velvyslanectví Spojených států proti známé básni S.K. Neumanna, obsahující urážky presidenta Trumana. Ve své odpovědi na americkou notu vyslovuje československé zahraniční ministerstvo hluboké politování nad otištěním této básně.*⁸ Ale politování a omluva nejsou dva totožné činy. Omlouvám se za činy, za něž nesu nějakým způsobem odpovědnost. Politování mohou vyjádřit také tehdy, když se mi ty či ony činy toho či onoho subjektu nějakým způsobem nezamlouvají.

Z tohoto pohledu tuto zprávu doprovodilo Svobodné slovo obsáhlým, poněkud zavádějícím komentářem: *Na jiném místě otiskujeme zprávu o odpovědi, kterou se naše zahraniční ministerstvo omlouvá americké vládě za známou Neumannovu báseň. Je to omluva, s níž jistě souhlasí naprostá většina našeho lidu, a jak jsme přesvědčeni, i většina rozumného lidu komunistického. Věříme, že vláda Spojených států přijme vysvětlení našeho zahraničního ministerstva, a že tento nemilý incident nezkalí československo-americké přátelství, o které naše vláda na základě svého programu poctivě usiluje. Nevraceli bychom se k této trapné aféře, kdyby se k ní dnes a denně nevraceli ve svém tisku a v projevech svých vedoucích činitelů komunisté. Víme dobře, že to činí proto, aby přehlušili kritiku, která se jim s nečekanou prudkostí ozvala ve svých vlastních řadách. Činí to tak způsobem natolik neomalenyým, že nás přímo nutí k tomu, abychom jim položili několik vážných otázek, které si klade naše veřejnost a na které čeká vážnou odpověď. Je to především otázka, k čemu máme oficiální zpravodajství, jestliže toto zpravodajství nás nezpravilo ani o americké notě, ani o československé odpovědi. Že tu nejde o věc bezvýznamnou, to lze přece vidět i ze skutečnosti, kolik místa jí věnuje Rudé právo, orgán naší hlavní vládní strany. Naše ústřední zpravodajství však prostě strká hlavu do písku a odmítá veřejnost informovat. Druhá otázka se týká naší komunistické strany a její linie. Neboť nejde o výplod komunistického básníka, který má právo psát podle svého svědomí a kterému nikdo nesmí jeho psaní zakazovat. Jde o skutečnost, že útok vyšel v oficiálním týdeníku komunistické strany, a že tedy odpovědnost – jak právem napsal Jan Masaryk – padá na toho, kdo útok v tomto listě otiskl. A nejde jen o šest týdnů starou báseň: jde o celý postoj komunistického tisku, který i po americké protestní notě a po omluvné odpovědi našeho zahraničního ministerstva hájí to, co Neumann napsal a co Tvorba otiskla, a tím se s nimi ztotožňuje. Chceme se proto otázat, zda komunistická strana souhlasí s vládou, která se prostřednictvím svého zahraničního ministerstva omlouvá, či zda souhlasí s urážkou, pro kterou se vláda omlouvá; schvaluje Neumannův útok – jak by nasvědčovalo psaní Rudého práva a jiných komunistických listů – anebo nad ním vyslovuje spolu s československým zahraničním ministerstvem a*

⁵ Tučně vyištěným písmem zvýrazňuji ty věty, které byly z daného článku citovány z materiálu, otištěném pak J.T.: *Fašismus a jeho živitelé*. Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI. V čísle 28 (2. července 1947)

⁶ Viz Vývoj, č. 22, 28. května 1947, str. 472. Nicméně na vlastním počátku celé aféry měl stát Ivan Herben, tehdy šéfredaktor Svobodného slova, který však měl být ve funkci politického šéfredaktora nahrazen v červnu 1947 Kohákem, což s potěšením kvitoval Jan Pilař v Tvorbě, nicméně tomu neodpovídají údaje v tiráži. **Faktem je**, že pan Kohák publikoval v červenci 1947 přinejmenším jeden, poněkud obsáhlejší článek [Dr. Miloslav Kohák. *Zásada věrnosti*. 5.7. (č.156), s.1] K osobě tohoto novináře viz např. <http://blisty.cz/art/11706.html>

⁷ Drápala, Milan. *Na ztracené vartě Západu. Antologie české nesocialistické publicistiky z let 1945-1948*. Praha: Prostor 2000, s. 238. ISBN 80-7260-046-X

⁸ *Československo se omluvilo USA. Pro urážlivou báseň S.K. Neumanna v čas. Tvorba. Svobodné slovo* 20. 6, s.1 (č.143, III. vydání,) vše tučně, vlevo nahoře.

československou vládou hluboké politování. A konečně třetí otázka: Chceme tedy americkou půjčku nebo ji nechceme?⁹

Startovací výstřel k tomuto verbálnímu zápasu ve volném stylu vypálil Tigríd v Lidové demokracii a Herben v Svobodném slově, následoval výpad Jaroslava Kvapila a mobilizační výzva Spolku beletristických spisovatelů, načež bylo možné sledovat spršku výstřelů z minometů lidoveckého a národně socialistického tisku, do boje pak vyrazili pěšáci v roli dopisovatelů s bojovým pokřikem a hojným provoláváním hesel¹⁰ účastníky čtvrt

⁹ r [Herben??] (Praha). *Dolarová horečka a reakční hysterie*. Svobodné slovo 20. 6. 1947, s.1-2 (č.143, III. vydání), sloupek na pravé straně titulní stránky a na levé straně druhé strany. Článek pokračoval touto úvahou: *Komunisté se velmi rozhořčili nad lidovým dvojverším, v kterém se „zabučí“ rýmuje s „nepůjčí“*. Lidové říkánky však mívají obyčejně zdravý základ, a každý myslící komunist a nekomunist musí konec konců uznat, že ten, kdo se o něco uchází – i když je to jen půjčka, kterou bude musít splácet – má pramálo naděje na splnění svých přání, užije-li zdvořilostních obrátů S.K. Neumanna. Takové formy jsou na místě spíše tam, kde se nám přímo vnučuje něco, co **nechceme**. **Jde** u nás vskutku o podobnou situaci? Z některých komentářů, a to z komentářů, které nejsou bezvýznamné, bychom mohli usoudit, že ano. Tak na příklad šéfredaktor Rudého práva píše v nedělním (s.1) úvodníku: „Stojíme o půjčku na ryze obchodním základě při zachování plně své národní a státní suverenity a s právem hospodařit s půjčkou po svém.“ Jiný přední publicista Rudého Práva, pan Miroslav Galuška, říká o americké půjčce: „Chceme ji jako suverénní stát od suverénního státu – bez politických podmínek na základě hesla: Já pán – ty pán!“ . Rovněž na stránkách Rudého Práva píše Kamil Winter o pokrokové Americe a praví: „Ta Americká, jak nám řekl delegát Rosenblum, chce nám dát půjčku v dolarech za takových podmínek, že každý dobrý vlastenec ji může přijmout s dobrým svědomím.“ V tomto koncertu nechybí ani hlas pana ministra průmyslu Laušmana, který podle Rudého Práva (čtenáři Práva Lidu se tomto jeho projevu kupodivu nedověděli) pravil na sjezdu horníků: „Československá republika zůstane nezávislá a není na prodej za dolary“, ani hlas náměstka předsedy Fierlingera, který na nedělním sjezdu zaměstnanců SNB prohlásil: *Neprodáme svou demokracii za žádné dolary!*“ Je tu dále významný hlas pana předsedy URO, poslance Zápotockého, který volá na Václavském náměstí k manifestantům za mír: „Neváhali bychom sáhnout k revoluci, kdyby cizí reakční síly se chtěly míchat do našich vnitřních záležitostí a pomoci své kapitálové nadvlády pomáhat znovu k moci naší domácí reakci.“ A nakonec předseda vlády považuje za nutné zdůraznit v interviewu s řeckým novinářem, že „usilujeme o spolupráci a dobré a kulturní styky se všemi mírumilovnými národy a státy, při čemž hlavní podmínkou této spolupráce vidíme v naprostém a vzájemném respektování státní suverenity.“ Nuže, se vším, co jsme zde citovali, upřímně souhlasíme. Vidíme, že zde byla v pouhých několika dnech nahromaděna celá řada nejdůležitějších ohrazení, v nichž se mluví o státní suverenitě, o politických podmínkách, které jsou nám kladeny, o revoluci – viz poslanec Zápotocký – o kupování za dolary – viz ministr Laušman a náměstek Fierlinger. A domníváme se, že jde-li tu vskutku o tak zásadní věci, je třeba, abychom je řešili nikoliv novinářskými polemikami, nýbrž společnou vůlí tuto svojí státní svrchovanost a nezávislost hájit. K tomu však potřebujeme znát několik potřebných faktů: Chceme především vědět, kdy a kde nám byly při jednání o americkou půjčku kladeny politické požadavky a jaké podmínky. Chceme dále vědět, kdo nakolik urazil naši vládu kladením nedůstojných požadavků, že dva její členové považují za nutné mluvit o kupování a dolary. A chceme dále vědět, jakým způsobem – ať v našich hospodářských nebo v našich zahraničně politických vztazích - se projevila snaha oněch reakčních sil – a kterých reakčních sil – proti nimž by pan poslanec Zápotocký neváhal sáhnout k revoluci. Ale chceme znát skutečně jen fakta: kdy a kde a kým jsme byli takovému nátlaku vystaveni, kdy se s ním konkrétně setkali naši diplomatictí zástupci, naši hospodářští vyjednavači, naše vláda, v které notě, na které konferenci, v kterém hovoru, nebo v kterém projevu. Neboť jde o věc příliš vážnou, než abychom o ní směli mluvit v náznamech a v řečnických tirádách. Existuje-li nebezpečí tlaku, jimž je ohrožena naše suverenita, chceme proti němu bojovat všichni společně – ale nejprve chceme znát, v čem se toto nebezpečí konkrétně projevilo a projevuje. Anebo takové nebezpečí není, protože není žádného takového nebezpečí. Ale pak prosíme jménem československé veřejnosti všechny ty pisatele článků o dolarové diplomacii, reakční hysterii a dolarové horečce, aby sami nepropadali horečce a hysterii řidnoucích řad a neléčili tuto svou chorobu agitáčními hesly, která se tak dobře vyjmají v novinářských titulcích, ale méně dobře v bilancích našich zahraničně- politických a hospodářských vztahů.

¹⁰ Zpětně vzato, za sporná, respektive útočná hesla, citovaná pak ve Svobodném slově, mohla být považována tato: *Jdeme bez alegorických vozů, šetříme národní podniky* [narážka na komunistické májové průvody, v nichž měla být využita podniková auta], *Chceme znát pravdu, posloucháme opět „Kroměříž“* [za protektorátu označení pro české vysílání BBC]. *Slovácko je chudé, ale není rudé*. Další příklady lidového hněvu Svobodné slovo publikovalo 1) 5. VI. 1947, s.2, č.130 v poznámce *Česká loužička národního básníka*. (značka [re] v rubrice Rovně a jasně): *Nejméně stokrát jsme dostali do redakce opis básně, kterou národní umělec St. K. Neumann napsal, ke každému opisu byla připojena výzva i výtka proč tuto báseň českým čtenářům neosvěžíme v paměti. Tož alespoň druhou půlku té básně: Jak jsem na hony vzdálen dnes /národa vodnatelného, sám jemu cizí! Nikdy se neshodneme a nedorozumíme/ Z jině jsem krve a z jiného těsta/ Kleci mi shnilá ta země ...Třetí internacionála se u nich pěkně ztenčí v odznak a rudou pásku ... Loužičko česká, k tobě nepatřím. Otče, otče můj, proč jsi se, počestil? Jinde se přece dýše líp, /Vše, co tu živoří, co se tu děje, / jen vojna je žabomyši.“ Čtenář se asi diví, že básník, který se zřekl národa, může být národním umělcem. Ale nediví se, že právě tento básník poškolil projevem své žlučovité nenávisti národ o milióny dolarových úvěrů a o dodávky surovin, které nám nikdo jiný nemůže a nechce dodat. (re) *Česká loužička národního básníka*. Svobodné slovo 5. VI. 194793 Přetištěno v Plzeňském Svobodném směru, Brněnském Slově národa A J.) 2) dne 12.6.1947 v rubrice Rovně a jasně značka [on] v poznámce nazvané *Hlas lidu*: *Charakteristickou vlastností lidu pražského je odedávna vtípnost, s jakou reaguje na politické události, jež rozrušily jeho mysl. A tak si pražský lid vypráví už anekdotu o básni národního umělce. Je to takhle: Před skladištěm komunistického družstva „Bratrství“ zastaví auto vrchovatě naložené moukou UNRA. Skladník vyběhne s radostí na ulici a volá na řidiče: „To budete skládat u nás?“ „Kdepak“, odsekl řidič, pro vás „skládá“ S.K. Neumann!“ 3) Tentýž den v téže rubrice informovala značka [re] v glose S.K. Neumann není sám, že píše nám JUDr. Vladimír Šindelář z Nového Strašecí: „Upozorňuji tě na relaci našeho rozhlasu, kterou jsem na vlastní uši vyslechl v úterý 3. června ve 22 hodin z pražské stanice, kdy v okénku z USA se mluvilo o svobodě tisku v USA tím způsobem, že veškerý tisk v Americe je v rukou kapitalistů, kteří nedovolí uveřejnití cokoliv jiného, co by se jim nelíbilo, takže ve skutečnosti v USA žádná svoboda tisku prý není a přednáška byla doslova ukončena těmito slovy: ... můžeme tedy říci, že noviny a časopisy v USA jsou výhradně v rukou amerických Jiří Štříbrných. **To**lik rozhlas a dr. Šindelář. Dodáváme k tomu: A právě v předvečer mezinárodního sjezdu novinářů v Praze. Američtí žurnalisté, jestli se jim dostaly tyto nepravdivé nehoráznosti k sluchu, jsou jistě nesmírně nadšeni tím, že právě šéf rozhlasového zpravodajství Hronek, který je spoluodpověden za ducha rozhlasových relací, byl jim vyvolen za generálního tajemníka jejich mezinárodní organizace. A to ani nemluvíme o zájmech svého vlastního státu,**

milionového průvodu Prahou na oslavu padesátiletého výročí založení národně socialistické strany, z nichž asi byli nejvкусnější veršičky, zveřejněné ve Svobodném slovu dne 10.6. 1947 i s komentářem: ***Naše nádherná mládež bavila účastníky slavnostního průvodu skandovanými veršičky. Byly jich desítky, jeden vtípnější druhého. Reportér jich zachytil aspoň několik na ukázkou: Študáci jsou chudý, ale nejsou rudý. Až budu mít v Praze hlad, Neumann začne veršovat. Amerika nepůjčí, když nám básník zabučí. Slunce svítí, hvězdy blednou, vyhrály to jenom jednou. Pojďte honem lidičky sbírat rudé hvězdičky. Pod'te všichni v jednom šiku za jednotnou republiku. V Rudém právu včera stálo, že nás dnes bude málo, ale zítra v poledne Rudé právo pobledne. Hled'te, je nás velká fůra, ať to vidí lidi z URA. Moraváci hledaj práci pro ministra informací. Nebojte se Pražáci, jednička se kymáci. Jednou je to pravda jistá, Medard není komunista.***¹¹

jemuž má Čs. rozhlas sloužit. Dovedeme si totiž představit, jak ochotně budou „američti Jiří Stříbrní“ podporovat naše spravedlivé politické a hospodářské zájmy.

¹¹ [ma] (Praha) Reportérovy záběry. Svobodné slovo 10.6. 1947, s.4. Tučnou kurzivou jsou vtištěny úryvky z tohoto článku, který převzal J.T.: *Fašismus a jeho živitelé*. Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI. V čísle 28 (2. července 1947), s. 532, bylo však chybně uvedeno datum publikování (3.6.) Pro zajímavost uvádím, že v myslí jednoho pamětníka uvázla toliko poslední věta daného skandování, tedy rozpor mezi předpokládanou a zažívanou životní realitou.

V článku J.T. byly citovány i další úryvky z kritických dopisů čtenářů redakci: *Byl-li jste oslněn svou slávou jako „národní básník“ je to ještě horší, protože jste ani nepochopil, že to byla zásluha Vaší politické strany nepodepsáno (koresp. lístek) (lístek s přilepeným výstřížkem Neumannova epigramu, přetištěného svého času bez autorova jména ve Svobodném zítřku. Kolem výstřížku je tužkou napsáno: To si dejte vy všichni agenti Moskvy za rámeček. KSČ — rudí nacisti. To jste vy všichni Kopečtí, Nejedlí a celá komunistická zločinecká smečka. Pankrác přijde!!! (Bez podpisu)*

Jak tento ubožák svoji idiotskou „básni“ o dolarech sprofanoval název „národní umělec“ objeví se v brzku. Slušný a své cti dbalý umělec — ovšem skutečný umělec — k nimž nemůžeme počítati S. K. Neumann — jistě odmítá by pro příště, aby mu vláda udělila čestný titul „národní umělec“. Vždy klidný Jaroslav Kvapil, rozepisuje se o uličnickém S. K. Neumannu a s opovržením konstatuje, jak těžce doplatíme na komunistické darebáctví Neumannovo. Český národ musí trvati na potrestání S. K. Neumannu pro zločin úmyslného poškození Československé republiky. (Bez podpisu)

Pane „národní“ básníku, který špiníte vlastní národ!

.... — Že však český člověk a k tomu „básník“ poctěný titulem „národní« klesne na úroveň Němců — to bolí. Podotýkám, že nejsem v žádné politické straně, čekám, až se utvoří nová strana — strana lidí čestných a čistých v každém směru — strana lidí dobré vůle. Č. J., uč. v.v.

Slovnutý Pane Národní umělče!

Nemělo by se zneužívat onoho pojmenování, poněvadž za tím titulem vidíme především Čecha, kterého národ odměnil a dává mu svoji úctu. Bohužel tady se stal nějaký přehmat. Vy Jste především komunista, a to ještě špatný snad ani ten by tak vědomě neškodil svoji vlasti, ačkoli těm je vše jedno. Opravdu zajímavé by bylo vašem případě. kdo Vám k tomu dopomohl, asi podobný jako jste Vy. ... Zbylo-li Vám jen trochu cti v těle o němž pochybuji nenechte se zvát oním jménem, budilo by to ironický úsměv. Taky jedna Česka ale poctívá Jiřina Kadlecová

S. K. Neumann, národní vůl, v Libni.

Četli Jsm v Tvorbě Tvoje za články a mimo toho ... potřeboval bys .. tak nakopat do aby nemohl chodit s ... alespoň půl roku. Jak může taková hyena lidské společnosti se pohybovat na svobodě, když se stydí za češství národní vůl. Tak jak celá záležitost vypadá půjde na Pankrác. Vylyž nám p Podpis: Svaz buzerantů

Co ste to měl za k matka, která sama jistě byla vy... z táty ožralce, že mohla vy takovou zrudu, prý „básníka“, jak o vás píše tisk formátu. Přijde brzy doba, ze vás a druhy budou věšet na kandelábrech všichni opravdoví Češi. Nejslušnější úryvky z anonymního dopisu, podepsaného „Pravý komunista“.

Ty komunistický padoure, netvař se tak blbě, my dobře víme, proč vy bolševici nechcete, aby nám Amerika dala půjčku. Ty to chceš zkazít svými pitomými básničkami a ten druhý ruder dědek svým kecáním, protože se bojíte, aby to s vámi nedopadlo jako v Řecku. Tam už dostali všichni bolševici na p Ale my tu půjčku po volbách dostaneme a pak se s vámi povezu taky vaši partneři ze soc. dem. co vám teď lezou do p Dnes se ti ještě nepodepíš, protože tu není žádný právní řád, až po volbách bičem na záda, smrade. B e z p o d p i s u

Ty národní padoure! Přátelsky ti radím, abys to své pitomé řemeslo zanechal, jelikož se nám zdá že ti kape na karbid. Doufám že to není anonym, který dostáváš ojedinelý, a kdyby byla v našem státě svoboda a volnost projevu, rád bych se podepsal. Podpis: „Neuznaný národní básník“

Vážený pane, po přečtení článku ve svobodném Slově o urážce presidenta Trumana byla jsem nemile překvapena, jak se něčeho podobného může dopustit národní umělec. To se propůjčují umělecké tituly divným osobám! Za co jste vlastně tento titul dostal? Pravděpodobně za členství v komunistické straně, kterážto strana prospěcháří ví, jak získávat řady členů. Nezáleží jí na tom, koho vyznamenává, zda přeškolí preclikáře, ševce na úředníka, atd.... a rovněž štědře udílí umělecké tituly osobám podobného druhu, i když jsou daleko od tohoto vyznamenání. Eva Košíkářova

... Jste duševním nedochůdčetem, politickým gangsterem a zkrachovaným přísluhovačem bolševického režimu, který vás na krátký čas pozvedl. Říkáme na krátký čas, neboť dlouho Vaše „básnění“ trvati nebude a o Vaši tělesnou schránku se pak co nejdříve postaráme, Český národ si oddychně až se zbaví zrůdných individui á la S. K. Neumann, Václav Kopecký, Zápotocký a pod. Běda Vám gaunerů jestli nepřestanete s Vašimi špinavými prackami a smradlavou hubou dělat do politiky. Mějte se na pozoru! Varujeme Vás! Místo podpisů: dr J. S. A. M. R. T.

Jsem český inteligent a mám už dost tvého židovského kecání, ty smradlavý bolševiku. To se ti líbí, válet si svý ... na ministerstvu informací, brát za to těžké peníze z našich kapes a při tom si vydávat ty své židovské kecy. Ted' sis zase vydal toho Golema v údolí a budeš otravovat svou židovštinou poctivé české duše ... Jen počkej, až to vyhrájeme, vykopeme tě i s ... až do Pečkárny, tam ještě budete brečet po Hitlerovi. Tomu jsi ušel, ale nám neujdeš. To byl jeho zločin, že vás všechny marxisty a židy nevystřílel do posledního, aspoň byste tu neotravovali vzduch. Praha nebude rudá! Vám ty hvězdičky opadají a stáhnete ocasy (Bez podpisu)

... a v zájmu našem je, abyste nebyl příživníkem na našem národním těle a věnoval se práci pro nás užitečné. Kdybyste ušil jenom

Následovala tvrdá odvěta „nacistických velezrádců“, kteří svým oponentům začali nadávat do fašistů a vlajkařů ústy Jiřího Pilaře, Gustava Bareše a Jiřího Taufera, rovněž mohutně podporována dopisy dělníků a pracující inteligence. Pokusy „fašistů“ a „vlajkařů“ Pavla Tigrida. Františka Kovárny, Bohumila Brouka, Jana Slavíka o protiúderu bylo možné zmapovat až k datu 12. července 1947. Závěrečný mat byl učiněn v podobě článku Jiřího Pilaře v níže uvedeném čísle Tvorby 9. července 1947, který rekonstruoval průběh celé nadávací kampaně z pozice „nacistických velezrádců“. Až v tomto článku se doznal Pilař k aktivnímu podílu komunistů na rozpoutání této mediální bouře, v níž rozhodující roli sehrálo jedno zcela zástupné téma:

[KDO ZAČAL?] Vyprovokovali veřejné diskuse komunisté? Ano a ne. Ve skřínkách a výkladech svých redakcí a sekretariátů vyvěsili vedle sebe výstřížky ze svých i cizích novin, aby tak svým členům a příznivcům ukázali, jak se píše a jak je možné v týchž novinách za dva dny kategoricky popírat to, co v nich bylo napsáno krátce před tím, jak se říká černé- na bílém, aniž by ovšem původní zpráva byla odvolána. Byla to především nespokojenost a nedůvěra set a tisíců národních socialistů a lidovců k současné politice vlastních stran. T o bylo hlavní příčinou jejich zájmu o to, co tomu říkají komunisté, proto přišli v tisících diskutovat, ptali se a byli dotazováni. Mnozí z nich se snažili obhájit politiku svých stran asi těmito argumenty: štvanci proti S. K. Neumannovi vyprovokoval na svou pěst Herben, uznáváme, že jeho zásah byl nešťastný a nevhodný, ale toho přece nesmíte brát vážně, musíte to pokládat za jeho soukromý názor. Chyba ovšem je, že je to politický šéfredaktor listu a že píše do ústředního orgánu strany. Pro jednoho šéfredaktora přece nemusí ještě být špatná celá strana, ten může odejít a strana a její ideály zůstávají. Diskuse se často stočilo na jiná témata, na podstatu Trumanovy doktríny, americkou půjčku, na naši zahraniční politickou orientaci, na návrh prof. Machorky sterilizovat dělnické vrstvy¹² jako duševně méně hodnotné, návrh dr Jiřího Hejdy, aby bylo 49% akcií znárodněných podniků dáno do vlastnictví zahraničnímu a domácímu soukromému kapitálu, krajské zřízení, na shovívavý poměr národních socialistů a lidovců k luďáckému křídlu demokratické strany, snížen; důchodové daně z mezd a platů, poměr mezi Čechy a Slováky, na nejrůznější státníky a veřejné funkcionáře všech stran, pojem lidové demokracie, socialismu a komunismu, na vatikánskou politiku a pro mnohé ještě stále mlhavý Dojem tak často zneužívaných slov totalita a reakce. Trochu zmatku způsobil záměrně nesprávný výklad projevu presidenta Beneše o demokracii uvedením možnosti, že by jedna z našich stran dostala při volbách 51% všech hlasů.

V době nikoliv předvolební jsme byli svědky klidných i temperamentních, ale přímo davových diskusí před sekretariáty stran a redakci nejen na desítkách míst Prahy, ale i v nespočetných venkovských místech Čech a Moravy. Stejně živě se ovšem diskutovalo při pracovních přestávkách, při společných cestách a jízdách do práce a z práce, na fakultách a ve školách, v tramvajích a vlacích, u rodinných stolů, prostě všude, kde se scházejí lidé dobré vůle. První příčinou byla uměle vyvolaná kampaň národně socialistického a lidoveckého tisku zdánlivě proti u nás otištěné St. K. Neumannově básni „1 máj 1947“. Byla to průhledná záminka k politickému útoku. O

jeden pár bot ročně. prospěl byste nám více. Muž z ulice

... dejte mu krumpáč a lopatu ať de pracovat a zapomene psát blboviny, nenecháme se urážet a nestrpíme mezi sebou nevzdělance, který nás bude zostouzetit ať to veme na vědomí dejte mu to a příští ať to nepřijímá Administrace do tisku ať mu dá pracovní úřad práci ať zaměstnáni

(Bez podpisu, s příloženým výstřížkem ze Sv. Slova ze dne 28. t. r.: „Národní umělec proti národu?“)

V článku Gustava Bareše Co chcete [Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI. Číslo 25 (18. června 1947), s. 453-454] byly uvedeny další příklady: Co mělo znamenat v jubilejním národně-socialistickém průvodu hulákání zvláštních úderných skupin: My jsme páteř republiky, máme kredit z Ameriky! Byli jsme a budem, k Americe půjdem! (V průvodě Prahy VII.) Jakou linii zahraniční politiky a jakou vyhlídku pro bezpečnost naší vlasti představuje tento pokřik, byl-li doprovázen ještě také takovým „heslem“, jako: „Naše láska k ČSR neznamená SSSR!“ Bylo by třeba s hlediska národního a státního vysvětliti rovněž nápis s protektorátním vtípem: „Posloucháme Kroměříž“ tj. posloucháme cizí rozhlas- a řídíme se jím! A všechno to bylo zasazeno do rámce nejnenávislivějších výkřiků proti Zápotockému, S. K. Neumannovi, Kopeckému, Nejedlému, Ďurišovi. K tomu jako ironie byla nesena standarta: „Soutěž mezi stranami nevylučuje slušnost.“ O konečných snech tohoto halasu svědčila by hesla, která byla volána na lidovecký špalír: „Podejte nám pravici, ať zničme levici!“ Aby nebylo omylu: to nebylo v průvodu Národního sjednocení, nýbrž v jubilejním průvodu čs. strany národně-socialistické! Víme, že značná část i účastníků průvodu, zejména z venkova, se dívala na všechno s velkým překvapením a slušní lidé se s odpořem odvraceli. Víme dokonce, že i pořadatelstvo a někteří vedoucí činitelé strany se pokusili aspoň v posledním okamžiku zakročovat i odbírali aspoň ty nejkřiklavější standarty. Avšak křik, o němž byla řeč, otiskoval ráz průvodu. Postrádali jsme hesla pro budování republiky, pro splnění dvouletého plánu, hesla dělníků, rolníků, živnostníků a inteligence. Viděli jsme a slyšeli jsme nenávisť ke všemu, co se buduje a tvoří. Těto nenávisti proti nové republice byla nasazena koruna i v oficiálním tisku strany, kde v záznamu „Svobodného slova“ (15. VI.) o jubilejních slavnostech se jakémusi neznámému starému Kladeňáku vkládají do úst slova: „... život nás netěší, bojíme se, je to horší, než dříve.“ „Co tím myslíte, dříve?“ „No, je to horší než fašismus, potřebujeme odvahu, kterou tady načerpáme.“ Je známo přísloví o ptáku, který kálí do vlastního hnízda. Od osvobození nebylo něco tak skandálního napsáno o naší svobodné republice a ani gestapáci a zrádci před soudem nešli tak daleko, aby chválili okupační režim proti režimu nynějšímu. Opona se zvedá. Nyní je zřejmé, že křiklounské smečce nešlo jen o báseň S. K. Neumanna a o americkou půjčku. Ohánějí se Amerikou, aby útočili na náš režim, na vládu Národní fronty, na naši bezpečnost, na občanský mír, na linii naší zahraniční politiky, na základní pilíře republiky.

¹² Proti tomuto lidovému převyprávění svých názorů se univerzitní profesor Ot. Machotka ostře vymezil [Pravda o vykleštěné pravdě. Prostomyslné a zlomyslné výmysly komunistů a jejich neslušná agitace. Svobodné slovo 18.7. 1947 (č.166), s.1]

báseň samu jejím inspirátorům vůbec nešlo, vždyť jich většina básní prokazatelně ani nečetla, neboť nejapná záměna pojmu „graf imperialismu“ za vymyšleného „gráfa imperialismu“ ve spojení se jménem prezidenta Trumana, byla otištěna celkem ve 27 časopisech a přetištěna dokonce i v zahraničním tisku. Jistě se nedivíte, že mezi nimi nechybí ani „Svobodný zítřek“ s článkem známého odborníka na autosexualismus B. Brouka. Druhou příčinou byla některá sprostá hesla organizovaně připravovaná a vykřikovaná skoro ve všech částech v průvodu pražských jubilejních oslav nár. soc. strany. Jejich část byla nešikovně otištěna i ve „Svobodném slově“ a ostuda z toho vzniklá měla být zamaskovaná obvyklou ofensivou „silných slov“, jen na okamžik přerušenu polouředním oznámením, že poslanci Bolen a Klátil přestávají být aktivními členy redakce „Svobodného slova“ a že redaktori Kolář a Mrkvička dostali z listu výpověď, ačkoliv Kolář byl jedním ze seniorů redakce a prý protože je Mrkvička zetěm poslance Bolena. Současně bylo oznámeno, že politickým odpovědným šéfredaktorem listu se stává dr. Kohák a že jím tedy přestává být dr. Ivan Herben. Poslední zpráva byla přijata veřejností a hlavně pak veřejností národně socialistickou velmi příznivě. Herbenovy úvodníky byly totiž čteny hlavně pro jejich autorem nikterak nezamýšlenou zábavnost, ale pro popularitu jejich „proslulých“ sensací, majících platnost jednoho dne. Ku podivu je dosud nezačal k radosti svých čtenářů otiskovat „Dikobraz“, aby i v tom dosáhl Herben popularity svého soka ve straně Fráni Klátily, jemuž se to už přihodilo. Na okamžik se zdálo, že v národně socialistické straně jsou ve vedení vedle Herbenova bratrance a úvodníkaře „Svobodného zítřku“ dr. Prokopa Drtiny, také pasivní politici, leč jenom na okamžik, anebo nemají dost široké lokty a dosti vyvinuté, hlasivky, a to je v tomto případě škoda. Hlavně je to škoda pro národně socialistickou stranu. [DISKUSE NA ROZKAZ] Podle Svobodného slova a Lidové demokracie komunistický agitprop prý obecenstvo k diskusím „nakomandoval“. Opravdu nevím, jak může nakomandovat denně tisíce příslušníků politických stran, aby se zastavili před skříňkami komunistických redakcí a sekretariátu o diskutovali tam třeba až do půlnoci. Nejvíce se tomuto tvrzení zasměji právě ty desetitisíce nekomunistů, kteří diskutovali, berouce vážně zásadu, že demokracie je diskuse. Pochybujeme, že budou pokládat za demokratický oficiální zákaz národně socialistické a lidové strany diskutovat. Když se diskutovalo nejvíce, konal se sjezd národně socialistické strany a všichni ti, kteří nebyli hlouzí, slyšeli skandovat sprostá hesla, která zprvu otisklo a potom popřelo Svobodné slovo. Tady již byli diskutující národní socialisté tak trochu otráveni. Většinou uznávali jejich nevhodnost, někteří se snažili alespoň popřít organizovaný původ oné nápadné shody, že se tatáž hesla opakovala na nejrůznějších místech průvodu. Skoro všichni ovšem přiznávali, že právě ona hesla jinak pěkný, pestří a velký průvod jubilejních oslav jejich strany velmi znehodnotila. Přes potěšující a pozitivní výsledky měly diskuse i mnoho nedostatků. Diskutovalo také hodně lidí mladých a politicky nezkušených. Tu a tam se stávalo, že debatěři obou stran nenechávali jeden druhého domluvit nebo že používali slov zbytečně ostrých. Že třeba komunisté přisuzovali chytrému a slušnému národnímu socialistovi všechny perličky z článků Ivana Herbena nebo názory nějakého pana X, jedoucího včera, vlakem z Říčan do Prahy. Tam, kde bylo naopak více potřebného klidu a dobré vůle, měly debaty slušnou a někdy dobrou úroveň a byly věcné. Praktický to důkaz, že většina národních socialistů a lidovců jsou lidé dobré vůle, i když někdy nesprávných názorů. Také se objevilo, že znalost politických dějin vlastních stran a politického života za první republiky je dosud velmi malá. Někteří debatující komunisté věděli o Bohumíru Šmeralovi bohužel právě tak málo jako národní socialisté o skutečném Václavu Klofáčovi, nebo komunisté opět stejně málo o vyloučení několika spisovatelů z KSČ roku 1929, jako národní socialisté třeba o pozadí aféry Jiřího Stříbrného a jeho Ligy. Tady mají politické strany, časopisy, lidová osvěta, kolektivní i soukromí nakladatelé velmi mnoho práce. Čím méně oslavných frází a čím více přístupně a objektivně zpracovaného materiálu a poučení přednáškami, rozhlasem, knihovny a diskusemi se mladým a často i starším lidem dostane, tím věcněji se potom bude muset psát a debatovat. Tím těžší posici potom budou mít fráze, lež a demagogie, tyto úhlavní nepřátelé opravdové demokracie. Většina diskutujících národních socialistů nesouhlasila s krkolonnou politickou linií Herbenových článků ve Svobodném slově. Uvítala jmenování dr. Koháka politickým šéfredaktorem a očekávala obrát k pozitivní kritice a ke slušnosti. Zatím však Herbenova nenávisť zaslepeně pokračuje dalšími úvodníky a poznámkami, končícími antisemitským prostomyslným seriálem „Účel světi prostředky“ ve Svobodném slově dne 5. VII., který je ostudou nejen národně socialistického tisku, ale ostudou českého novinářství vůbec. Když už to nechápe národně socialistická strana, měl by se nad tím zamyslet Svaz českých novinářů, zda to neohrožuje jeho čest, když už nevkus ani antisemitismus nevádí generálnímu řediteli Melantricha, poslanci J. Firtovi a ministru dr. Jaroslavu Stránskému.¹³

¹³ Komiks *Účel světi prostředky* [Svobodné slovo 5.7. 1947, s.5] v satirické poloze líčil reakci komunistického tisku na přípravu a průběh čtvrt milionového průvodu národních socialistů v Praze u příležitosti 50. výročí založení jejich strany. Vůbec nelze pochopit, na Jiří Pilař narážel, snad pouze na poslední kresba, která v podobě telegramu sdělovala: *Telegram. Agitprop Praha Příkopy. Ich gratuliere Stop Podobné taktiky častěji použito Reichministerien fuer Propaganda Stop Podrobnosti ve spisech Norimberského procesu Stop Budu se zájmem sledovati vaše další pokroky Stop Mit bestem Gruss. Joseph Goebbels kápo propagačního oddělení Dienststelle Peklo.*

Jiří Pilař. *Jak diskutovat*. Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI. Číslo 28 (9. července 1947), s. 540-541. Dále tento autor uvedl jen jediný, ale příznačný příklad, jak se diskutovalo: (*Národní socialista*, vysokoškolák v 2. semestru); „Vy komunisté chcete zavést totalitu a proto chcete získat nadpoloviční většinu všech hlasů. Kdyby se vám to povedlo, zavedli byste u nás

Nadávací báseň se stala roznětkou nadávací kampaně: *Uvěřejňujeme dnes nepatrnou část dopisů, které ve dnech nejpustších štvanic zaslaly Neumannovi stovky dělníků a pracující inteligence, stovky Neumannových čtenářů, přátel a soudruhů, stovky těch, kteří znali a milovali svého Neumanna a jeho dílo. Tento poměr skutečného národa k českému básníkovi je nejlepší, nejkrásnější zhodnocení jeho velikého celoživotního díla. Dnes tedy zveřejňujeme hlas několika z těch tisíců, kteří se v zástupu¹⁴ přijdou poklonit velkému mrtvému bojovníku. V příštím čísle pak uveřejníme souhrnně úryvky z neslychaných článků a podlých útoků proti Neumannovi, které se jistá část našeho tisku nerozpakovala systematicky uveřejňovat, i dopisy anonymní patologické ssedliny, kterým právě tyto tiskové štvance dodaly odvahy vylézt na denní světlo. To vše budou zase hlasy těch, kteří se s Neumannem rozloučit nesmí. Necht' zůstanou v Tvorbě navždy zachyceny i tyto hlasy fašistické kloaky, které jsou identické s hlasy nepřátel našeho lidově demokratického zřízení, zároveň s hlasy nezodpovědných, malicherných, zlých a krátkozrakých šmoků a tupých lidiček ze zmíněného tisku.*¹⁵

Jan Masaryk se vyjádřil k celé záležitosti 10. června 1947 formou dopisu, uveřejněného ve Svobodném slově 10.6. a přetištěného ve Svobodných novinách 11.6.: *Pane redaktore, čtu ve Vašich i jiných novinách značnou diskusi o nadávací básni S.K. Neumanna, národního umělce, jmenovaného Národní frontou. Musím se Vám přiznat, že mne ani tak moc nepřekvapila (i když s tónem velmi nesouhlasím a i když moji práci rozhodně neulehčila. Čtu starého bouřliváka S.K. Neumanna moc let. Zakotviv v jednom světovém názoru, dští ted' oheň a síru na ty, kteří myslí jinak, ať už doma nebo v zemích, s nimiž máme slušné a přátelské styky. (Licentia poetica maxima) Moji pozornost upoutal onen československý občan, který tu báseň uveřejnil. Nevím, kdo to byl a ani mne to nezajímá¹⁶. Dle mého skromného názoru však dopustil se činu poněkud pokoutního, který nikomu nemůže prospět a který může potěšit jen muže nelaskavé nebo škodolibé. Škoda. Poroučím se Vám uctivě. Jan Masaryk.*¹⁷

totalitní režim." (**Komunista**, úředník spořitelny); „Podívejte se. ve Spojených státech mají systém dvou velkých stran. Republikáni tam mají bezpečnou absolutní většinu. Je tam totalita nebo demokracie?“ NS: „**No**, přirozeně demokracie. Neurážejte Spojené státy!“ K: „A jak je to v Anglii? Tam má Labour Party absolutní většinu všech hlasů a kolem 70% všech mandátů dolní sněmovny. Je tam totalita nebo demokracie?“ NS: „Vždyť je tam socialistická vláda. Tak tam přece nemůže být totalita.“ K: „A jak je v Řecku, kde žádná strana nemá absolutní většinu?“ NS: „Skoro bych řekl, že je tam spíše totalita než demokracie.“ K: „A kdybyste vy, národní socialisté získali u nás při příštích volbách 51%?“ NS: „Jak vás tohle mohlo napadnout, my jsme přece strana demokratická, tok jakápak totalita. Vidíte, tahle možnost mě nenapadla.“ K: „A kdyby měli absolutní většinu lidovci nebo sociální demokraty?“ NS: „Nedělejte si legraci.“ K: „A ted' mi řekněte, proč by to vlastně měla být totalita, kdybychom my, strana ministerského předsedy, získali ve volbách 51 %? Copak to není právě Gottwald, který projevuje někdy přímo svatou trpělivost například k luďácké části demokratické strany? Právě on trvá nejdůsledněji na vládě Národní fronty.“ NS: „No — tedy, vlastně by to totalita nebyla — to se říci nedá.“ K: „A proč tedy píše Svobodné slovo, že by to totalita byla?“ NS: „Víte, to je politická taktika, já v tom s Herbenem nesouhlasím, nesmíte to brát tak vážně. Už isme si udělali pořádek sami. Jen si přečtete dnešní Svobodné slovo! Už byl jmenován nový politický šéfredaktor. Uznávám, že se to mohlo stát dříve, ale vidíte, udělali isme si pořádek sami.“ Atd. Tato informace se ale neshoduje s tím, že v tiráži Svobodného slova je uváděn po celý červen a červenec 1947 neměnné složení redakce: Šéfredaktor Ivan Herben. Odpovědný redaktor F. Ročeň Polavský. Ve Svobodném slově se objevily poznámky, varující před diskuzemi s komunisty, a to jak u národně socialistických, tak komunistických agitačních skříněk.

¹⁴ *Komunistický tisk píše den co den: Reakce zvedá hlavu. Při tom se plýtvá slovem reakce tak nehospodárně, že se ozvaly hlasy, aby komunisté jasně definovali, co je reakce ... Kdo kritizuje komunistické metody, je arcireakcionář. Reakce prý také zuřivě zavyla, když St. K. Neumann napsal farnosní apostrofu na presidenta Trumana. Bylo by tedy na místě optat se komunistů, co rozumějí slovem reakce. Reakce zvedá hlavu, píše komunistický tisk. Zde však třeba říci: o kom to mluvíte?* (Jan Slavík. Svobodný zítěk 3. července 1947. Citováno podle J.T.: *Fašismus a jeho živitelé*. Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI. V čísle 28 (2. července 1947), s. 532.

¹⁵ Šlo o úvodní komentář k dopisům, zaslaných do redakce na podporu SKN podepsaném J.T., pod názvem *Někteří z těch, kteří přijdou za rakví*. Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI. V čísle 27 (2. července 1947), s. 513-514 v článku, byly publikovány dopisy: Například v dopisu předseda místní organizace KSČ v Předlicích Alois Vasil se vyjádřil následovně: *Láska statisíců Tvých věrných převáží mnohonásobně nepatrnou a ubožáckou nízkost toho zbytku šejdřistické, vlajkařské a klérofašistické smečky*. V. Volný, B. Pavlík, J. Vítů, Jar. Hladík, Jiří Kopecký, Bernard, Antonín Hájek, Boh. Minařík, Alois Kvapil, Černý, Jan Šilhavý, Šimonovský, Alois Pajkrť, Jan Kopecký, M Šuma, Alois Vacl, Julius Zubacký, Josef Němec podepsali na schůzi ORUB v Mostě 25. června 1947 podepsali rezoluci, že naše pozdravy a přání, že všichni my na severu pracující ke zdaru dvouletky, Slováci i Češi, úplně odsuzujeme tu zbahnělou, patologickou ssedlinu, Masarykem odsouzenou navždycky. Pryč s nimi, se služebníčky pohasínajících bohů a polobohů kapitalismu, nesvobody osobní, národní a bída duchovní i hmotné. Tobě i dvouletce Zdař Bůh.

¹⁶ Byl jim asi myšlen Jiří Taufer, odpovědný redaktor Tvorby. Spolu s ním řídil vydávání tohoto týdeníku St. K. Neumann s redakčním kruhem: Gustav Bareš, Lumír Čivrný, Jiří Hájek, Karel Konrád, Zdeněk Novák, Jiří Pilař, Marie Pujmanová, Josef Rybák, Ladislav Štoll a Jiří Taufer. 12. 6. 1947 vyšel článek Františka Kovárny *Demagogové a zároveň státníci?* ve Svobodném zítěku, roč. 3, č. 24, str. 3, v němž psal, že odpovědnost za trapnou Neumannovu báseň nesou především političtí redaktori Tvorby.

¹⁷ *A MZV, kr. 45, spis. obal 1, Ministr zahr. věcí Jan Masaryk – Články a interview, čj. 124213/A-47*. Citováno podle *Jan Masaryk: projevy, články a rozhovory (1945-1948)*. Praha: Vysoká škola ekonomická, [1998]. 505 s. ISBN 80-7079-022-9., s.444. Masarykův dopis doslova také převzal Osvozený našinec ze Svobodného slova dne 11.6. 1947 pod názvem *Ministr Jan Masaryk o Neumannově básničce*. Na s.2. Poté se v celé záležitosti se redakce Osvozeného našince přestala angažovat. Co se ale změnilo, to byla četnost, kritičnost a ostrost článků o činnosti komunistů jak v celostátním, tak lokálním měřítku.

Značka [nn]¹⁸ ve Svobodném slovo komentovala Masarykovo vyjádření tímto způsobem: *Napsalo se toho už dost o básni národního umělce S.K. Neumanna v Tvorbě. Čtenáři Svobodného slova mohli včera číst i dopis ministra zahraničí Jana Masaryka, který potvrdil, že Neumannova báseň neulehčila jeho obtížnou práci. Veřejnost mohla doufat, že národního básníka po této zkušenosti opustí aspoň na chvíli žlučovitá nenávisť a že se přinejmenším odmlčí. Cynismus, s jakým se Neumann staví k potřebám a prospěchu národa a státu, projevil se však znovu tím, že St. K. Neumani zaslal prostřednictvím svého advokáta. Svobodnému slovu tiskovou opravu. I kdybychom nebyli povinni otisknout ji podle zákona, sdělili bychom ji s veřejností rádi, aby si dokreslila podobiznu národního umělce. Tisková oprava Údaj zprávy v obdobném tiskopisu „Svobodné slovo“, roč. III, č.124 s názvem „Národní umělec proti národu?“, že „Při čtení těchto veršů trne každý člověk hrůzou“, je nepravdivý; správné je, že při čtení veršů, o něž jde, každý člověk hrůzou netrne. Stanislav K. Neumann. Nebudeme se přít s Neumannem, co je nebo není pravda, neboť bezpečně víme, že každý poctivý Čech si o Neumannovi řekne s básníkem Jaroslavem Kvapilem: „Jste rudý až běda, St. K. Neumanna, ale nezdá se vám, že jste se měl vlastně červenat?“*

Směšná nota amické ambasády jako reklamní akce na české cigarety Star plněné virginským tabákem

Za redakci Svobodného slova se rozepsal autor, skrývající se pod značkou v článku umístěném uprostřed na první straně, tištěném tučně dne 3. června 1947 pod názvem a podnázvem *Spojené státy protestují v Praze: Proti urážce presidenta Trumana. Diplomatická dohra básně S.K. Neumanna v komunistickém časopise. – Tyto neslušnosti komunistického tisku stály náš stát už miliardy.* Praha. 2. června¹⁹ [hs]:

Velvyslanectví Spojených států odevzdalo československému zahraničnímu ministerstvu notu, v níž protestuje jménem vlády Spojených států proti urážlivé básni, která byla 21. května tohoto roku otištěna v týdeníku Tvorba. V americké protestní notě se zdůrazňuje, že báseň, hrubě urážející presidenta Spojených států, byla otištěna v oficiálním týdeníku největší československé vládní strany. Poznáváme k této zprávě, že jde o báseň S.K. Neumanna, národního básníka, nazvanou „1. Máj 1947“. V básni se praví, že „opovrhujeme ohyzným dolarovým sokem a jeho stády vydržovaných chlapů a děv“, prezident Truman je v ní nazván „gráfem imperialismu“ a mluví se o něm jako o dolarovém paďouru, kterým opovrhujeme“. Československý čtenář, který si dovede představit, jak by mu asi bylo, kdyby podobným způsobem psal americký vládní list o našem vlastním prezidentovi, nebo by v obdobném případě bylo čtenáři sovětskému nebo britskému, pochopí, proč americká vláda považovala za nutné zakročit. Uznáváme, že je soukromou věcí básníka Neumanna, jaký je jeho poměr k jednotlivým spojencům. Ale není soukromou věcí komunistické strany, jestliže podobné útoky otiskuje ve svém oficiálním listě, protože komunistická strana je dnes základem vlády a Národní fronty a její stanovisko je v zahraničí považováno za stanovisko vlády. Nemíníme komunistické straně připomínat, že tak jako bez sovětské pomoci nebylo by ani bez americké pomoci svobodného Československa. Považujeme však za svojí povinnost konstataovat, že podobné sprostoty, proti jaké právě vláda USA protestovala, stály už republiku miliardy na hospodářských ztrátách, a co je horšího, přivodily nám ve světě četné zahraničně politické neúspěchy. Protože víme, že podobné protiamerické projevy jsou nejen v přímém rozporu s programem vlády, ale i v rozporu s četnými projevy předsedy vlády Gottwalda, věříme, že ministerský předseda, který je zároveň předsedou komunistické strany, zjedná už konečně v tisku své strany pořádek a učiní přítrž tomuto zločinnému poškozování republiky.

¹⁸ *Vrchol cynismu.* [Svobodné slovo 12.6. (č.136), s-2 (rubrika Rovně a jasně)] Tučnou kurzivou jsou vyznačeny ty části, které pak citovala Tvorba. Srovnej J.T.: *Fašismus a jeho živitelé.* Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI, č. 28 (2. července 1947)

¹⁹ Srovnej Svobodné slovo. Ústřední orgán čs. strany národně socialistické. V Praze v úterý 3. června 1947. Ročník III. číslo 128. Šéfredaktor Ivan Herben. Odpovědný redaktor F. Ročeň Polavský. Značka [má] v glose *Národní umělec?* [Svobodné Slovo, 4. června 1947, s.2, č.129 (v rubrice Rovně a jasně)] měla zcela jasno, že šlo o vystoupení proti národní bezpečnosti, dnes bychom řekli o salvu v hybridní válce: *O tom, jak je nutné důkladně promyslet, koho jmenuje vláda národním umělcem, nás přesvědčil nedávný případ, kdy národní umělec způsobil svou veršovačkou v komunistickém časopise diplomatickou zápletku se Spojenými státy. Nejde jen o to, jaký kdo je umělec, nýbrž i o to, jaký je člověk, jaký je charakter, jakou má páteř a jakou má minulost. Nedo- týkáme se tu tvorby S. K. Neumanna, i když v posledních letech jeví značný— snad stárím zaviněný — úpadek a zamysleme se jen nad tím, jak mohl být (kým asi?) navržen k nejvyšší národní poctě člověk, jenž uměl proklínat v jednom ze svých „Rudých zpěvů“ své rodiče za to, že byli Čechy a jemuž vlast byla jen českou loužičkou, k níž prý nenáleží. Z takové mravní deformace, z takového proklínání vede pak přímá cesta k básni v Tvorbě, proti níž musel (a plným právem!) protestovat velvyslanec státu, bez něhož by nebylo naší svobody, ať se to panu Neumannovi a úderníkům Tvorby líbí či nelíbí. Ptáme se, zda titul národního umělce má zůstat nadále i tomu, jenž otevřeně vystoupí proti národu a jeho bezpečnosti!*

Útlocitní amíčtí čtenáři se nikdy nedozvěděli krutou pravdu, že [prezident Harry?] Truman byl označen nikoliv za chamtivce, respektive dravce²⁰, ale za dolarového paďoura, jak též mělo vyplývat z noty, tak jak byl její obsah interpretován ve zvýrazněné úpravě na první straně v Osvobozeném našinci 4. června 1947 tučným písmem.

V těchto dnech podal americký velvyslanec v Praze L. Steinhardt čs. ministerstvu zahraničních věcí zvláštní diplomatickou notu, jejímž předmětem je pomlouvačný a urážlivý způsob psaní „Tvorby“ o prezidentu Spojených států severoamerických Trumanovi. Americká nota týká se 22. čísla týdeníku „Tvorba“, který vydává ústřední výbor komunistické strany Československa. Ve zmíněném 22. čísle byl totiž otištěn potupný článek šéfredaktora „Tvorby“ S.K. Neumanna – tak zvaného národního básníka – v němž byl prezident Truman nazván dolarovým paďourem. Mimo to v článku byla věta o prezidentu Trumanovi, znějící „Opovrhujeme ohyzným dolarovým sokem a jeho stády vydržovaných chlapů a děv.“

Nota amerického velvyslance pro urážlivé psaní komunistického tisku je už několikátým americkým pokusem – diplomatických not už bylo v minulých měsících podáno několik – upozornit, že není v zájmu americko-československých vztahů podobný druh psaní československého tisku. Lze předpokládat a doufat, že americká vláda a americký velvyslanec Steinhardt neztožňují níže urážlivý tón, jímž psala komunistická „Tvorba“ o hlavě spřáteleného státu s přátelským citěním čs. lidu k USA a k jeho upřímným zájmem o plné rozvinutí americko-československých hospodářských styků. Zaslужuje ovšem odsouzení, že týdeník, vydávaný ústředním výkonným výborem KSČ, pokládal za užitečno a vhodno urazit prezidenta USA ve chvíli, kdy Gottwaldova vláda obnovila svou žádost o americký úvěr 20 milionů dolarů na nákup bavlny a další úvěr 50 milionů dolarů na hospodářskou obnovu ČSR a kdy nám byly dodány cenné suroviny z Ameriky na výrobu mýdla a margarínu. Je zajisté právem svobodného demokratického tisku kritisovat jak Ameriku, tak i SSSR, ale nelze považovat za kritiku, jestliže „Tvorba“ vymýšlí na hlavu spřáteleného státu nadávky. Zajisté v sovětském tisku se objevují velmi nepříznivé kritiky Trumanovy politiky. Ale to jsou odsuzující kritiky, nikoli však pubertální nebo senilní nadávky.²¹

²⁰ Ve světle interpretace Trumanova projevu *Zásady USA mají platiti pro celý svět. Velkolepé uvítání pres. Trumana v Kanadě*, publikované v Osvobozeném našinci dne 12.6. 1947 (s.1) nelze charakteristiku tohoto politika jako chamtivce považovat za nepřipadnou: *Ottawa, UP – President Truman byl přivítán v úterý v Kanadě nejvyššími počtami a jeho uvítání se dá srovnat jedině s příjezdem britské královské rodiny do Kanady v r. 1939. Truman se svou chotí a dcerou byl přivítán britským gen. guvernérem v Kanadě maršálem Alexandrem a ministerským předsedou Mackenzie Kingem, americkým velvyslancem v Kanadě a dalšími členy kanadské vlády. Před sídlem generálního guvernéra bylo vypáleno na počest prezidenta Trumana 21 dělových ran. V historickém projevu na společném zasedání obou komor vyjmenoval prezident Truman body politiky, které by měla Kanada a USA společně sledovat. Je to myšlenka světa, žijícího v míru, blahobytu a svobodě, světa dobrých, respektujících sousedů. Ve snaze prospěti zotavení světa má se pomoci těm, kteří dovedou pro tu myšlenku co nejvíce učiniti. Kanada je jedním z prvních států, které s USA sdílejí tyto cíle a ideály. V závěru se vyslovil po pohodlnější přístup k surovinám a pro liberálnější rozdělení všech zdrojů surovin všem národům. Spojené státy si uvědomují svou odpovědnost vůči světu ve svízelném období mezi skutečnou válkou a nezabezpečeným mírem a vůči těm, kteří čekají na podporu než budou moci zaujmout k životu postoj sebedůvěry. President Truman zdůraznil, že neúčinněji mohou USA prospět věci OSN trpělivým úsilím zavést na celé zemi zásady, které tak úspěšně vyzkoušely na své pevnině. V této intepretaci už mnohokrát předtím zmiňovaná Trumanova doktrína zadržování komunismu přerůstá do doktríny jeho zatlačování, jak potvrzuje též o něco později tamtéž publikovaná zpráva v rubrice *Co se stalo v cizině. Přehled událostí týdne* dne 15.6. 1947, s.7, která je uvedena komentářem [-ye-] *Nelze pochybovat, že příčinou nejposlednějších událostí ve východní a střední Evropě pramení z obavy Sovětského svazu z amerického hospodářského pronikání v jeho bezprostředním sousedství. Proto se soudí, že komunistický převrat v Maďarsku, tlak na rakouskou demokratickou vládu a odstranění oposice v Bulharsku jsou součástí všeobecného plánu, který má umožnit zesílení tlaku na severní hranice Řecka. Také v Řecku, kde se střetávají zájmy obou světových velmocí ve formě bojů mezi Sověty vyzbrojovanými partyzány proti Amerikou podporovaným řeckým vládním vojskem, zahájili komunisté akci, která má přivodit změny v zemi a vymanit Řecko z amerického protektorátu. Je tedy víceméně jasné, že nářžka na (italské a řecké) partyzány učiněná v básni *1.máj 1947* má toto pozadí. Poslední zpráva Truman o hospodářské spolupráci s Kanadou v tomto týdenním přehledu zní takto: *U příležitosti návštěvy prezidenta Trumana v Kanadě, která měla posílit vztahy mezi národy západní polokoule, vyzval americký prezident v kanadském parlamentě všechny národy., aby se sdružily ve snaze o ozdravení světa. Truman měl nepochybně na mysli události ve východní a střední Evropě, když prohlásil, že americká pomoc se bude omezovat jen na ty země, které plní zásadu sebeurčení a nezávislé vlády. U vědomí toho, že v nynější svízelné situaci je Evropa závislá na americké a kanadské pomoci, je ujištění o vzájemné hospodářské spolupráci mezi USA a Kanadou vzácným přínosem k odstranění bídy v Evropě. V souvislosti s Trumanovou návštěvou se mluvilo také o akci kanadské vlády, podobné americké pomoci Řecku a Turecku. Soudí se, že kanadská pomoc by byla poskytnuta Itálii a Rakousku.***

²¹ – k: *Pro urážku prezidenta Spojených států Trumana. Americká nota proti týdeníku „Tvorba“*, Osvobozený našinec 4.6.1947, s.1. (č. 129)

Jak je vidět z nápisu na zadní straně krabičky tehdy zavaděných cigaret Star do prodeje, šlo pouze o možná nechtěnou, respektive kontextuálně dobře propracovanou marketingovou akci ve formě nadávací kampaně. *Od 30. t. m. bude dán do prodeje nový druh cigaret po dvou Kčs. Podle názoru čs. tabákové režie se přibližujeme k anglickým cigaretám, případně neparfumovaným americkým tvarem, velikostí i náplní. Na každého spotřebitele připadne za období 30 kusů. Podle plánu tabákové režie má se postupně uvolňovat prodej potud, že na tabačky budou Partyzánky, případně doutníky a dýmkové tabáky domácí výroby; cigarety Morava a Star se postupně uvolní.*²² Jan Masaryk jako vášnivý kuřák, úspěšný absolvent obchodní školy a milovník hudby a lékařství dobře věděl, co dělá, pokud připustil rozehrání této marketingové akce přinejmenším za své účasti, ne-li jako její aktivní organizátor, účastníci se dýchánků českých politiků v bytě amerického vojenského přidělence (souseda Marcii Davenportové) Kateka²³.

²² *Cigarety STAR v prodeji. Osvobozený našinec, 14.6. (č.137, sobota), s.2.* Na téže straně pak lze nalézt další zajímavou zprávu Washington – město strachu z komunismu New York, UP – Americký komunista Gerhard Eisler, který byl odsouzen pro pohrdání kongresem, prohlásil ve Washingtonu, že je to „město strachu, kde každý myslí, že bude vyslýchán v souvislosti s vyhlášenou čistkou na komunisty. Eisler také vyvrátil obvinění, že je agentem Kremu v USA. Československá tabáková režie byla státním podnikem, který používal zkratku ČSTR, jehož součástími byly továrny na tabák v Českých Budějovicích, Hodoníně, Jihlavě, Novém Jičíně, Pisku, Sedleci, Táboře, Bratislavě, Bánské Štiavnici, Košicích, Smolniku, Spišské Bělé. Úřady prodeje tabáku byly dislokovány v Brně, Hostivaři, Liberci, Olomouci, Plzni a Zvolenu a Úřady nákupu tabáku v Sněžnicích, Komárnou, Levicích, Lučenci, Nitře, Nových Zámcích, Rimavské Sobotě, Trebišově, Vel. Parkánu. Viz reklamní oznámení ve Svobodném slově 8. 6. 1947, s. 29. Viz též <http://socikstyle.blogspot.cz/2012/02/cstp-ceskoslovensky-tabakovy-priemysel.html>

To, že S.K. Neumannovi nešlo o nic jiného než o skrytou reklamu na cigarety, oslavující dvouletku, dosvědčuje článek K. Martina. *Dvouletka měla narozineniny. Tvorba, č. 24/1947.* V tomto čísle také začala rozhořčená obhajoba práva na uměleckou svobodu a uměleckou licenci.

²³ Za zmínku stojí, že rozruchu kolem noty amického velvyslanectví si vůbec nevšiml historik LUKEŠ, Igor. *Československo nad propastí: selhání amerických diplomatů a tajných služeb v Praze 1945-1948* [V českém jazyce vyd. 1. Praha: Prostor, 2014. 383 s. Obzor. ISBN 978-80-7260-292-6.] Nejednalo se o selhání, jednalo se o promyšlenou politiku, jak převést Československo do pozice, aby muselo být dotlačeno k dodávkám zbraní pro Izrael, o čemž se Lukeš vůbec nezmiňuje, ani o Wallaceho obvinění, že Únor 1948 zařídil právě Steinhardt. Pokud platí, že *Steinhardtova pověst člověka, který umí diskřetně řešit složité problémy, byla zasloužená* (s.98), tak je jasná jeho role v rozpoutání reklamní akce Truman as Rapacious. A nebo jeho znalost češtiny, tak Masarykova znalost amické angličtiny nebyly nejlepší, když připustili výše uvedené babylonské zmatení jazyků. Stojí za zmínku, co amické velvyslanectví konalo a činilo právě v oněch slavných, leč pro historiky téměř zcela utajených červencových dnech léta páně čtyřicátého sedmého: *V r. 1946 ministerstvo informací založilo Ústav pro výzkum veřejného mínění, který si dal heslo „Fašismus diktuje, demokracie se ptá“.* *mladí lidé s dotazníky se rozjeli po zemi zjistit náladu veřejnosti. Mnozí se však vraceli do ústředí s prázdnými rukama, protože polovina vybraných respondentů odmítala spolupracovat. Někteří z nich dotazník odmítli s odkazem na vzpomínky na gestapo, jiní odmítli, protože si mysleli, že to celé je „trik GPU“.* *Podcenění ústřední role strachu v poválečné společnosti přispělo k tomu, že Steinhardt situaci na pražské politické scéně až téměř do svého odchodu nepochopil.* (s. 190), V čele americké vojenské mise na Loretánském náměstí v Československu stál Charles Katek. (s.192), která měla 9 členů, včetně pobočnicka seržanta Tauba. Misi často navštěvoval Leo Disher, americký novinář, jehož tchánem byl generál František Moravec (s.194) *Katek se na Loretánském náměstí rychle zabydlel a jeho Vojenská mise se stala místem, kde se v příjemném prostředí scházela společenská smetánka Prahy. Pravidelně tam chodili demokratičtí politici, špióni všeho druhu a elegantní mladé ženy. Mezi hosty mise byli též členové nejvýznamnějších šlechtických rodin střední Evropy: Schwarzenberg, Lichtenstein, Schoenborn, Sternberg, Páffy, Collorado-Mansfeld, Lobkowitz, Czernin, Kinský, Dobrženský, Kolowrat a Nádherný. Mezi návštěvníky patřili také ministři Petr Zenkl, Jaroslav Stránský, Adolf Procházka, Vávro Šrobár, Václav Majer a František Hála. Ministr zahraničních věcí Masaryk, jehož americká přítelkyně, spisovatelka Marcia Davenportová, byla Katekovou sousedkou, se v Katekově misi cítil natolik doma, že někdy přišel jen v županu. Mezi dalšími hosty Vojenské mise bylo asi dvanáct poslanců, včetně Ivo Ducháčka. Chodil tam též Miroslav Švestka od maltézských rytířů, osobnosti z podnikatelských kruhů (například Vladimír Kabeš), vlivní političtí žurnalisté jako Julius Firt, Ferdinand Peroutka a Pavel Tigrid, důstojníci armády, například generál Josef Bartík, major Miloš Knorr, major*

Babylonské zmatení jazyků

The Salt Tribune psal, že velvyslanec Steinhard projevil nedostatek smyslu pro humor a že sice označení Trumana za chamtivce je směšné, ovšem že je ještě směšnější proti tomu podávat oficiální diplomatický protest.²⁴ Překladač Google přeložil slůvko rapacious jako dravec, jiné slovníky překládají tento termín jako

Alois Šeda a štábní kapitán Jaromír Nechanský; Katek měl také dobré vztahy s rodinou Bařů. Populárním doplňkem hostů z aristokratických, politických, podnikatelských a vojenských kruhů byl vynikající sportovec Karel Koželuh, osobní trenér Kateka a jeho vynikající partner v tenisu. (s. 195-196) Katek přátelil s Vlastou Smolíkovou, měl sekretářku Eleanor Jenčíkovou, hlavně však zástupce Karla Tauba židovské národnosti, sudetského Němce, narozeného 1911, hovořícího plynule česky, kterému pomohl k útěku z Prahy Alois Sušanka a který podepsal ve Stockholmu někdy v polovině r. 1939 závazek stát se členem sovětské špiónážní sítě na sovětském velvyslanectví s krycím jménem DABL. Šéf československé rozvědky „Zdeněk Toman se několikrát pokusil Tauba naverbovat jako svého špiona; využíval přitom Taubova bratra Waltera, který již delší dobu aktivně pracoval ve prospěch sovětských a československých zvláštních služeb jako TERENTIJ. Kurt Taub a Toman se několikrát sešli, ale nepadli si do oka a jejich rozhovory nikam nevedly. Taub se později svěřil důstojníkovi sovětské rozvědky, že Tomana považoval za nebezpečného amatéra. Nakonec Taub nejen že odmítl vyzradit jakákoliv tajemství Vojenské mise, ale naopak se pokusil utajované skutečnosti vytáhnout z Tomana. V roce 1946 Tomanovi došla trpělivost. Taub se uprostřed noci probudil ve svém moderním bytě ve Vinařské ulici na Letné. Kolem postele stojící příslušníci československé bezpečnosti mu oznámili, že je zatčen a odvezli ho na nedaleké ministerstvo vnitra, kde na něj nervozní Tomána vyštěkl: Jsi jeden z nás a musíš nám pomoci. Nebude to zadarmo. Ukázal na otevřený sejf se svazky bankovek.[Rozhovor s Kurtem Taubem 5.března 2000, Salcburk, Rakousko] Podle něj ho dostihl závazek stát se DABLEM. Noční epizoda upozornila důstojníky sovětské rozvědky, že osloví v říjnu 1946 Tauba pomocí prostředníka Aloise Sušanka, poválečného člena KSČ, který v r. 1939 pomohl Siegfriedovi Taubovi a jeho rodině uprchnout z Prahy a který se agentem sovětské vojenské kontrarozvědky pod krycím TVIST a který navázal pevné přátelství s DABLOVOU ženou Beatu Taubovou, která na něj krátce před svým odjezdem nechala přepsat svůj dům v Československu. Spolupráce TVISTA s DABLEM přinesla identifikaci důležitého zdroje Vojenské mise, ministra Petra Zenkla a dalších deseti amerických agentů, některým z nich se podařilo uprchnout (Alois Šeda, Jaroslav Kašpar a Michal Zibrin), většina byla zatčena (v květnu 1948 četař OBZ Vladimír Čepelka a jeho zdroj četař OBZ Sergej Solovjev). Bylo rovněž důležité, že demokratičtí politici, západní vojáci a dokonce i několik lidí v bezpečnostním aparátu byli vůči pracovníkům americké zpravodajské služby otevření. Předávání informací Američanům se ze strany Zenkla, Stránského nebo Ducháčka nepovažovalo za nic nečestného nebo nevlasteneckého. Právě naopak. Obrana demokracie a boj proti diktatuře byly čestným úkolem. Bylo těžké si představit jinou zemi, kde by panoval takový soulad zájmů mezi americkými zpravodaji a jejich zdroji. Přesto se od samotného počátku americkému zpravodajství v poválečném Československu nedařilo odhalovat skutečné tajné strategické plány komunistického vedení, ministerstva vnitra nebo ministerstva obrany. Američané se například nikdy nedozvěděli o přímé telefonní lince, která vedla z Kremle do vily Rudolfa Slánského a po níž posílal Gottwaldovi a Slánskému rozkazy sám Stalin. Komunistické tajné služby byly složeny především z amatérů. Přesto dokázaly využít všechny možné formy získávání informátorů v demokratickém táboře, na americkém velvyslanectví a ve Vojenské misi. Naproti tomu profesionálové z amerického zpravodajství se spokojili s předáváním klepů, bez námahy získávaných od demokratických politiků a dalších běžných kontaktů. (216) Do konce r. 1947 měla KSČ 1 394 000 členů, tedy 11,6% z celkového počtu 12 000 000 obyvatel. Albion Ross, John MacCormack a C.L. Sulzberger z New York Times vykreslily portrét země, která se těšila překvapujícímu stupni prosperity, ale měla křehký politický systém. Ten byl vydaný na milost komunistické straně, která mohla kdykoliv udeřit a obrátit mocenskou strukturu vzhůru nohama a naruby zároveň. Podle Rosse dosáhlo Československo koncem r. 1946 předválečné úrovně v produkci uhlí, železa a oceli. Z továren též rychlým tempem proudily motocykly a další spotřební zboží. Počátkem roku 1947 bylo v zemi 2902 znárodněných podniků a 657 000 zaměstnanci a 13 439 soukromých podniků s 416 575 zaměstnanci. Stát kontroloval zhruba 70% celkové kapacity průmyslu. Soukromý podnikatelský sektor byl však stále výkonný a schopný státním podnikům konkurovat. Ve městech podle Ross nabízely obchody bohatý sortiment masa, drůbeže a sýrů. Ross narazil na obchody, které prodávaly husy, kachny či vepřové maso bez lístků. V každém větším či menším městě bylo možné najít překvapivě množství pečiva, cukrovinek všeho druhu, pravé kávy a piva. Mladý Angličan řekl Rossovi, že si během svého krátkého pobytu v Československu užil více a lepšího jídla než za celý rok po válce v Anglii. Země v r. 1946 vyvezla zboží v hodnotě 287 milionů dolarů a obchodní přebytek činil 87 milionů dolarů. (s. 223-224) Počátkem května 1947 se uskutečnila ve Frankfurtu pětidenní konference amerických vojenských atašé, kteří sloužili v Evropě a na Blízkém východě. Z Prahy tam přiletěl kromě plukovníka E. F. Koeninga kapitán Jack C. Novak, narozený v roce 1921 v Iowě, dvoumotorovým letadlem C-45. Při letu si leteckou kamerou nafilmoval například oblast s uranovými doly v okolí Jáchymova. Ale ztratil aktovku. Došlo ke kontaktu s Reicinem, který požadoval informace o generálu Píkoví. Američané pak agenturně zjistili, že všichni ministři obdrželi fotokopii obsahu aktovky. (s. 229) V listopadu 1949 byl roztržitý letecký atašé přistížen při vybírání mrtvé schránky, umístěné pod dlažební kostkou. (s.230) V květnu a červnu 1947 se Steinhardtovi začalo zdát díky Laušmanově projevu a průvodu 120 000 mladých katolíků s hesly, že Lidová strana podporuje soukromé vlastnictví, pryč s levicovým i pravicovým fašismem, Pracující jsou ve všech společenských třídách a Pryč s diktaturou jakékoliv barvy, že demokratické strany jsou konečně připraveny postavit se proti diktatuře KSČ a ztrátě suverenity ve prospěch Moskvy. Avšak podle výzkumu veřejného mínění v polovině r. 1947 dominoval v Československu strach z poválečného Německa daleko více než v jiných státech na Západě. Americké velvyslanectví v době krize kolem Marshallova plánu bez vedení, protože Steinhardt a Bruins byli na honu. Kurt Taub se o tom dozvěděl od Petra Zenkla. Totéž se dozvěděl druhý tajemník velvyslanectví Georg Borardus, kterému ji předal sekretariát ministra Drtiny. (s.234) Podle Steinhardta začali v reakci na odmítnutí Marshallova plánu někteří čelní demokraté převádět své devizové rezervy do ciziny a uvažovat o vytvoření exilové vlády. (s.235) Od konce července do 18. září 1947 trávil Steinhardt s rodinou dovolenou v Evropě. Poznámka: V případě Albion Ross šlo o pseudonym americké novinářky a agentky Tanii Longové, s níž byla v nějakém vztahu Marcia Davenportová.

²⁴ Ambassador Laurence Steinhard, representing the United States in the Czecho-slovak capital, seems to be lacking the saving sense of humor. He has filed a protest with the foreign office in Prague against the publication or circulation of a Slavic poem which refer to President Harry S. Truman as „rapacious“. The communistic government of that onco free and enlightened land will not be able to see anything objectionable in the adjective. To he Soviet authorities and their puppet rulers of satellite states tho torm „rapacious“ in ono of the highest compliments to be uttered on an Slavic tongue. That the „poem“ first appeared in the communistic organ

chamtivec. Dobový slovník uvádí jako jeho synonymum greedy (esp. for money), avarice.²⁵ Greed je přeloženo jako lakota, hltavost, greed of gain jako přílišná ziskuchtivost; public need before private greed (obecný prospěch jde před soukromým), v tomtéž slovníku terms avarice, avaricious jsou přeložena do češtiny jako lakota, hrabivost, lakotný. Rapacious pak jako hltavý, dravý, chamtivý.²⁶ Jiný slovník uvádí dva významy: 1) excessively grasping (lakomý) or covetous (chtivý); 2) of an animal living of prey (dravec).²⁷

Wikipedie se domnívá, že paďour neboli **mastňák** v trampingu je pejorativní označení pro jedince, jehož chování je v příkrém rozporu s trampskými zvyklostmi, zejména toho jedince, který se neumí v přírodě adekvátně chovat. Do angličtiny české podstatné, respektive přídavné jméno paďour, paďourský je přeloženo jako goody-goody [person, who is primly or pretentiously virtuous; affectedly or ingratiatingly prim or virtuous]; stick-in-the mud [slow, unprogressive. n. person of this kind (Old headmaster is an old stick-in-the mud)]; square.²⁸

Přímo v básni není Truman bezprostředně označen za paďoura, přičemž jde dokonce o rozšířené české příjmení. S odvoláním právě na jeho použití Neumannem má jít o hanlivé a slangové označení pro 1) šosáka (Tvorbá), maloměšťáka, buržuje, břichatce (Šalda); 2) kdo si potrpí na pohodlí, například turista komfortně a módně vybavený [Jsou to paďouři, jedou vlakem — Lidové noviny). Zvukomalebne připomíná slůvko padouch²⁹. Z kontextu básně vyplývá, že bylo použito tohoto pojmenování pro blahobytně si žijící a roztahující se Amíky po celém světě ve všech těchto významech.

Komunističtí „nacističtí velezrádci“ a demokratičtí „fašisté“ a „vlajkaři“ v akci

Na shromáždění, věnovaném výročí vydání Manifestu českých spisovatelů 17. května 1917 se jeho autor Jaroslav Kvapil, který se přinejmenším před první světovou válkou angažoval také ve Spolku českých spisovatelů-beletristů Máj, vyjádřil velmi emotivně k básni SKN³⁰ V svém projevu použil rétoriku Manifestu:

„Tvorbá“ over the signature of the „national artist“ makes the protest more ridiculous than the „poem“. Even though intended as an Insult, the absurdity la only increased. Thus It may remind ono of hungry hycnii calling n doer „rapacious.“ The controversial word means craving for plunder – aubslnntling on things of vnluo tknen from others. Imagien a prlato ladon with loot, Including liens on a dozen fields and farms, pausing In his pillaging long enough to malign the neighbor who savnd him from a real enemy nnd loaned him money and means to preserve him festering carcass.(pro citaci je použit tzv. OCR text, ten byl zdarma),

²⁵ Horney, A.B.- Gatenby, E.B.-Wakefield, H. *The Advanced Learner's Dictionary of Current English*. Second Edition. London. Oxford University Press 1963 (Erst published 1948).

²⁶ Osička, Antonín-Poldauf, Ivan. *Anglicko-český slovník s dodatky*. Praha: nakladatelství Československé akademie věd 1970. 635 s.

²⁷ *Longman Family Dictionary. A clear, consise and modern Guide to the English Language*. Praha: Aventinum 1991 (pro překlad byl použit slovník Osička-Poldauf).

²⁸ Poldauf, Ivan. *Velký česko-anglický slovník*. Třetí vydání. Čelákovice: WD Publications. Osobně se domnívám, že se použití tohoto slova rozšířilo prostřednictvím překladů amických kovbojek a také snad s popularitou jednoho českého poslance v říšském parlamentu, názvu jedné zapomenuté divadelní hry, filmu *Cesta do hlubin študákovy duše* (1939) a hlavně pak díky pánům Jaroslavu Žákovi a Vlastimilu Radovi, kteří publikovali na pokračování v Lidových novinách v r. 1932 své dílko *Příběhy šesti trampů aneb Nové pověsti české*, kde je používán asi takto: *Na silnici jsem předjel také několik luxusních aut obsazených Kohinoory, kteří s námi sympatizují. To jsou totiž jinoši původu paďourského, kteří zakládají v přírodě osady mladých snů a jsou nám velmi nakloněni, nazývající se honosně trampy. Poznají se podle výstroje, která září novotou a bílými cedulkami s cenou. Zhusta pak mívají v pouzdře na pistoli chekovou knížku, které užívají s rychlostí hodnou zálesáka. Je to však velmi nespolehlivý.* (Lidové noviny 6. června 1932) *Bolestně se nás dotkla zpráva, že lid trempířský s lidem paďorským ve stav válečný vešli. Hlavní pak původce rozbijou těch, trampy před soud volám, neb nemajíce v Čechách na dědinách a od nikoho.* V roce 1933 pak následovalo knižní vydání s rozšířeným názvem *Příběhy šesti trampů aneb Nové pověsti české. Epopej z válek trampsko-paďorských*. Dodatečně pak se odehrál spor o to, kdo je vlastně paďourem. Srovnje ŠUSTOVÁ, Magdaléna, „... a paďour zrodil se zas nový v nové pýše, on má pás na bříše a hvězdu na kožiše...“ *Životní osudy Jaroslava Žáka v letech 1945-1960*. In: Jaroslav Žák (1906-1960). Almanach ke konferenci konané 24. září 2010 na Gymnáziu a SOŠ Jaroměř. Jaroměř 2010, s. 17-24. Samotný název stati je převzat z Žákovy Novoroční zdravotice lidu studujícímu, publikované ve Svobodném slově 1. ledna 1948. Tady autor, tehdy člen Československé strany národně socialistické, publikoval verše, že *co Žižka palcátem, to demagog dnes hubou, paďour zrodil se zas nový v nové pýše, on má pás na bříše a hvězdu na kožiše, ze sklepa lezou ven podzemní pracovníci, na hrudi medaile a máslo pod čepicí, či študáka nezdolá atom ni hloupost lidská, ba ani výchova, byt' byla politická..* <http://www.cesky-dialog.net/clanek/3637-jaroslav-zak-se-provinil-humorem/> Na tomto základě pak vznikají takovéto komentáře *Zápis nemovitosti do "Elvěčka" a katastrofu nemovitosti? Ale jděte, Paďouři. Drsný westmen se takovými drobnostmi nezabývá. Přijde, uvidí, považuje a postaví. S hajným se to nějak vyřídí, tedy většinou...* (<http://www.speaker.cz/countryexpres/node/119>)

²⁹ *Slovník spisovného jazyka českého IV. P-Q*. Praha: Academia 1989.

³⁰ Citováno podle článku *Svědění národa*. Osvobozený našinec 10.6. 1947, s. 3. Redakce doprovodila článek vysvětlivkou. *Pod tímto záhlavím se dotýká ve Svobodných novinách (skutečně) národní umělec Jaroslav Kvapil postoje čl. spisovatelstva k temnému rubu porevolučních událostí a nenávislných veršů S.K. Neumanna*. Jaroslav Kvapil svůj ostrý projev doplnil o další současné i historické poznámky: *Kde bylo české spisovatelstvo po roce 1945 a v měsících dalších, kdy se mnohým lidem zdálo, že revoluce je stav trvalý a v její jméno že se mohou páchat věci, přičítá se jakémukoliv společenskému řádu sebekrokovějšímu a navzdory všem lidským právům osobním; kde byli čeští spisovatelé, toto někdejší svědomí národa – a s nimi já sám, někdejší původce spisovatelského manifestu – když docházely hrůzné zprávy o tom, jak ve vyšetřovacích vazbách zacházejí čeští lidé s českými lidmi více než gestapácky, že jsou čeští lidé v českých věznicích, byt' zatím jen podezřelí a konečně namnoze osvobození, týráni methodami,*

Mluvím k vám živým, čeští spisovatelé, mluvím především za ty veliké mrtvé, kdož mi tehdy stáli po boku, a možno-li se dnes nejen stranicky rdít, nýbrž i zardívat, prosím za sebe sama i veliké nebožtíky, aby mi odpustili, že jsem v jejich jméno nepromluvil už dříve a že mluvím teprve teď, kdy se ozvalo nebezpečí z našich vlastních řad, kdy se vůdčí a právem uctíváný český spisovatel dopustil něčeho, co jest úhonou naší nové svobody a naší nejen už národní, nýbrž i mezinárodní bezpečnosti! Snad víte, o kom a ke komu to mluvím, starý příteli S.K. Neumann! **Za mlada jsme se literárně po celá léta potírali, za jeden můj neškodný úšklebek jste na mne léta sočil – ale v tom krásném roce 1917, kdy jste byl na vojně a já vás tehdy nemohl za spolupodepsání našeho manifestu požádat, ohlásil jste se mně dodatečně vroucím listem, jehož obsah by vás dnes možná uvedl v rozpaky, neboť jste v něm mluvil nadšeně o Viktoru Dykovi – a nenávislně o Právu lidu! Tehdy, před třiceti lety, jsme se nadobro smířili, a třebaže jste ve svém politickém, ať zaměření nebo skokanství stal vždy docela jinde než já, zůstali jsme dobrými kamarády, jakými jsme se stali počátkem let devadesátých za někdejší Omladiny. Teď jste však provedl věc nehoráznou, věcně i formálně nehezkou, dopustil jste se něčeho, co byste stíhal nejzuřivějšími kletbami, kdyby to bylo namířeno na východ a nikoli na západ – zkrátka spískal jste nám něco, začeť nikoliv vaše partaj, ale naše bohdá i vámi milovaná republika bude těžce doplácet. Jste rudý až běda, S.K. Neumann, ale nezdá se vám, že byste se měl červenat?**³¹

Pochopit souvislost mezi zprávami, mezi nimiž se zel desetidenní děravý zub času (Osvobozený našinec, 1947, č.129, 135) o amickém protestu proti uveřejnění básně a o zahájení prodeje cigaret Star, bylo nad síly některých intelektuálů, takže na téže straně bylo zveřejněno provolání výboru spolku českých spisovatelů beletristů Máj v Praze, který se usnesl na projevu: *Nesouhlasíme s psaním některých spisovatelů, útočících nedůstojným způsobem na představitele spřátelených států a působících tím národu mravní i národohospodářskou újmu. Výbor Máje je přesvědčen, že převážná většina národa je téhož mínění. Uvítá proto každý jemu zasláný projev, i z řad mimo Máj, zdůrazňující toto stanovisko. Necht' se přesvědčí nejen naše, ale i světová veřejnost, že národní cítění českého lidu se neztotožňuje s podobnými neodpovědnými a bohudíky jen ojedinělými projevy.*³²

Zatímco ale krajně levicoví matadoři kulturně politického dění alespoň hovořili o poněkud nešikovné formě celé básně, tak dopisy čtenářů Tvorbě svědčí spíše o souznění také s touto formou. *Jakýsi hlupec pryč Vám vrátil knihy, že je nechce zahodit a že Vás nemůže víc cítit po té pravdě, která z péra Vašeho vyšla a kterou jsme uvítali.*³³

jakými se s námi kolikrát ani v té pověstné Pečkárně nezacházelo? Kde bylo české spisovatelstvo, toto někdejší svědomí národa, když docházely zprávy o těch zahanbujících a hanebných událostech v České Kamenici, v Kolíně a bůhví kde všude ještě jinde, kde bylo to svědomí národa nad všechny stavy a nad všechnu třídnost povznesené, aby se srotilo jako jeden muž proti mnohem a mnohem záškodnějším a nerozpačtějším, než byla někdejší politika českého svazu před svoláním rakouského parlamentu roku 1917? Jsem patrně už poslední z té družiny, která se tehdy seskupila okolo milovaného jména Jiráskova a zakřikla tehdejší českou politiku. Povím vám teď epizodu, o níž snad už dnes nikdo neví, ale jejíž pravdivost mi nebožtík Herben, sám její svědek, kolikrát potvrdil. Bylo to počátkem roku 1920, a Karel Kramář, který zatím už přestal býti prvním předsedou československé vlády, se rozjel za Denikinem, ač ho z toho Masaryk velmi srážel. I došla jedenkrát do Prahy zpráva, že se Kramář tam u Denikinina či u koho přičiňuje, aby se naši legionáři nevraceli ještě domů, ale aby „s vlajicemi prapory šli osvobodit Moskvu“. Prudký Rašin – byl jsem toho svědkem, stejně jako nebožtík Herben – se tehdy zle rozlítl, práskl pěstí do stolu a vykřikl: „Pánové, tohle je velezrada!“ Nikdy jsem o tom podnes nemluvil nahlas, ale po letech a letech si ten náhlý výbuch Rašínův připomínám s celou jeho tehdejší rozpačitostí a neměně i jasnozřivostí – a nezdá se Vám, S.K. Neumann, že co tehdy náš starý kamarád Alois Rašin tak vztekle vykřikl, může se způsobem klidnějším a rozvážnějším opakovat v případě vašem i dnes!“

³¹ Tučně vyištěné části převzalo Svobodné slovo 10.6. 1947, s.6 [J. Kvapil S.K. Neumannovi], ovšem podle **něj šlo o otevřený list** Jaroslava Kvapila S. K. Neumannovi v nedělních Svobodných novinách.

Minimálně Věra Hrášová, poštovní úřednice z Prahy se dne 18.6. 1947 nejenom nezačervenala za SKN, který už asi sotva dýchal, ale zaniceně se načepýřila: *Milovaný soudruhu básníku Neumann! Nedáme Tě! Stojíme za Tebou! Ubráníme se! Rozruch okolo Tebe a naší strany jen nám ukázal ty vlastence. V době, kdy od nás odcházela Rudá armáda, četla jsem v S.S. sloupek podepsaný Kvapilem. Mezi jinými ... jak slyší slovo brigáda pěni se mu krev v těle. ... Kráva z chlíva odešla, ale smrad po ní zůstal. To jsou ti přátelé lidu! Zasilám Ti báseň. Není přímo pro Tebe, ale vytryskla v té době, kdy házeli po Tobě kamením. Buď nám ještě dlouho zachován, básníku jiskrných očí! Viz Někteří z těch, kteří půjdou za rakví. Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI. V čísle 27 (2. července 1947), s. 513.*

³² *Spisovatelé proti S.K. Neumannovi.* Osvobozený našinec 14.6. (č.137), s.2. Této akci předcházela projev Jaroslava Kvapila.

³³ Ludmila Hradková, žena úředníka, Praha XVI. Tvorba.Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI. V čísle 27 (2. července 1947), s. 513-514 v článku *Někteří z těch, kteří půjdou za rakví.*

V tomtéž čísle, které bylo věnováno Stanislavu Kostku Neumannovi. se k tomuto stále radikalizujícímu proudu přihlásil také ministr práce a sociálních věcí Zdeněk Nejedlý v článku *Básník, bojovník, dělník: A proti znovu se vzímající světové reakci St. K. Neumann, ač na smrtelném již loži, s posledními zbytky sil, ale stále tíž bojovník a nenávislník měšťáctví, poslal do světa svou poslední kletbu těm, kdož si myslí, že mohou překazit vítězný postup revoluce.* (s.499) Rovněž v tomto čísle publikovaná báseň státního úředníka ministerstva informací Vítězslava Nezvala *Panychida za St.K. Neumanna* se tak nějak alespoň skrytě otřela o dolarového paďoura: *Modla dobře maskovaný lidojed/ Její vyražená čelist stále žvýká./ Chtěls ji skolit jako toreador býka!*

Případ pro poručíka Columba

Jistou zajímavostí pro tehdejší čtenáře muselo být poznání, že oponenti Neumanna vůbec asi nečetli inkriminovanou báseň. Již citovaný Osvobozený našinec hovořil o článku, stejně bylo možné číst „gráfovi imperialismu“, nicméně v básni je řeč toliko o Trumanovi jako grafu imperialismu. Její čtenáři si asi mysleli, že básník má mysli titul hraběte (gróf), tedy šlechtice, člověka panských způsobů. Výše uvedený text básně svědčí o tom, že SKN se přímo nikde nevyjádřil o Trumanovi jako o dolarovém soku, ani jako o dolarovém paďourovi, spíše hovoří o USA a zazobaných Amících všeobecně. Ale básnickou agitku evidentně nečetl ani literární historik Milan Drápala, jinak by nemohl napsat, že SKN napadl amerického prezidenta H. Trumana jako válečného štváče a označil za dolarového paďoura.³⁴ To, že pan Drápala si v nejlepším případě přečetl Neumannovu básnickou agitku velmi ledabyly, svědčí, že do češtiny bez komentáře přeložil do češtiny článek Bohuslava Brouka, který využil přístřeší, které mu poskytl jeden slovenský týdeník: *S. Kostka, přední činitel našeho komunistického hnutí a novopečený národní básník, který se v těchto dnech smutně proslavil básní o „dolarovém paďourovi“ Trumanovi, nenasytém, žravém a dravém gráfovi imperialismu.*³⁵ Nicméně Kostka psal o Trumanovi, jako o grafu imperialismu. Co tím přesně mínil, tak to si vzal do hrobu.

Ještě více je zajímavější, kdo všechno tuto mediální bitvu vůbec nezaregistroval. Například Peroutkův Dnešek, Ústav pro vědeckou analýzu politiky při národně socialistické straně, Václav Černý ve svých pamětech a již citovaný historik Igor Lukeš.

Tvorba, 1947, s. 542. Pod článkem J. Pilaře: Jak diskutovat.

Od Trumanovy doktríny k Marshallovu plánu

Celou diskuzi pak otevřel Pavel Tigríd svým článkem *Stát a jeho mísa šošovice*, publikovaném v Lidové demokracii 3. června 1947 a věnovaném koncepčnímu zdůvodnění téze, že spisovatelé a umělci, kteří mají být rytíři pravdy a jejími zastánci, položili hlavu do chomoutu stranické či státní káry a pomáhají ji táhnout i s celým nákladem lži, polopravd a demagogií. Čistí výpotky těchto českých spisovatelů znamená měřit hloubku mravního i intelektuálního pádu celé řady byvších mistrů kultury. Někteří užívají lži z přesvědčení, jiní z neznalosti; ale všichni podávají jen takový obraz světa myšlení, který je dovolen a který vyhovuje ideologii a straně, v jejíž

³⁴ Drápala, Milan. *Na ztracené vartě Západu*, s. 494, 573: V komentáři k jednomu článku Bohuslava Brouka pak Milan Drápala napsal: *Stanislav Kostka Neumann otiskl v Tvorbě (roč. 16, č. 21, 21. května 1947, str. 382) politickou báseň „I. máj 1947“, ve které mimo jiné označil amerického prezidenta Trumana jako dolarového paďoura. Báseň vyvolala prudkou výměnu názorů v tisku a také diplomatickou aféru, když velvyslanectví Spojených států protestovalo oficiální notou československého ministra zahraničí, který americké straně vyjádřil svou omluvu.*

³⁵ Srovnej tamtéž, s.575-578. Časová souběžnost mezi kampaní, která se rozpoutala kolem Neumannovy famózní apostrofy a zahájením výroby cigaret Star je pěkně naznačena v jednom z pokračování cyklu *Potomci a předkové*, který je promítán pod názvem „Splétání gordického uzlu“ z r. 1988 (<http://www.csfd.cz/film/232908-spletani-gordickeho-uzlu/prehled/>)

službu se uvázali. Jejich pojmy jsou zmatené, jejich soudy zatížené strachem o vlastní postavení, uniká jim polovina světového dění, poněvadž ji nesmějí vidět. Co víc, jejich zaměstnavatelé jim co chvíli přikazují nenávisť, kterou mají rozsevat; chtějí po nich, aby proti přímému zájmu všeho slušného lidu přilévali oleje do světového požáru ne důvěry, podezřívání a nenávisť. Tato služebnost jde od falšování zahraničněpolitických zpráv až k „poezii“ národního básníka S. K. Neumanna, který nazývá hlavu Spojených států dolarovým paďourem.

Jeden z žijících a dosud svobodně myslících filozofů, Mikuláš Berdajev napsal nedávno na okraj druhé světové vojny: „Válka nedala odpověď na žádnou otázku významnou pro lidský život. Žijeme v prostředí nenávisť, úskoku a lži.“ Je to strašlivá věta, přiznáme-li, že je pravdivá. Válka a její vítězné skončení, zaplacené a dosud splácené daní z lidskosti, krve i statků, vyvedli evropské národy z nejtemnějšího žaláře nacismu; ale neosvobodily lidi ze strachu před novou válkou, nesvobodou, zotročením a bídou. A proti skutečnosti, pocíťované řadovým občanem kteréhokoli nacionálního státu den co den, je rej státem či politickými stranami placených optimistů, opěvujících nejrůznější chomouty coby záštity pravé svobody, jen výskotem bláznů nad propastí. Písnička je stále stejná: musíme ti, lide obecný, utáhnout opasek ještě o další díрку; musíme ti vzít ještě kousek tvých práv a tvé svobody; musíme tě oloupit ještě jednou o přepych práva a spravedlnosti a pravdy. To vše ve jménu zlatého věku, hotového ráje na zemi, který chystáme ne-li pro tebe, tedy pro tvoje děti, jistě pak pro jejich potomky! Proto v zájmu této skvělé budoucnosti živořme vesele dál a řekněme tomu šťastný život, stavme přeludy lží a polopravd a posvěťme všechny prostředky, i ty nejhorší, jen když nás povedou k cíli! To nám říkají třikrát denně po celý rok. Každý boj o moc je provázen násilím na pravdě; je jasné, že nikoliv lid, ale stát, jeho instituce, jeho byrokracie, nastupuje na místo neomezených vládců a feudálních pánů; že sociální a hospodářské revoluce c změny v mnoha státech po této válce často nevedou k spravedlivějšímu rozvrstvení práv a povinností lidí, nýbrž jen k přesunům moci nad lidmi, jejímu posílení a rozšíření. Státní absolutismus a zbožnění státu, jehož nejvlastnějším živlem je nenávisť a nedůvěra, se povýšily na program - ve jménu lidského blaha! Ani my jsme neunikli této nákaze. I u nás stát žádá nové a nové oběti na svobodě, právech a životní úrovni občanů ve jménu lepší budoucnosti. Jde jen o to, aby mu jako Budulínkovi s jídlem nerostla chuť a aby jeho práva s neproměnila ve zvlí; stát má sloužit člověku, nikoli ho znásilňovat; státní absolutismus může být stejně nebezpečný jako absolutní vládce; a státní kapitalismus, v nějž se proměňuje dnešní socialismus v praxi, neméně dravý sociálně nespravedlivý než kapitalismus liberalistický. Proto jedním z úkolů politiků, vzdělanců a svobodmilovných lidí vůbec je bdít nad tím, aby měl jen tu moc, kterou nezbytně potřebuje k službě občanům. Moc korumpuje, absolutní moc korumpuje zcela: jestliže dnes dáme státu moc, aby rozhodoval o tom, jakou výchovu mají mít mladí lidé, jaké povolání si musí zvolit, jaké práce a kde musí proti své vůli vykonávat, bude nejen nesnadné mu později tato práva brát, ale i znemožnit mu další pronikavé zásahy do občanských svobod. Cesta „dočasných a nevyhnutelných obětí“ na právech a svobodách lidí v „zájmu státu“ je jednou z nejvíce zneužívaných a končí porobou nebo válkou. Žel, že u nás je dosud málo vůle k rozpoznání a zažehnání tohoto nebezpečí. Právě ti, kdož jako lvi by se měli bit za svobodu větší a větší, totiž čeští vzdělanci, básníci, spisovatelé, vědci, stali se mnohdy nejhorlivějšími přísluhovači státního absolutismu. Jim byla určena slova prezidentova: „Varuji před nějakým zbožněním státu a jeho orgánů. Stát a společnost není a nemůže býti absolutním pánem individua a jakýmkoli fetišem.“ [Tato slova pronesl Edvard Beneš 17. června 1946 ve svém působivém projevu z tribuny prvního sjezdu českých spisovatelů, jehož čestným předsedou byl zvolen.] Pro mnohé však je; hlavně ovšem proto, že jim stát umožnil postup, funkce, moc, organizace, že jim dopomohl k jasné zradě vzdělanců. Nelze vyčítat starým a osvědčeným komunistům v řadách spisovatelů, umělců a vědců, že když přišla jejich chvíle, zasedli k veslům i stolům; těm prostě nebylo dáno poznat svůj blud, chytily se do sítě vlastních pověr a neznalosti. Ale co si myslit o těch, kteří tak učinili prokazatelně z důvodů nízkých a nečestných? Těch, kteří zaměnili pravdu za pravdu partajní, ideály za mísu čočovice? Kteří se dali na modloslužebnictví státní moci, ba co huř, moci politických stran? Odpověď na tyto otázky byla už dána ústy povolanějšími, zejména kritikem prof. V. Černým; profil českého spisovatele, tohoto následovníka tolika velkých a šlechtných bojovníků za svobodu a myšlenku, je rmutlivý. Soudobá tvorba vypadá podle toho. Logickým důsledkem takové poplatnosti, zejména těm stranám, pro které svoboda člověka a svoboda mínění je základním nebezpečím, je povinnost nemluvit pravdu.

Říkám s plným smyslem pro odpovědnost: Lže se víc než za první republiky - ve jménu lidu a jeho budoucnosti. Je smutné, že ne jeden český spisovatel vede v tomto mumraji a že naopak míčí tam, kde by otevřeně se měl postavit proti nelidskosti, bezpráví a teroru. Čekáme na vůdčí osobnost, nikoli politického vůdce, ale myslitele-bojovníka, jakého mají Francouzi v Maritainovi a Bernanosovi, velkého syntetika, který by viděl dál než na politický obzor dneška, který by vyvrhl lež a nenávisť a doktrinářství. V našem národě je dosti zdravých sil, mimo zpronevěřivši se část inteligence, které nám takovou osobnost jednoho dne dají.³⁶

³⁶ Tigrid, Pavel: *Stát a jeho mísa čočovice*. (Lidová demokracie, 3. června 1947). Citováno podle Drápala, Milan. Na ztracené vartě Západu, s. 236-238. Tento článek pak asi citoval list kulturních organizací Svobodné Noviny 4. VI. 1947 se slovy: *Pubertální a senilní nadávky Demokrat (Košice) 3. VI. 1947: Národní básník ako protistátní element Do 21. čísla komunistického týždenníka "Tvorba" napísal vëru smätenú „bäseň“ K. St. Neuman, ktorému republika v nesträženom okamihu a pod tlakom komunistickej svojpomoci dala titul „Ikarona“ národného básníka. Srovnej J.T.: *Fašismus a jeho živitelé*. Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI. V čísle 28 (2. července 1947).*

Další účastníci diskuze se raději začali věnovat vhodnosti udělování titulu národní umělec žijícím osobnostem. Ofenzíva v celostátním měřítku začala hned ten den, kdy se čtenáři Osvobozeného našince dozvěděli o existenci diplomatického protestu, tedy 4. června 1947:

*Copak udělal pan St. K. Neumann pro naše osvobození, že si jménem národa, přisvojil právo nadávat na ty, kteří nám k osvobození skutečně pomohli? Representant naší kultury se tentokrát v Tvorbě opravdově zaskvěl, ale ke škodě celého národa. Bylo by už na čase, aby se našel člověk, který by lidem jeho druhu a komunistické straně vůbec předložil všechny účty za dosavadní jejich politiku. Poslední případ s St. K. Neumannem je také jednou z praktických porevolučních charakterů lidí, kteří ještě dnes spí na vavřínech své slávy. Snad by bylo dobře takovým lidem připomenout, že na takových obchodech, kdy se umělecká legitimace prodá za legitimaci politickou, vydělávají nejvíce pohřební ústavy.*³⁷

Po Kvapilovi Jaroslav Jehlička dal do souvislosti nadávací báseň SKN s ohrožením možné pomoci Západu československé ekonomice, což ale zasadil do velmi širokého rámce: *Zahraničněpolitická imobilita Československa neskýtá na druhé straně vyhlídku na jakoukoliv injekci zvenčí, alespoň do té doby, dokud naše největší strana neuzná za vhodné, prospěšné a užitečné vyjadřovat se o lidech ze Západu jinak než jako o dolarových paďourech. A optimisticky, zřejmě pod vlivem dosavadního průběhu celé kampaně, dodal.*³⁸

O den později pak jiný slovenský deník pod tímtež názvem se roze-psal detailněji: *Do 21. čísla komunistického týždenníku TVORBY napísal „báseň“ K. St. Neuman, kterému Republika v nestráženom okamihu a pod tlakem komunistickej svojmoci dala titul „národného básnika“ ... Co spravil básnik, národný básnik Neuman, je vec, ktorá jasne hranici s pojмами o slušnosti a spoločenskom vychovaní. Nehovoríac ani o tom, že je to úmyselné poškodzovanie československej republiky (br) Praha Národný básnik ako protistatny element. Čas (Bratislava) 4. VI. 1947: O den později tentýž deník napsal, že pokiaľ ide o odpoveď na americkú nótu nemožno ešte dnes povedať, ako bude znieť, no zdá sa, že bude v nej poukázané na vek básnikov, ktorý vysvetľuje trápnosť celej veci! a ktorý podstatne osvetľuje umělecký kles básnika, kedysi cel'kom zaujímavého. No, ďalšia otázka je, čo sa stane s titulom národného básnika, ktorý bol udelený v nestráženom okamžiku K. S. Neumannovi, ktorý kedysi proklínal svojich rodičov preto, že sa z nich narodil ako Čech, a ktorý pre svoju českú v'last' má pomenovanie rybníka, ktorý ani za svoju vlast' nepovažuje. ... Je len otázka, či básnici tak mátožného uměleckého charakteru majú právo byť uctievaní titulom narodných umělcov. Citováno podle J.T.: *Fašismus a jeho živitelé*. Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI. V čísle 28 (2. července 1947)*

³⁷ Svobodný směr (Plzeň) 6.6. 1947. Citováno podle *Fašismus a jeho živitelé*. Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI, č. 28 (2. července 1947) Téhož dne nechal Ivan Suk Neumannovi ochutnat vlastní polévku, když nazval svůj článek o něm *Paďour komunistický* [Svobodné slovo 6.6. 1947(č.131), s.5]: *Bylo určeno historikům, aby zhodnotili pravý význam St.K. Neumanna v české literatuře. Není sporu o tom, že jeho otevřeně hledí, kterým se díval na literární i výtvarnou Evropu mělo nesmírný vliv na celou českou kulturu. Byl to St. K. Neumann, který otevíral okna do této Evropy a byl to opět on, který dovedl vyhlášovat individualistický plán nebo snad program jakéhosi anarchismu, který byl v podstatě programem individuality v každé osobnosti. Stanislav K. Neumann se zasloužil o československou literaturu v první řadě tím, že pro ní byl objeven Apollinaire stejně jako Jean Cocteau nebo Vildrac s Duhamellem. Jeho „Červen“, literární týdeník, který vydával, byl nejskvělejším přínosem pro povalečnou literaturu. Za svojí publicitu vděčí mu nejen tragicky zesnulý Josef Čapek, ale i jeho bratr Karel po boku Vančurově a Ivan Olbracht s Emanuelem Vajtauerem. Neboť Emanuel Vajtauer byl objevem Neumannovým, o čemž nebude mezi literárními historiky nikdy sporu, třeba v Neumannových dobách objevitelských byl jen epigonem vídeňského Sigmunda Freuda. V letech z počátku tohoto století byl St. K. Neumann přívržencem anarchistického individualismu. Ve svém Novém kultu tiskl horlivě verše svého pozdějšího úhlavního nepřítele – Karla Karáska ze Lvovic. Všechno jeho úsilí bylo tehdy zaměřeno proti F.X. Šaldovi. A F.X. Šalda viděl dál, než si jeho vrstevníci dovedli pomyslet. Viděl snad i do našich dob, když varoval ve svých strážných kritikách, třeba byl zapřísáhlým nepřítelem Karáskovým. Z individualistického básníka-anarchisty stal se nakonec básník „Lesů, vod a strání“; budeme chovat navzdů jeho básnický odkaz. Neměně si budeme jistě vážit jeho „Nových zpěvů“ jako „Bohyň světíc a žen“. Jen literárním historismem bude ovšem ovlivněn náš zájem na osobnosti básníka, který byl nakonec jmenován básníkem národním nejen proto, že ministrem informací byl Václav Kopecký a ministrem školství staříček Zdeněk Nejedlý, ale protože se St. K. Neumann stal národním básníkem již tehdy, když na uvítanou T.G. Masarykovi psal svou krásnou báseň: „Vítáme tě šátečkem červeným...“ Od té doby uplynulo ovšem mnoho vody. Mezitím se stal St. K. Neumann ministerským radou v ministerstvu školství a národní osvěty. Nebo snad jen odborovým radou. Kdož pak ví. V této funkci zůstával však tak dlouho, než byla politicky neúnosná, třeba v ní žádnou činnost skoro nevyvíjel. Byla to doba, kdy byla zakládána komunistická strana. Nikoli ta, která existuje dnes, ale docela taková maličká stránička, která počítala v první řadě s levými intelektuály, klonicími se doposud k anarchismu. St. K. Neumann byl jejím zakladatelem. Nelze říci, že by jiní delegáti, vyslaní touto skupinou na sjezd komunistické internacionály, byli anarchisty jako St. K. Neumann. Jedině snad s výjimkou německo židovského básníka Sonky-Sonnenscheina, který jel takéž na sjezd Třetí internacionály, aby nakonec s Emanuelem Vajtauerem a nezapomenutelnou spisovatelkou Helenou Malířovou byl zadržen na cestě a uvězněn na ostrově Vardoe, St. K. Neumann byl ve skutečnosti zakladatelem strany komunistické ještě před Bohuslavem Šmeralem. Jenže tehdy si stranu komunistickou představoval po vzoru anarchického. Neměl tušení, že Hugo Sonnenschein-Sonka, jehož básně tiskl tehdy v Červnu i německy, se stane konfidentem gestapa, odsouzeným na dvacet let do kriminálu. Šel svou cestou. Byl vyloučen z komunistické strany. Prodíral se životem jako osnatým křovím. Jal se psát knižní seriály, které nenašly porozumění mezi spisovateli. Byl vyloučen ze Syndikátu spisovatelů (který si dnes klade za čest, že v něm má svého člena), protože psal knížky pornografické, třeba jen proto, aby uchoval svoji existenci. Byl vyloučen i z komunistické strany - pro trockistické úchytky – živořil, že ho to nebylo důstojné, neboť pro naše písemnictví vykonal snad víc než Jaroslav Vrchlický. Ale zestárl. Nemá již kontakt s národem, nýbrž jen s vedením komunistické strany, kterému nakonec podlehl duch básníkův. K osobě autora tohoto článku neopomněl Jiří Tauffer podotknout, že jde o autora pornografických románů jako „Animírka Lola“, „Holčičky pod lucernou“, „Štefka, holka z ulice“, „Srdce v žáru“. Viz *Fašismus a jeho živitelé*. Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI, č. 28 (2. července 1947).*

³⁸ Jehlička, Ladislav *Kolem horké kaše*. (Obzory, 7. června 1947) V: Drápala, Milan. *Na ztracené vartě Západu*, s. 491-494: *Neklame-li nás zrak a sluch, pronesl pan poslanec a předseda ÚRO Zápotocký na nedávné konferenci Svazu zaměstnanců v dřevoprůmyslu [17. a 18. května 1947] v Praze. tato slova: Kdybychom měli zjistit, že se kuji pikle, aby se vrátil starý hospodářský*

Nevíme, proč je tomu tak, ale celé moderní dějiny nás ubezpečují, že Československo je neuralgický bod Evropy, a velmi mnoho lidí ve světě má přímý zájem na tom, aby byl klid a pořádek v tomto bodě. V tom je, jak se zdá, jednotný Východ i Západ. A jsou v tom patrně natolik jednotný, že by neposkytly panu Zápotockému nezištnou radu, aby poslal do ulic svá vojska. Proč se tedy pan poslanec Zápotocký tolik namáhá? Protože mu vůčihledně mizí půda pod nohama. Protože vlivem vnitrostátní i mezinárodní situace mizí vůčihledně v nedohlednu onen bod, v němž se měly spojit všechny taktické dílčí akce k tomu cíli, aby jediným vládcem a pánem byla u nás komunistická strana. Jestliže lze - mimochodem - některé politické straně u nás vytykat, že celou svou taktiku založila - zásluhou některých radikálních živlů - na politice zároveň vládní i opoziční, pak je to bezesporu komunistická strana. Štvavý tón, který u nás stále nasazuje ve fortissimu všechen komunistický tisk, je bezpochyby hudba, za kterou by se nemusila stydět žádná opoziční strana. Generální stávka, slovo, které se v poslední době nápadně často objevuje v řečech poslance Zápotockého, je pojem, kterého neuzívá vládní strana. Ráz, který obvykle dodává svým manifestacím a schůzím komunistická strana, je ráz vysloveně opozičních projevů. Křečovitý manévr s jedenapadesáti procenty, manévr, který marně projevuje touhu, aby byl brán vážně, skýtá nápadný důvod k podezření, že jeho inspirátorkou je spíše slabost než síla. Jsou tohle vůbec způsoby a metody, jimiž se vyznačuje strana, která si je svou věcí jista? Marxisté podlehli, jak se zdá, jedné bludné představě. Přechod od kapitalistické k proletářské, socialistické, komunistické společnosti vykládal Karel Marx tak, že bude uskutečněn radikálním skokem v nejvyšším bodě kapitalistického vývoje, ve chvíli, kdy kapitalistická společnost a její systém budou "k takovému převratu, takříkajíc, „zralé". Tento převrat se měl uskutečnit v době společenské krize z nadbytku, v době, kdy kapitalistická společnost je stále ještě znamenitě schopna vyrábět spotřební statky ve stále a stále větším množství, ale už není schopna, aby je řádně konzumovala, distribuovala. Pravý opak stal se skutkem. Místo k mísám hojnosti přišli marxisté ke snědenému krámu, k vyrabovaným a zplundrovaným továrnám, které po léta strádaly nedostatkem investic, zmocnili se vlády nad kapitalistickým molochem, kterému chyběla jen jediná věc - kapitál. Přišli k žalostným troskám a truchlivým pozůstatkům někdejšího skvělého bohatství, k zbytkům, které snad mohly uspokojit žádostivost a osobní ambice toho či onoho stranického novokřtěnce, nikoliv však zjednat blahobyt širokým vrstvám. Byla to situace, která celou svou povahou od počátku volala po úzkostlivé šetrnosti, po rozmyslném hospodaření, po rekonstrukci na sociálně spravedlivějších, lidštějších základech, ale právě té stará revoluční garda, vychovaná v buřičských manýrách, byla ze všeho nejméně schopna. Byla tu jedna výhoda. Sedm let utahování opasku naučilo lidi strádat. Valná část našeho národa, a zejména ony vrstvy, k nimž se odedávna obracela taktická pozornost marxistů, zvykly si koncem války na tak primitivní způsob života, stlačily natolik své požadavky a nároky (to jest byly nuceny je stlačit), že sebemenší zlepšení tohoto bodného stavu mohlo a začalo být pociťováno jako citelná úleva. Už sama nepřítomnost okupační moci, nepřítomnost gestapa a všech ostatních spřeženců hitlerismu, musila být dostatečným důvodem, aby se po celém národě rozestřela vděčná a v jistém smyslu smířící nálada. Marxisté ji dovedli vyinkasovat. Kolik jim napomohlo jen ono podstatné zlepšení vyživovací a zásobovací situace, k němuž tak podstatným podílem přispěla UNRRA! Samotná skutečnost míru, skutečnost, že odpadlo vysávání a vykořisťování cizí moci, musila nutně zvednout proti válečným časům hmotnou úroveň širokých vrstev obyvatelstva, a tato úleva byla opět připsána na vrub systému, který dovedl nejhlasitěji pokřikovat. Český lid ve svém celku, a zejména jeho dělnická třída, nebyl ostatně nikdy zvyklý na vyšší životní standard a nemožnost konfrontace, nemožnost srovnání vytvořila situaci, v níž nebyla položena otázka, čemu se říká životní standard. Český dělník nebyl nikdy zvyklý jezdit do práce v automobilu a jeho žena neměla nikdy příležitost otáčet se v elektrické kuchyni jako americký dělník a americká žena. Člověka těchto nízkých životních nároků a poloh nebylo nesnadno přesvědčit o výhodách systému, který se vydával chlubně za spasitele světa, o výhodách

řád, a že někdo přitom spekuluje na pomoc ze zahraničí, na zahraniční peníze a změnu světové situace, tak prosíme, aby vzal na vědomost, že ROH jako mohutné, dobře organizované hnutí mu udělá rázně škrt přes rozpočet. Daleko důležitější nežli vlastní obsah některých politických projevů bývá tón, jakým jsou pronášeny, a psychologická reakce, kterou vyvolávají nebo chtějí vyvolat. Citovaný projev pana Zápotockého patří k tomuto druhu projevů. Nezáleží na tom, co vykládá soudruh Zápotocký o starém hospodářském řádu, o pomoci ze zahraničí nebo o zahraničních penězích. Důležitá je jen jediná věc: to, co vyslovuje poslanec Zápotocký, je hrozba. Hle, já jsem, který jsem, vychloubá se poslanec Zápotocký, dejte si dobrý pozor, moji političtí partneři, parlamente, vládo, protože já a nikdo jiný jsem ten, kdo může přes noc poslat do ulic organizované masy dělnictva. Tyto masy se nebudou ptát, proč je posílám do ulic. Jsou poslušný jako vojska a není zvykem, aby se voják ptal, má-li udělený rozkaz vůbec smysl. Není to tak jednoduché, jak se domnívá poslanec Zápotocký, a řekněme hned zprvu, že máme pro strach uděláno, věduce dobře, že jeho hrozba je planá hrozba. Ponechme zatím stranou otázku, zda poslanec Zápotocký nepodceňuje poněkud inteligenci českého dělnictva. Poznamenejme zatím jinou věc: ani pan poslanec Zápotocký, i když je to mocný pán, není tak mocný, aby mohl kdykoliv poslat do ulic svá vojska. Také pan poslanec Zápotocký poslouchá. Nepošle ani kočku do ulic, nedostane-li k tomu souhlas. A pan poslanec Zápotocký nedostane dnes k tomu souhlas. Jako starý revoluční praktik zná pan poslanec Zápotocký velmi dobře termín, kterému se říká v marxistické věrouce objektivní situace. Nuže, objektivní situace je dnes přesně taková, že vylučuje každou přímou akci, každou revoluci shora. Je možná u nás dost lidí, a pan poslanec Zápotocký dává při každé vhodné i nevhodné příležitosti na srozuměnou, že je jedním z nich, kteří by si přáli uvnitř vlastního státu zopakovat zkušenost z patnáctého března. Ale je dost moudrých a zdravých lidí ve světě, a to i v ideologickém táboře pana Zápotockého, kteří velmi dobře vědí, že po zkušenosti z patnáctého března přišla zkušenost z prvního celého září a že v zájmu celého světa a všeho lidstva nebylo by moudré tuto zkušenost opakovat.

experimentu, jehož únosnost nebyla dosud vyzkoušena a který dosud nebyl nikde schopen vytvořit blahobyt. Nestačil tu pouhý rozumový argument, poukaz na skutečnost, že jde o systém, který se vnitřně sám stravuje, protože v něm administrativní, správní a dohlédací složka nutně zbytnuje a převládá na úkor složky výrobní, tvůrčí, protože tento systém vleče za sebou armádu zbytečných lidí, příživníků výrobního procesu, protože vede k zbyrokratizování, nezdravé centralizaci a konečně zpolitizování a zkorumpování do posledního místa. Všimněme si, že jedinou „výhodou“, kterou byl tento systém schopen dělnictvu dát, bylo uvolnění pracovní morálky, falešné, osobitě vědomí vlastní důležitosti, která dosud nepochopila, že je dirigována, že má pro moderní politické krysaře cenu právě jen jako dav, jako masa. Jakým způsobem udržet tuto masu i nadále v poslušnosti? Je tu jen dvojitý způsob. Buď tím, že systém dovede pozvolna, ale trvale zvedat její životní úroveň, její sociální blahobyt, nebo tím, že ji ještě více zotročí. Panem et circenses! Pro první způsob není na dohlednou dobu mnoho vyhlídek. Není žádným tajemstvím, že hospodářská situace ČSR není růžová, a je už dnes i jisto, že ani ke konci dvouletky nelze očekávat žádné pronikavější zvýšení životní úrovně širokých vrstev. Krach jarního veletrhu, pasivní bilance našeho zahraničního obchodu v posledních týdnech, stále se zostrující soutěž cizího zboží, zřejmě organizovaný bojkot našeho zboží na západních trzích, nesnáze s nákupem surovin, veřejné výdaje, které činí zhruba polovinu našeho národního důchodu -všechny tyto věci nevzbuzují přílišné naděje. Druhá cesta je cesta násilí, teroru a hrozeb. Je to cesta radikální komunistické opozice proti vládě, v níž mají citelnou převahu komunisté, cesta, která svaluje potíže vzniklé z komunistického způsobu hospodaření na bedra včerejších vykořisťovatelů nebo na domnělou sabotáž reakce. Je to cesta, která tak či onak nemůže skončit dobře. Byla by ještě třetí cesta. Je to cesta, o níž prozatím stále ještě nikdo neví, zda jí je komunistická strana vůbec schopna. Její předpoklad spočívá v odhodlání komunistické strany vzdát se nynější dvojité, současně vládní i opoziční koleje a vzít poctivě a upřímně na bedra povinností, které přísluší vládní straně. Znamenalo by to ovšem vzdát se pošetilé iluze o jedenapadesáti procentech a mnohých jiných, neméně pošetilých iluzí. Je komunistická strana vůbec schopna takového rozhodnutí? Je schopna odhodit utkvělou představu o Národní frontě jako o totalitní organizaci a nahradit ji představou o Národní frontě jako o systému poměrného zastoupení, přičemž se každá strana zřídá už předem zásadní opozice, už proto, že v dnešních časech by nebylo nic snazšího nežli zásadní opozice? To je otázka, kolem níž budeme všichni asi ještě dlouho chodit jako kolem horké kaše.

„Radujte se, veselte se, dlouhej Honza tabák nese“³⁹

Možná nechtění účastníci marketingové akce na podporu prodeje českých cigaret Star, nazvané **Truman as 'Rapacious'** si uvědomili, na které straně železné opony stojí⁴⁰. Když se předtím asi alespoň někteří z nich sešli novináři na exkursi, o níž pod výmluvným názvem *Cigarety Morava volně, nový druh Star o něco později. Spoutané kuřivo se pomalu uvolňuje* publikoval zprávu Osvobozený našinec dne 19.6. 1947 ve výraznější úpravě uprostřed své druhé strany: *ZdK.- Tabáková režie, uvolňující v nejbližším přidělovém období cigarety „Morava“ a vydávající současně nový druh cigaret „Star“, poskytla v úterý 17.t.m. novinářům příležitost shlédnout výrobu obou zmíněných cigaret ve své továrně v Sedlci u Kutné Hory. Továrna na kuřivo v Sedlci byla zřízena r.1812 v tamním bývalém klášteře cisterciátském. Vyráběl se tam do roku 1844 jen kuřlavý tabák a takzvané skrutky, později doutníky a od roku 1882 se tu vyrábějí jen cigarety. V dlouhé místnosti bývalého klášterního prefektáře je skladiště tabáku. Je tu nahromaděno velké množství obrovských kol amerického tabáku v dřevěném obalu na způsob sudů (váží až 5q). Z tohoto materiálu viržinského se vyrábějí nové cigarety „Star“ tvaru kulatého po způsobu britských a amerických cigaret, nejsou ovšem parfumované (cena 2 Kčs.) Cigarety „Morava“ (cena 1,50 Kč) jsou z tabáku orientálního (klasického), který je sem dodáván v krychlových tvarech s pytlovým obalem (1 váží kol 50 kg). Strojní zařízení továrny je až na jediný stroj původu československého (Škoda). Sedlcká továrna zaměstnává dnes 500 sil a má výrobní kapacitu 2 a půl miliardy cigaret ročně.⁴¹*

³⁹ Lidové rčení, které bylo citováno v Čapek, Alois. *Tabák v Čechách. Kouření a šňupání. Pěstování, zpracování a zdaňování tabáku, jakož i vývoj jeho monopolu, jeho spotřeby a výnosu*. Praha: Technické knihkupectví a nakladatelství. Společnost s r.o. 1947, s.7.

⁴⁰ A to nejenom v Československu: v červnu 1947 obdržela tzv. „vedoucí sedmička“ v Moskvě ve složení Stalin, Vjačeslav Molotov, Andrej Ždanov, Lavrentij Berija, Anastáz Mikojan, Georgij Malenkov a Nikolaj Vozněsenskiij obsáhlou informaci, podle níž situací v Československu „charakterizuje zosíření boje mezi politickými stranami a začíná aktivizace reakčních živlů podporovaných Anglosasy. Jejich vystupování má jasně vyhraněný antikomunistický charakter. (https://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%9A_nor_1948) Toto hodnocení vnitropolitické situace v Československu právě v červnu 1947 nelze vůbec pochopit bez znalostí mediální bouře (Truman as rapacious) ve sklenici vody (Neumannova báseň). Informace dále uvádí, že komunisté nedokázali v podstatné míře ovládnout státní aparát, což dokumentovala zejména skutečnost, že ze 165 vedoucích odborů různých ministerstev v Československu je pouze 42 členů KSČ

⁴¹ Vladimír Kubánek uvádí, že v r. 1927 se v Československu vyrobilo 11 088 000 000 kusů cigaret. [Tabák a tabákové výrobky (historie, pěstování, zpracování, legislativa) [Brno: Tribun EU s.r.o. 2009. 160 s. ISBN 978-80-7399-898-1]

Vítězný Červenec 1947

Tvorba reagovala na diplomatickou notu a následně vzniklé pobouření „fašistů a vlajkařů“ až obsáhlejší článkem Jana Pilaře, který ovšem dopustil faux faux, když začal hrát s kartou srdeční choroby Neumanna: *Celou smečku bylo zase jednou vidět při práci a bylo to velmi poučné divadlo. Honící vlk, hodlající se svou smečkou bestii uštvat vyhlédnutou oběť, zapomíná totiž předstírat ušlechtilé úmysly. Má to tu výhodu, že alespoň vidíme jeho pravou tvář. Národní umělec St. K. Neumann, který po prvé po půlroční vážné srdeční chorobě přišel na Václavské náměstí, aby uviděl 200.000 svých pražských přátel, napsal do Tvorby pod tímto silným dojmem velkou báseň „1. máj 1947“.* Jejimi některými slovy byl prý podle noty zdejšího amerického velvyslance dotčen na své cti prezident Spojených států Truman. Americká vyslanectví notami podobného druhu v některých evropských státech, mezi nimiž postrádáme „demokratické“ Řecko příliš nešetří. Přes hojnost protestních not se domníváme, že to byl první případ, kdy byla příčinou noty báseň, a to dokonce báseň národního umělce. Dějiny diplomacie se takto seznámily s novou možností protestní noty pro urážku představitele státu básni. To tu ještě nebylo.⁴²

⁴² Jiří Pilař. *Smečce vyjících vlků*. Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI. Číslo 24, s. 435-436. Článek pak pokračoval takto: [JAK SE STANE Z BLECHY SLON] *Připouštíme, že vhodnost „inkriminovaných výroků“ z básnických obrazů St. K. Neumanna by mohla být sporná, kdyby byly napsány oznamovací větou politického komentáře. I na jejich vhodnost v básnickém obraze může být různý názor a litujeme, že se americké velvyslanectví dalo svým českým informátorem přesvědčit, že nebyly toliko básnickým obrazem vyjadřujícím ideový názor, ale že je pokládalo za osobní urážku představitele spojeneckého státu, jehož lidu si velmi vážíme. Překvapuje to tím více, poněvadž je nám znám v USA zcela obvyklý a nikoho nepohoršující způsob na př. boje kandidátů na presidentský úřad. V něm se američtí občané o svém budoucím prezidentovi i o jeho politickém odpůrci (při systému dvou velkých stran) dovědí nejen mnoho pohoršivých pravd, ale mnohem více lží a pomluv. Dovědí se i s kterým zlodějem měla nemanželské dítě nevlastní neteř, že jeho prasynovec ukradl stříbrnou lžičku, že bratranec onoho synovce pašoval za prohibice whisky, ani nemluví o pradědečkovi, který byl kapitánem otrokářského škuneru a měl na svědomí prokazatelně asi tak kopu vražd. Proti tomu byly na př. polemiky kolem našich loňských květnových voleb vzorným příkladem uhlazených gentlemanských mravů. Kdyby někdo u nás napsal nebo tvrdil na veřejné schůzi, že „Trumanova doktrína je americkou odrůdou nacistické teorie o životním prostoru“, byla by z toho možná zase nějaká protestní nota. Když to ovšem podle zprávy Lidové demokracie ze dne 5. VI. 1947 v Manhattan Centre v New Yorku prohlásí známý americký novinář a rozhlasový komentátor J. Steel, je to demokraticky projevený názor svobodného amerického občana. Rovněž nám není známo, že by se snažilo naše vyslanectví ve Washingtonu omezovat notou svobodu psaní amerického časopisu Jednota, kde se dočítáme v čísle z 8. I. 1947 o „mezinárodním intrikáři Benešovi“, v čísle z 12. II. 1947 o tom, že „krvavý vládce Beneš zavinil čechobolševickou okupaci Slovenska“ a že u nás „zločinci bestiálně provádějí vládní program“. Když tedy svoboda tisku, tak pro všechny stejná, tedy i pro ty, kterým nezvoní v kapse dolary. [S KÝM TEDY MÁME TU ČEST?] „Vývoj“ byl nejčipernější. Gentleman, právem se zatím stydící za své jméno a podepsaný šifrou „Chronologicus“ tam napsal v čísle 22. z 28. V. 1947 doslova: „S. K. Neumann má v naší komunistické straně asi to postavení a význam, které měl Horst Wessel nebo Dietrich Eckhart v hnutí páně Hitlerově.“ Oh, jak ušlechtilé, křesťansky ethické a hlavně gentlemanské přirovnat těžce nemocného národního umělce, který byl po více než čtyři desetiletí jednou z vedoucích osobností české kultury a který byl právě oním páně Hitlerovým gestapem tak persekčován, právě k těm nejodpornějším úchylným pasákům, fěmovým vrahům a Hitlerovým pacholkům. To byl onen signál a nepochybní o tom, že se jím bude zabývat všechna česká kulturní veřejnost, zvláště pak Syndikát českých spisovatelů, Svaz českých novinářů a Kulturní jednota, aby tyto mravokárce důrazně přiměly k slušnosti. Teprve potom přišla nota amerického velvyslanectví, o níž jak se zdá „náhodou“ věděli Lidová demokracie a snad i Svobodné slovo dříve, než ji oznámilo ČTK. Ale buďme struční! „Lidová demokracie“ ze dne 3. VI. píše o „článku tak zvaného národního básníka“ a jeho „pubertálních a senilních nadávkách“. Zvláště upozorňujeme na tuto přemíru křesťanské pokory a novinářského vkusu. Současně se objevuje sensačně upravená zpráva přes tři sloupce první strany Svobodného slova (3. VI. 47.), tvrdící, že takové projevy komunistického tisku stály náš stát už miliardy. Jak to je s těmi miliardami, to ještě po lopatě vyložíme jindy. Jistě chápete, že si tyto nadávky o „pubertální senilitě“ národního umělce svého dlouholetého bývalého spolupracovníka s požitkem ocitoval i „List sdružení kulturních organizací“, Svobodné noviny (4. VI. 447). O úrovni přetiskovaných zpráv svědčí zpráva Národního osvobození z 3. VI. a zpráva Lidové demokracie z 5. VI., kde ze St. K. Neumannova „grafu imperialismu“ si snadno a rychle, zřejmě aniž by se zajímaly o báseň samu, vytvořily nějakého „grafa imperialismu“, A hned se nad tímto svým vynálezem mravně rozhořčily. I Právo lidu si omočilo s obvyklou pohotovostí o den později a alespoň titul národního umělce dalo „vtipně“ do uvozovek. což se druhý den snažil čestně napravit v kulturní rubrice Karel Polák, zřejmě na znamení osobního nesouhlasu s urážkou z předchozího dne. Že v této společnosti nechyběl ani bratislavský „Čas! je pochopitelné. Méně již, že si dal k osobní účasti přáteli poradit i staříček Jaroslav Kvapil, jemuž to už neměje za zlé. A něco pro zasmání. „Protestoval“ i „Společek vzájemně se podporujících českých spisovatelů beletristů Máj“, jehož ctihodní členové alespoň takto projevíli nějakou beletristickou činnost. [ZASE JEDNOU ROVNĚ A JASNĚ] Jak krásná příležitost pro Svobodné slovo odvděčit se při této bleši afěře, nabývající pilným nafukováním úctyhodných rozměrů za právě utrpěné knock-outy ve věci Jana Slavíka, dr Jiřího Hejdy a prof. O. Machotky! Zvláště tehdy, když se současně koná jubilejní sjezd strany a je nutno stůj co stůj vymyslet nějakou tu ofensivu. Proto musel narukovat Jaroslav Kvapil a proto přispěchal 6. VI. také Ivan Suk, který při něčem podobném nesmí chybět. Projev komentujeme jen proto, že je obecně známo, že se právě Ivan Suk po léta vtíral v Neumannovu přízeň a že právě on tolikrát marně hledal cestu do KSČ, vyjadřuje při tom svou nechuť k dosavadnímu zaměstnání. Ivan Suk, kterého si nedávno pro jeho podivné svědectví ve prospěch aktivisty dr.*

[ÚSPĚCHY OPRAVDU PŘEKVAPUJÍCÍ] Našli se lidé, jimž se nota amerického velvyslanectví a hlavně potom výše zmíněné a pečlivě organisované štvánice líbily. Na adresu redakce i na adresu básnickou došlo dosud 31 dopisů, z nichž je 34 anonymních. Kromě toho asi 15 telefonických dotazů, z nichž bylo 14 anonymních. Dopisy se v mnohém podobají a jsou důkazem, že české stříbrňáctví, vlajkařství a český, ale náš fašismus dosud živoří. Jen iniciativu chápavě hledá v některých časopisech, skloňujících jinak o překot slovo „lidová demokracie“ pilně a ve všech pádech. Dovolte několik malých ukázek, jimiž byla redakce nebo St. K. Neumann poctěni: „Vy bestie, Pankrác zase přijde ... Kolik desítek tisíc rublů jste dostal za tu sprostárnu ... Přijde doba, kdy Vás zase budou věšet na kandelábrech ... politický gangstere, budeš oddělán ... Varujeme Vás ... Mějte se na pozoru!...“ nebo jeden zvláště pěkný: „Jsem komunista, ale vystupuji ze strany ... Vy gauneři bolševici! Přijde čas, kdy si to rozdáme! Nebude to už dlouho trvat... Vypráskáme Vás, jako to udělali ve Španělsku a bude pokoj. Nejsme sami!! Víte dobře, jaký je kurs světové politiky!!! Ať zhyne bolševismus! Ať žije svoboda! Ať žije Truman! Ať zhyne rudý car Stalin Krvavý! Tak pozor, Neumann, dávám Ti první výstrahu!“ Podepsán je „Poctivý dělník“ a dopis je napsán bezvadně na stroji bez jediného překlenu. Není bez zajímavosti, že k těmto sprostým anonymním dopisům byly v několika případech přiloženy výstřižky ze Svobodného slova a Lidové demokracie s jejich podtrženými zvláště hrubými výroky. [ST. K. NEUMANN A DOLAROVA PŮJČKA] V amerických hospodářských časopisech, tlumočících mínění Wall-Streetu, se píše zvláště v poslední době s respektem o úspěších naší hospodářské výstavby a Československo je v nich pokládáno za jeden z politicky i hospodářsky nejkonsolidovanějších států Evropa. Naše hospodářské úspěchy, a nikoliv vývoj české poesie tedy mají rozhodující vliv na udělení nebo neudělení půjčky. St. K. Neumannova báseň rozhodující činitele na Wall-Streetu naprosto nezajímá, a přece se stala pro část tisku zámkou k akci, rovnající se po revoluci dosud nejpodlejšímu kulturnímu barbarství. Jak jinak nazvat svedenou mládež, řvoucí na příkaz instruktorů v nedělním průvodu pražského jubilejním sjezdu národ. socialistů: „Amerika, nám půjčí, když S. K. Neumann zabučí“. nebo »Kdo je větší sprosták dneska, nežli básník Neumann S. K.« Jaká nízkost a ubohost, jaká ostuda pro průvod jubilejních oslav tak velké strany, jaký morální krach vedoucích vlků vyjící smečky! [Z TOHO PLYNE POUČENÍ] Předvedli jsme prakticky důkaz, že ještě v červnu 1947 lze u nás udělat ze stříbrňácké spodiny nebo za jejího vedení smečky šilenstvím vyjících vlků. Jen třeba dát jim ječivý signál příslušného kalibru sprostoty. To obstaral tentokrát osvědčeným způsobem Vývoj, přirovnav vkusně národního umělce k pasákům a fémovým vrahům. V tom jej ostatní už ovšem těžko mohli předhonit. Jsme jen zvědaví, zdá i tentokrát bude odpovědný red. Vývoje vykládat disciplinární radě Svazu českých novinářů, že neví, kdo je to „Chronologicus“, zda Pavel Tigrid i všichni ostatní budou ujišťovat, že oni to do čísla nedali, že se to tam asi dalo samo. Když jsem se dověděl, že byl na začátku druhé republiky desítkami a sty podobných dopisů, jaké jsme uvedli, zasypán na výzvu agrárního Večera, Stříbrného Poledního listu, klerofašistické Obnovy a Rysový Vlajky ubohý Karel Čapek a uštván takto v několika týdnech k smrti, nevěřil jsem, že je taková míra zhovadilosti vůbec možná. A rozhodne mne nenapadlo, že se o tom přesvědčím o deset let později, v době soustředěného budování lidové demokratické republiky a spolupráce Narodili fronty podle zásad košického vládního programu. Dopisy téhož druhu dostává nyní národní umělec s těžce nemocným srdcem právě ve dnech svých dvaasedmdesátých narozenin, básník, jehož významný podíl na vývoji české kultury si netroufá popřít nikdo.

Pan Pilař ovšem také nevyňikal diplomatickým taktem, když označil Spolek českých spisovatelů beletristů Máj s dlouhou tradicí ((1887-1948), jehož členem i činovníkem byl Jaroslav Kvapil (1886-1950) za Společek.⁴³

Jaroslava Křemena málem dal hned v soudní síni zajistit státní prokurátor, vypočítává Neumannovy zásluhy o českou kulturu. Nezapomíná ovšem proložené připomenout, že jeho redakční kolega Emanuel Vajtauer byl někdy v roce 1920 objevem Neumannovým. A když se potom změnil a komunisté ho právě před 18 lety vyhodili, byl zřejmě ještě dost dobrý, aby se stal Sukovým kolegou v Českém slově, psal tam za první republiky o španělské občanské válce ve Franciův prospěch a připravoval v jeho zahraničně politických sloupcích půdu pro Hitlera od té doby až do 5. května 1945. Druhá proložena věta se zřejmým požitkem sděluje, že St. K. Neumaun nic zlého netuše otiskl někdy r. 1920 v Červnu báseň německého anarchistického básníka Sonky-Sonnenschelna, který byl nedávno jako konfident gestapa odsouzen na 20 let nucených prací. Bylo tomu opravdu tak. Stejně ovšem neměl tušení o Sonkově konfidentské činnosti ani onen národně socialistický člen zahraniční i dnešní československé vlády, který ještě v březnu r. 1945 od autora převzal a doporučoval vydání německých Sonkových básní, napsaných v Osvěčimí londýnskému nakladatelství německých antifašistů „Einheit“ a svou přímlovou způsobil, že byly dokonce i vysazeny a jen na náš zákrok nevyšly. Neměl o tom tušení, a proto jsme mlčeli, dokud nás k mluvení nic zlého netuše nevyprovokoval bratr Ivan Suk. Aby štvánice proti nemocnému St. K. Neumannovi dostala žádoucí spád, uveřejnilo Svobodné slovo Jeho báseň z doby před první světovou válkou, kdy básník byl ještě anarchistou. Ano, napsal onu báseň "o české loužičce" a našlo by se takových výroků více u příslušníků oné anarchistické skupiny, která potom přešla jako celek r. 1918 právě do strany českých národních socialistů, kteří jim jejich minulost, pokud se pamatujeme, nikterak nevyčítali. Je to poněkud podezřelé nesouhlasit s ideologií básně s pouhým zpožděním více než 30 let.

⁴³ Pilařovi přímo odpověděl Ivan Suk v glose Rána do vody. [Svobodné slovo 17. 6. 1947 (č.140), s. 2] v rubrice Rovně a jasně: Co by jeden ze „smečky vyjících vlků, jak nazvala všechny, kdož uznali za vhodné reagovat na báseň S.K. Neumanna Tvorba, musím reagovat na její vývoje. Tvorba tvrdí, že jsem se vtíral v Neumannovu přízeň. Ani mne to nenapadlo v dobách, kdy sám Neumann mne

Když už byly diskutovány dopady jedné menší nadávací básně na světovou ekonomiku, přispěchal na pomoc čtenářům Tvorby v tomtéž čísle její kmenový autor s polemikou proti tézi, že *Neumannova báseň, kritika Trumanovy doktríny v Rudém právu, odmítavé úvahy o úloze amerických monopolů při obnově hospodářského a válečného potenciálu Německa atd. atd.* - to vše je prý příčinou, proč nedostaneme americké půjčky. Jsou skutečně Američané tak zpozdlí, že by dávali své půjčky podle obsahu a nálad básnických děl? Jistě, že nikoli. Sotva by se dalo tvrdit, že půjčku Řecku ovlivnila *Odysea* nebo snad *Iliada*. A stejně tak zastavená hospodářská pomoc Maďarsku po odhalených úkladech reakce proti státu. Půjčky se dávají především tam, kde je naděje, že ponесou vedle hospodářských také politické úroky. A jakkoli bychom přirozeně hospodářskou pomoc potřebovali a přivítali, může se to dít pouze na základě zásady: *Já pán — ty pán*. Jestliže by taková půjčka měla znamenat účast amerických monopolů na našem průmyslu, změny v politice našeho státu, nebo konečně i to, že by národní básník si nesměl psát ve svobodném tisku, co myslí a cítí, pak bychom ovšem o takové půjčce nestáli.⁴⁴

Nicméně Františka Kovárnu a některé další pisatele se mu přesvědčit nepodařilo: *V týdeníku strany ministerské předsedy vyšly verše S. K. Neumanna. Srdečně špatná, ale politická báseň. ... Jinou pošetilosti než pokusem trpaslika chránit čest a zájem obra nedovedeme si aspoň příhodu vysvětlit. ... Kolikrát však klopytli, kolik příjemných situací způsobili nedorostlí státníci, protože je přemáhá starý zvyk a neopustila touha upoutat a uspokojit posluchače důkladnými soustuy... Nakonec se utěšíš naději, že nelze člověku na věky žít s očima prorocky vypoulenýma do dálky a zadoufáš, že i pro nelidské fanatiky přijde čas, kdy pochopí, že socialismus musí znamenat vzájemnou úctu člověka k člověku a z toho důvodu, že ani není nadávání nutné spjato s novým světovým názorem. Přenáší-li se však domácí hrubost na pole mezinárodních styků a pokládá-li se za otevřenost, ač nemá s otevřeností nic společného, leda to, že její pěstitelé výrazněji otevírají ústa, která pro takový případ jmenuje náš lid jadrnějším slovem, pak nám už nevznikají jen osobní nesnáze, ale národní a státní škody...⁴⁵*

uváděl do života veřejného v Červnu tím, že tiskl moje básničky. Pan Pilař tvrdí ve svém článku, že jsem „marně hledal cestu do KSČ, vyjadřuje při tom svou nechuť k dosavadnímu zaměstnání“. K tomuto poznatku dospěl zřejmě stejným myšlenkovým pochodem jako ke zjištění, že „pro svoje podivné svědectví ve prospěch aktivisty dr. Jaroslava Křemene málem mne dal hned v soudní síni zajistit soudní prokurátor“. Je nezvratitelnou skutečností, že jsem v procesu proti dr. Křemenovi vůbec nesvědčil, ale psal jsem o něm jako referent, z kteréhož důvodu si mne nemohl ani žádný prokurátor dát zajistit, jak by se hodilo Tvorbě. Tvorbu by bylo možno za její tvrzení žalovat. Ale bylo by to jen zatěžování soudu. Tvorbu by bylo možno pohnat před disciplinární radu Svazu českých novinářů. Ale nestojí to za to. Stálo by to čas, za který psal v Tvorbě nestojí.

⁴⁴ Kolář, František J. *Úvahy o vlastenectví a cizích službách*. Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI. Číslo 24, s. 436 (11. června 1947). Pisatel dále uvedl: *Báseň S. K. Neumanna zavdala příčinu k hlučnému pokřiku „vlasteneckého“ tisku některých našich partnerů v Národní frontě. Vizte komunisty, jak hazardují s dobrým jménem našeho státu a jak ohrožují mezinárodní přátelství, tak těžce na západě vydobytá. Komunisté jsou prý příčinou toho, že nedostaneme zahraniční půjčky. Komunisté prý svým špatným vychováním znemožňují, aby nás západ mohl opět milovat. Nechť čtenář sám posoudí z několika faktických poznámek, kdo je škůdce národa a kdo vlastenec. Generální ředitel Baťových závodů, poslanec ÚNS dr. Ivan Holý, nebyl vpuštěn do USA, protože je komunista. Šlo o obchodní cestu, důležitou pro naše hospodářství, a tato diskriminace ředitele jednoho z největších našich závodů se strany Ameriky nám způsobila značné hospodářské škody. Tím, že Holého do USA nepustili, osobeje si vláda cizího státu vlastně právo ovlivňovat náš průmysl, koho si má stavět v čelo svých podniků. Jde tedy o vměšování do našich vnitřních věcí, ohrožení naší suverenity. Svobodné slovo se z tohoto případu radovalo a dávalo Američanům za pravdu, že uplatnili proti nám ustanovení svých starých protikomunistických zákonů. Čelný národněsocialistický národohospodář a funkcionář, dr. Jiří Hejda, uveřejnil ve Svobodném slově úvodník, kde doporučoval, abychom zahraničním majitelům našeho znárodněného průmyslu dali jako náhradu účast na československém průmyslu, 49% na závodech, jež jim byly znárodněny a zbytek v akciích ústředních ředitelství a jiných podniků. Odvolával se při tom na SSSR, jenž získal účast na průmyslu poražených států jako jednu z forem reparací. Dr. Hejda žádal tedy, abychom se k Američanům, Angličanům, Francouzům a jiným zahraničním investorům v našem hospodářství chovali jako poražený stát k vítězům. Žádal obnovu předválečného stavu, kdy z práce našich dělníků dostávaly dividendy a tantiémy zahraniční trusty a monopoly. Úvodník vyvolal spontánní odpor celé veřejnosti, včetně slušných straníků dr. Hejdy samého. Nár. soc. strana se pokusila nepřímo distancovat se od tohoto projevu dr. Hejdy, který označila za jeho soukromý názor. Nikde jsme však nečetli otevřené prohlášení, že s tím vším tato strana nesouhlasí. Vojenská, politická a zejména hospodářská nezávislost našeho státu opírá se dnes rovněž o mohutnou chemickou továrnu v Mostě, kde se vyrábí syntetický benzin. Benzin a mazací oleje jsou jednou z nejdůležitějších surovin pro obranu státu a pro všechn hospodářský život. Kdyby si byl někdo před druhou světovou válkou zamluvil a zadržel nám dodávky ropy a benzínu, celý náš hospodářský život byl by se zastavil. Za benzin a oleje jsme platili ročně stamiliony deviz do ciziny. Dnes benzin vyrábíme z hnědého uhlí a na nikom nejsme v tom závislí. Děkujeme za to Sovětskému svazu, který škrtem péra vyjmul Stalinovy závody ze seznamu sovětské válečné kořisti. Benzin vyrábíme, pravda, draho, mnohem dráž, než za kolik bychom jej mohli v zahraničí koupit. Naše státní a hospodářská bezpečnost a nezávislost nám však za to stojí. A brzy již nové investice, které tak platí ve vysoké ceně benzinu motoristé, ponесou ovoce v masové výrobě chemikálií, která nám cenu benzínu upraví. Vysoká cena benzínu se stala bojovým heslem některých politických stran, píše se o ní v novinách, diskutuje se o ní v parlamentě, dokonce i na standartách v průvodech čteme: Stalinovy závody — hrob motorismu. Kdo by při tom nepomyslel, jak podivná náhoda způsobila, že tato kampaň se časově shoduje s vyjednáváním amerických majitelů Vacuum Oil Company v Praze o náhradu za jejich bývalé rafinerie?*

⁴⁵ Svobodný zítřek 13. VI. 1947 (citováno podle Tvorby). Tento autor měl rovněž napsat, že *jinou pošetilostí než pokusem trpaslika chránit čest obra nedovedeme si aspoň příhodu vysvětlit. Kolik příjemných situací způsobili nedorostlí státníci*. (Svobodný zítřek 12. VI. 1947) Dále srovnej Lidové Prouty (Hradec Králové) 13. VI. 1947: *Navrhujeme, aby ministerstvo výživy nařídilo soupis zbytků zásob UNRRA a další zásilky z Ameriky, aby přidělovalo na zvláštní listy, jež by dostal jen ten, kdo by o ně požádal. Předpokládáme, že komunisté by o ně nežádali, takže bychom měli zvláštní listy pro komunisty a zvláštní pro ostatní konsumenty. Snad by se tímto způsobem podařilo komunistům, dokázat, že skutečně jich jest již 51%, Máme na cestě z USA asi čtyři milióny kg sádla a olejů, to jest*

Na absurditu diplomatické noty amického velvyslanectví se rozhodla poukázat Mladá fronta 14. června 1947 v článku Ivana Osvalda: *Kdyby velvyslanec Slavík měl posílat protestní notu proti každé urážce presidenta Beneše, která se objeví v slovenském časopisu „Jednotě“, v německém „Weckruf und Beobachter“, nebo i v anglické „Chicago Tribune“, musel by být personál našeho velvyslanectví zdvojnásoben. Každý takový protest by Američané považovali za útok na svobodu tisku a na americkou suverenitu. Prý jsou někde sprostáci, kteří urážejí občany, ke kterým máme mít úctu. Pátral jsem po tom, kde ti sprostáci jsou. Za prvé je to rudý dědek Nejedlý a za druhé senilní dědek, S.K. Neumann, který se rovná pasáku Horst Wesselovi. Abyste tomu rozuměli: to nejsou ti, jimž sprostáci nadávají, ale to jsou ti sprostáci. Nemá cenu hovořit o básnické svobodě tvorby, která padá jen a jen na hlavu básníkovu. Učení žalobníci tohle dobře vědí, ale dovedou zapomenout, neboť jim účel světi prostředky. Je to záměrné vyřazování odpůrců za každou cenu. Mne těší jen tohle: znáte podobné sprostoty na vědce a básníka opačného politického názoru než je profesor Zdeněk Nejedlý a národní umělec S.K. Neumann? Neznáte! Z toho vyplývá jasné poučení, kde jsou sprostáci.*⁴⁶

Takto povzbuzen den po setkání novinářů se zástupci tabákového průmyslu u příležitosti uvedení cigaret Star, vstoupil do diskuze pak obsáhle dokonce další člen redakční rady Gustav Bareš, podpořen publikovanými dopisy čtenářů.⁴⁷ *Vážení soudruhu, společně s Tebou opovrhujeme „dolarovým padourem“ a ještě více těmi*

na hlavu asi 40 dkg, nepočítáme-li samozásobitele. Kdyby se 51% komunistů tohoto množství vzdalo, dělalo by to u čtyřčlenné rodiny místo 1.60 kg již 3.20 kg, to je již pěkná dávka na přilepšenou. Bylo by to ideální vyřešení; my bychom měli sádlo, komunisté básničky St. K. Neumanna a byla by všestranná, spokojenost... Na bílé místo komunistických potravinových lístků, kde budou chybět zvláštní body na „padourské“ zboží, možno pravidelně otiskovat zbrusu nové básně komunistických básníků. Vše citováno podle J.T. Fašismus a jeho živitelé. Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI, č. 28 (2. července 1947).

⁴⁶ Citováno podle Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI. Číslo 25 (18. června 1947), s. 472 (rubrika Hlasy od pramene).

⁴⁷ S. K. Neumannovi, tak i tak. Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI. Číslo 25 (18. června 1947), s. 471 (rubrika Čtenáři nám piší). *Panu S. K. Neumannovi, Praha Teď, když už jen provádím to, k čemu jsem se dříve rozhodl, je mi skoro smutno, že se loučím se sbírkou básní, která mi pomáhala nést kdysi moje osobní bolestičky. Dnes vsak, 45letému člověku, mi tálo kniha způsobovala chvíle mnohem těžší tím, že mi svým hřbetem v mě knihovně připomínala zcestí našich, Vám podobných vědců a básníků. Nechci ji mít a dávám Vám ji k dispozici, abych ji přímo nevyhodil. Snad je ještě nějaká naděje této knihy, že sama u svého autora vyvolá nějakou touhu po vzájemné, lásce lidí v jeho dnešním vyhaslém nitru, tak vyhaslém, že už dnes ve svých básních, učí jen nenávidět. (Ing. Jos. Fiala, Přerov, Vel. Dlážka 58).*

Vážení soudruhu S. K. Neumann, přečetla jsem si seriál sprostých útoků na Tebe a rozhodla jsem se, Se Ti napiši. Nejprve Ti přeji brzké uzdravení, abys mohl opět zdrav, se svou lulkou a jiskřivým úsměvem chodit Prahou, těšit se ze slunce a slunečných dnů. Chci Ti ve svém dopise poděkovat za to, co jsi pro nás, mladou generaci, udělal. Chci Ti poděkovat za ty básničky, které v „Knize lesů, vod a strání“ nám ukazovaly pohledy na přírodu, děkuji Ti za »Nové zpěvy“ s básní „Zpěv drátů“. A děkuji Ti za „Rudé zpěvy“, které často čítáváme v našem debatním kroužku, jak nazýváme naše schůzky, kde se pokoušíme debatovat o literárněpolitických otázkách. Byl jsi prvním básníkem našeho studentského večírku, kde jsme četli Tvoje »Mládi«. Jak jsi dovedl pochopit mládí, jak jsi se dovedl přiblížit našemu mladému člověku. A i za báseň „První máj 1947“ Ti děkuji. Pomohla totiž odhalit ty, kteří se dodnes naučili ničemu jinému; než čemu je naučil kdysi Stříbrný a pánové z Českého slova. Snad by se poctivý český člověk ani nedověděl, kolik fašismu ještě mezi námi chodí a nedověděl, by se, že jsou mezi námi lidé, kteří se domnívají, že zvyšováním urážek KSČ, dvouletky, SSSR a maršála Stalina pracují pro národ a republiku. Mnozí z nich mají ve svém štíte „Věrní zůstaneme“; jest však otázka, čemu? Zda tomu, za co bojoval Masaryk a Beneš, tomu, za co umíral soudr. Šverma, Fučík, Vančura a tisíce ostatních, tomu, za, co padlo 35.000 sovětských vojáků, pouze na jednom stalingradském bojišti nebo tomu, za co byl pověšen Goring se svou smečkou? A myslím, že Ti mohu s klidným svědomím říci, že ačkoliv „Věrní zůstaneme“ nelepíme na kdejaký kandelábr, zůstáváme věrní a plníme tato slova do posledního písmene. Zůstáváme věrní národu, pro jehož svobodu padlo tisíce našich soudruhů, zůstáváme věrní státu, pro nějž pracujeme, zůstáváme a zůstaneme věrní Tobě, soudruhu S. K. Neumann, který jsi ukázal téměř před 30 léty novou cestu naší kultury, po které se ubírali i mnozí z těch, kteří dnes házejí po Tobě špinu. Odpusť soudruhu, že jsem Tě obtěžovala svým dopisem. Chtěla jsem Ti jím říci jen tolik, že Ty jsi byl a jsi všem dobrým a poctivým českým lidem „apoštolem nového žití.“ S přáním mnoha zdaru a se soudružským „Čest práci“ Helena Doležalová, abiturientka reál. gymnasia, Tábor — Jeronýmova 1688.

Ještě o té básni. Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI. Číslo 26 (25. června 1947), s. 491 (rubrika Čtenáři nám piší):

St. K. Neumannovi Praha Váženy. soudruhu, četl jsem v „Tvorbě“ dopis p. inž. Fialy z Přerova. A tu bych Tě chtěl poprosit, abys jim vrácenou sbírku básní věnoval knihovně vysokoškolského okresu KSČ, ovšem jen v tom případě, že pro ni nemáš jiného lepšího umístění. Soudruzi vysokoškoláci, kteří si předsevzali více než plně nahradit ony 45leté pány inž. Fialy, Ti budou ze srdce vděční. Jim nebyly nikdy Tvoje básně náplastmi na nějaké osobní bolestičky; byly jim naopak vzpruhou a vodítkem v boji proti okupantům a nepřátelům republiky a dnes jsou jim Tvoje básně pomoci v práci pro zajištění lepší budoucnosti naší lidové demokratické republiky a jejího lidu. Tvoje kniha nám vysokoškolákům má vždy co říci. Vždy nám bude připomínkou, že pokrokový český vysokoškolák se nemusí ubírat cestou pánů inž. Fialů. Promiň mi, soudruhu, že jsem Tě obtěžoval tímto dopisem. Bude-li Ti možno uskutečnit mou prosbu, ujišťuji Tě, že Tvoje kniha bude opatrována s láskou a úctou, která náleží Tobě, našemu nejpřednějšímu národnímu umělci. Se soudružským Práci čest! Horymír Kepka, posluchač Vysoké školy strojního a elektrotechnického inženýrství, Praha-Záběhlice 2196. (Tomuto přání bylo již vyhověno. Red.)

Pan Stanislav K. Neumann, redakce Tvorby.

Mistře! Když jsem před časem četl Tvou báseň k prvnímu máji, uveřejněnou v Tvorbě, řekl jsem si: statečné slovo k lidem dobré vůle. Ukázalo se však, že je i dost lidí bez dobré vůle, kteří pro myšlenku básníka, bez pochopení pro jeho snahu o lepší život lidstva, pro postřeh života, a vášnivou touhu léčit poválečné choroby lidské společnosti bez ohledu na mocné tohoto světa, vyvolali štvavou kampaň proti Tobě. Nevěděl jsem nejdříve o ní. Po návratu z vězení gestapa věnuji všechny své síly výstavbě státu, přerodu lidské společnosti. Vracím se často večer, unaven, kdy se mi už nechce ani číst, a tak se i stalo, že jsem se teprve dnes

jeho titeli, kteří se nyní na Tebe vrhli. Svou jedovatou slinou stačí však pokálet sotva manželku Tvé nohavice. Jsme Tvoji (Kožený Z., Sojka Frant., Jaroslav Vrba, St. Plihal, Vlád. Burian ml., Matoušek Jaroslav, Jaroslav Borovský, Zdeněk Hudec, Josef Nezval, František Novák, t. č. senatorium Jablunkov.

V samotném článku pak Gustav Bareš psal:

Stáli jsme u lože 72letého národního básníka S. K. Neumanna. Černý stín nemoci vznáší se nad ním již po řadu měsíců, jeho statečné srdce se bije o život. Vlaštovky přilétají otevřeným oknem pozdraviti na loži básníka silné lásky k přírodě a k lidstvu. Vlaštovky ovšem mají větší smysl pro národní kulturu, než někteří lidé. Neboť týmiž pokojnými okny dolehl sem i hlas smečky a sneslo se kamení nadávek. Jak nevzpomenouti Karla Čapka, který, pravda – za smutnějšího obrazu světa, byl podobně štván, protože dostatečně neshrbil šiji, a vadil prý “dobrému poměru k německému sousedu“. Leč nyní se nepíše rok 1938, nýbrž rok 1947. Mějte proto kuráž posbírat všechno kamení, které dopadlo k nohám básníka a prozkoumatí je. Podívejme se, z jaké je látky. Nesporně z podobné, jako bylo ono, které dopadlo k nohám Čapkovým: o tom svědčí stejná sprostota a namnoze i stejní autoři. Leč, jak pravíme, nyní už není takový, čas, kdy by se lidé před kamením shýbali, a kdy smečce je dovoleno volně pobíhati v ulicích. Pokud jde o báseň S. K. Neumanna, byla tedy zaměněna příčina s následkem. Nikoli proto nám nebyla poskytnuta půjčka, poněvadž byla napsána báseň; nýbrž báseň, byť i její diplomatické a osobní formě může býti spor, byla napsána jako prudká a vášnivá výtka novým politováníhodným cestám americké zahraniční politiky, jež se odvrací od těch států, s nimiž v uplynulé velké válce za svobodu uzavřela bratrství zbraní, a poskytuje nyní více pomoci poraženým útočnickům.⁴⁸ Hned následující den úder vrátil Bohuslav Brouk ve Svobodném zítřku článkem o národních a sekčních umělcích:

dověděl o nechutnosti akce, vedené proti Tobě pro báseň na oslavu prvního máje. Ano, dnes už vím, že zástupce „země svobody“, jak jsme slýchávali ve škole, se cítil nucen proti Tvému nespoutanému slovu zakročit diplomatickou cestou, vim také, že při sjezdu nár. soc. strany se našli neodpovědní vrtechvosti, kteří se na Tebe vrhli s plnou zuřivostí, stejně jako některý tisk. Pan velvyslanec mel jistě vážné důvody k svému zákroku. Snad to byla obava, aby skutečné svobodné slovo nestrhlo i v Americe gloriety s hlav těch mocných, snad se obával o osud železné opony, kterou si tak pracně a s takovým nákladem doma budují nejen proti SSSR, ale i řadě jiných evropských států a také proti naší republice. Mohl míti: mnoho důvodů pan velvyslanec, ale žádný hodný chlapa, zvyklého o se bit pro ideu, pro skutečnou demokracii. Je osudem průkopníku i jejich právem, že dávají rány a také rány přijímají. Pokud je veden boj svobodně, poctivě a podle pravdy, je to jen boj o lepší zítřek. Když však zástupce země, k níž donedávna miliony vzhlížely jako k zemi svobody, politickou mocí chce umlčet pravdu básníka, je to přinejmenším tragický omyl nervosního politika. Pokud jde o domácí odporce, je zásluhou Tvé básně, že zase jednou byli odhaleni v plné nahotě. Je dohře vědět o těchto tvorech bez páteře, kteří zapomněli, že jsme národem s tradicí Husovou, kteří za cizí dolary by si rádi uřídili pohodlný život, bez ohledu na to, že lid by je musil platit krvavým odříkáním. Také. by jim bylo jedno, že by ze skutečné svobody zůstala jen svoboda zapraženého koně s klapkami na očích. Mistře, divíš se asi, proč Ti toto vše píší. Vždyť právě Ty tomu všemu dobře rozumíš. Chci jen, abys věděl, že nejsi sám, že vedeš boj tisíců za pravdu, a spravedlnost, za lepší svět. Nebyl jsem pověřen, abych Ti tlumočil slova tisíců pracujících z továren, ale vim, ze se mnou souhlasí všichni ti, kteří to s republikou myslí dobře, kteří se večer po vykonané oráči šťastně vracejí, do svých domovů, neboť pracují pro sebe, své rodiny, lepší, budoucnost národa a státu a nikoliv již pro cizí zájmy. Věřím, že Tvou báseň uslyšíme recitovat nejen v Americe, ale i doma právě od těch, kteří na Tebe dnes střílí ze všech kalibrů. Přijmi tyto řádky od neznámého přítele, chceš-li škodovák. Jsou vyvolány křivdou, kterou jsi utrpěl pro svůj statečný a nekompromisní postoj, k pravdě. Čest Tvé práci! Ing. Jan Červinka, t. č. Praha VII, Holešovičká 13.

St. K. Neumannovi v Praze ... Na to všechno jsem si vzpomněl, když jsem s kluky—učedníky z Asapu mluvil o tom, že nám Amerika nepůjčí. Byli tam. také Jugoslávci, kteří se u nás učí. Také o tom jsme mluvili, proč nedostane půjčku Jugoslávie, proč ji ale dostane Španělsko nebo Německo (západní část). Snažil, jsem se, aby kluci měli pokud možno o věci správný přehled. A z jejich slov, z jejich názorů jsem neslyšel nic o tom, co psalo Svobodné slovo ... To jsem Ti chtěl napsat, soudruhu, jménem nás, mladých. Ještě bych Ti chtěl říci, že my všichni stojíme za Tebou a ze nás nezastaví nikdo na světě... Tak, jako nezastavili soudruhy v Rusku, nebo v Jugoslávii... Historie se opakuje; Po minulé světové válce strašili děti Leninem, dnes Stalinem... V roce 1918 to byl Wilson, dnes Truman. Bělogvardějci neměli také žádnou radost z Majakovského, když napsal 150.000.000... Ještě jednou Ti děkuji, soudruhu, za Tvoje slova — ať již jsi je napsal pro nás nyní nebo dříve ... Práci Čest Ppor. Josef Haisler

⁴⁸ Gustav Bareš Co chcete. Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku. Ročník XVI. Číslo 25 (18. června 1947), s. 453-454: Přišel čas, kdy je třeba ostře si posvítiti, na tuto smečku a zeptati se: Pánové, co chcete? Oč vám jde? Práví, že prý chtějí náš dobrý poměr k Americe. Říkají, že jim jde o to, abychom dostali americkou půjčku, kterou prý nedostaneme proto, poněvadž básník S. K. Neumann se ve své básni neobežretně vyjádřil o presidentu Trumanovi. Němci nepsali jen básně proti Rooseveltovi a Trumanovi; nebojovali proti Americe básnickými metaforami. Potápěli americké lodi, zabíjeli americké vojáky.; spojili se s Japonci, aby zničili Spojené státy a nastolili svůj diktát nad světem. Zkrátka téměř čtyři roky vedli brutální válku proti Americe. Zdá se, že toto je nebezpečnější zaměstnání vzhledem k Americe, než básnická licence S. K. Neumanna. Jak tedy potom vysvětliti, že od ukončení války Spojené státy vložily do Německa více miliard dolarů různých půjček a investic, než má slov inkriminovaná Neumannova báseň? Mr. Acheson, ještě jako náměstek amerického ministra zahraničí, nedávno prohlásil, že je třeba, aby za pomoci Ameriky byla obnovena někdejší »průmyslová moc« Německa. Nejvýznačnější poradce americké zahraniční politiky Dulles pronesl, jak známo, řeč, v níž žádal, aby k federalisovanému Německu byly připojeny okolní státy, tedy, aby Československo bylo v jiné podobě opět začleněno do „velkoněmeckého životního prostoru“. V americkém tisku nalezneme nejhrubší urážky presidenta dr. Beneše a našich ustavních činitelů. Věci pokračují: podle sdělení „Svobodného slova“ v těchto dnech americká okupační správa ve Stuttgartě vynesla požadavek, aby Československo bylo povinno platit odškodné „sudetským Němcům“ a německým válečným zajatcům. Takové zjevy nemohou být lhostejnými nikomu, komu běží o stěžejní zájmy republiky., o naši svrchovanost a bezpečnost. Tato záležitost není našemu lidu zcela neznámá. Po první světové válce úzké třídní zájmy velkého kapitálu na západě způsobily, že po 20 letech od porážky mohlo Německo povstat po zuby ozbrojené. Německo bylo vykrmováno jako útočná falanga proti Sovětskému svazu, až nakonec se stalo nebezpečím pro svobodu celého světa. Zastávkou na této cestě do propasti byl Mnichov a potom 15. březen 1939. Vzpomínáme také toho, jak tehdy stejně sobecké třídní zájmy a fašistické aspirace české velkoburžoasie a velkostatkářů obětovaly

V minulém čísle Svobodného zítřku napsal správně docent dr. František Kovárna, že odpovědnost za trapnou Neumannovu báseň nesou především političtí redaktori Tvorby, ačkoliv podle dosavadní ozvěny hrozí se z této politické aféry stát čistě literární příloha.⁴⁹

Stejně mínění vyslovil v dopise Svobodnému slovu i náš ministr zahraničí Jan Masaryk, který píše, že ho vůbec nepřekvapuje exces starého bouřliváka Neumanna, nýbrž potouchlost onoho československého občana, jenž neváhal Neumannovu báseň uveřejnit. Přesto se však nezdá nikterak nespravedlivé a podivné, jestliže pro zmíněnou báseň dostal řádně co proto i sám její autor S. K. Neumann.

Demagogové by nás ovšem mohli při stanovení tohoto požadavku zakřiknout tvrzením, že oni jdou ještě dále a že kromě přitvzení národních básníků, udělují umělcům i tituly sekčních šéfů. Leč v blahobytném úřadě sekčních šéfů nelze vidět podporu samého umění. Jednak jen nemnoho umělců má naději na dosažení tohoto nejvyššího úřadu a za druhé pak tento úřad, jak víme ze zkušenosti, odvádí i nejlepší naše básníky od poesie k shánění vedlejších sinekur, k hodokvasům, k automobilismu a jiným měšťáckým ideálům a zábavám. ... O tom, že podobné novodobé vymoženosti v „podpoře“ kultury nesou jen trpké ovoce, přesvědčují nás nejlépe samy nejnovější výplody našich básníků. Jestliže jsme v Neumannově případě svědky kterak národní básníte hani vlastní národ... byli jsme před několika měsíci svědky, jak jeden z básníků, obdarovaný sekčním šéfovstvím, oslavil devótní básničkou nejvyššího představitele své strany.⁵⁰ Jak je zřejmo vede nás promyšlení trapného Neumannova extempore vzhledem k samému básníkovi k problému instituce národních umělců. V známé napodobovací snaze počali jsme u nás hned po revoluci s jmenováním národních umělců a neuvážili jsme přitom, do jakých rozpaků a nesnáží nás může uvést udělování tohoto titulu žijícím umělcům, jestliže nejde o osoby, jež skýtají záruku, že se této vysoce závazné pověsti nezpronevěří nebo ji dokonce nezneužijí.⁵¹

národní zájmy, hodily přes palubu obranu svrchovanosti Československé republiky. Vzpomínáme, jak tehdy byli zrádčování, štvání a pronásledování všichni, kdož měli odvahu říci o tom pravdu. Řekli jsme, že tato věc nesmí se již nikdy opakovat. Právě proto ve jménu národa a republiky ptáme se nyní vážně všech, kteří v minulých dnech spustili takovou kampaň okolo Neumannovy básně: Co vlastně chcete? Oč vám běží? V zájmu koho a z příkazu koho jednáte? Stačí si obléknout rukavice, abychom se neumazali, nasadit si lékařskou masku proti smradu a prohlédnout si pak celou tu kupu anonymních dopisů, které došly okolo básně S. K. Neumanna. Nepíše se zde jen sprostě o Neumannovi: naleznete tu i odporné urážky Sovětského svazu, útoky na Stalina, na Tito, na Gottwalda. Ano, je třeba, jakkoli je to hořké, vytáhnouti na světlo boží celé toto vzkypění patologické svedliny zbytků fašismu a reakce. Prozradili se, že jsou mezi námi. Řekli, co by chtěli. Ukázali, več doufají a spojili svou věc s cizí věcí. Nyní je důležité, nakolik si uvědomují svou zodpovědnost činitelů jednotlivých stran, kteří tomuto vzkypění často dodávali potravu a vyvolávali tyto duchy? Jim také patří otázka, co chtějí: podporovat klidné budování republiky nebo podporovat rozvratné rejdy těchto živlů? Tato otázka stojí nyní zvláště naléhavě v souvislosti se Slovenskem. Zatímco v českých zemích se reakční štíři uchylují většinou do podzemí a jen občas se pokoušejí vystrčit hlavu, na Slovensku - jak je dokumentárně dokázáno - se vedoucí luďácký kádr přestěhoval v r. 1946 po uzavření dubnového paktu s demokratickou stranou na vedoucí posice této strany a prostřednictvím jí i do hospodářského i administrativního aparátu. Příznačné je na příklad, že demokratická strana nechala zvolit do Ustavodárného národního shromáždění člověka, který prokázán zradil náš zahraniční odboj gestapu. Dokázáno je také, že mnozí činitelé DS na Slovensku udržují styky s bývalým Tisovým ministrem Ďurčanským, který v Americe vede akci za odtržení Slovenska od republiky. Je to přirozeně věc dosti groteskní v době, kdy slovenští fašisté a zrádci se nemohou již opřít ani o nacistické Německo, ani o horthyovské Maďarsko, ani o beckovské Polsko; ale zdá se, že některým zaplaceným lidem nejde tak dalece o úspěch jako o splnění jistého úkolu: způsobit v republice co nejvíce, obtíží, oslabiti ji zevnitř. Jde o to, nakolik všichni, jichž se to týká, pochopí, že nejde o dětskou hru. Nakolik zvítězí národní a státní zájmy nad stranickou zaslepeností. Tu otázka: „Co vlastně chcete?“ - je postavena naléhavě na denní pořad. Chcete, aby republika byla celistvou a pevnou (při čemž nikdo nepomýšlí na to, aby ublížil slovenskému národu)? Anebo chcete nechat republiku rozbit? Chcete republiku budovat anebo ji nechat rozvracet? Náš lid dal jednotnou mohutnou odpověď na tuto otázku, zejména na veliké manifestaci práce, pořádané Revolučním odborovým hnutím. Manifestoval na obranu své tvůrčí budovatelské práce proti reakčním rejdům. Nyní je třeba, aby stejně jednoznačnou a rozhodnou odpověď dali i političtí činitelé — celá Národní fronta.

⁴⁹ Kovárna, František. *Demagogové a zároveň státníci Svobodný zítřek*, roč. 3, č. 24, 12. června 1947, s. 3. I Bohuslav Brouk se nechal slyšet následující den (Svobodný zítřek 13. VI. 1947): *To je zrovna tak hloupé, jako kdybychom chtěli usuzovat na národní a statní spolehlivost všech komunistických voličů podle oficiálního komunistického básníka Stanislava Kostky, který si, vzdychaje, že se mu počestil otec, zvolil jako básnický pseudonym čistě německé jméno a který po květnové revoluci zase želel, že jsme nebyli „hned připojeni k SSSR“.*

⁵⁰ Jak uvedl pan Drápala ve antologii, tak František Halas napsal oslavnou báseň k padesátým narozeninám Klementa Gottwalda „Kapely hrajte“, s proslulým dvojverším: *Copak Kléma ten má pod čepicí / No jo náš Kléma*. Báseň byla otiskána v *Tvorbě*, roč. 15, č. 47, 20. listopadu 1946, str. 746, a poté ve sborníku *K padesátinám Klementa Gottwalda*, Svoboda, Praha 1946. Halas nebyl členem KSČ.

⁵¹ Bohuslav Brouk *O národních a sekčních umělcích (Svobodný zítřek, 19. června 1947)* V: Drápala, Milan. *Na ztracené vartě Západu. Antologie české nesocialistické publicistiky z let 1945-1948*. Praha: Prostor 2000. ISBN 80-7260-046-X, s. 573-575. Tučně vyištěný odstavec byl citován v *Tvorbě*. Dále v článku Bohuslav Brouk ještě napsal, že ani sebevětší úspěšnost v kterémkoliv oboru lidské činnosti nedovoluje žádnému člověku jednat v jiných ohledech neodpovědně. Nemůžeme-li zapomenout jednou z našich nejpřednějších vědců, fyziologu světového jména B. Němcovi, že kandidoval na prezidentství proti Benešovi, výtečnému botaniku Dominovi, že za první republiky organizoval fašistické rejdy, nebo kdysi nejoblíbenějšímu českému komiku Vlastovi Burianovi, že za okupace porušoval příkazy národní cti, nemůžeme zajisté ani básníkům odpouštět, natož koncesovat politické výstřelky a přehmaty, zvláště když jimi trpí, jako v Neumannově případě, újmu celý národ. Právě tak jako kterýkoliv jiný občan, tak i básník musí být odpovědný za veškeré své činy a projevy. K opačným názorům, k nesmyslně dalekosáhlým licencím pro básníky, vede jen romantické hledisko na umělce jako na potřeštěné, patologické génie anebo paradoxně za pošestilé zdůrazňování pouhého odbornictví, tak často mylně prohlášeného za postulat racionalizace. V žádném oboru nemůžeme toužit po pouhých odbornících a

Bohuslav Brouk se k tématu vrátil ještě jednou velmi zešířena a velmi ostře, k čemuž využil přístřeší, které mu poskytl o několik dnů později slovenský týdeník, aby dokonce navrhl zbavit básníka titulu národní umělec: *S. Kostka, přední činitel našeho komunistického hnutí a novopečení národní básník, který se v těchto dnech smutně proslavil básní o „dolarovém paďourovi“ Trumanovi, nenasytném, žravém a dravém gráfovi imperialismu, zvolil si za básnický pseudonym německé jméno Neumann, neboť - jak píše v jedné své básni - je na hony vzdálen od vodnatelného českého národa, a přímo v této básni i pláče: „Otče, otče můj, proč jsi se počestil?“ Tento národní básník po květnové revoluci prohlásil, že je zklamaný, protože jsme nebyli hned připojeni k SSSR. To je skromná ukázka, jak to dopadá v praxi s komunistickým vlastenectvím a co všechno může díky komunistickému vlivu dosáhnout titulu „národní“. Chceme-li prokázat dobrou vůli vůči Spojeným státům, nezbyvá nám zřejmě nic jiného než odpovědět na jejich notu proti sprosté, urážlivé básni S. K. Neumanna tím, že ho veřejně zbavíme titulu národního básníka. Takový člověk nepatří do našeho národa, tím méně mezi jeho reprezentanty. Především by se o to měla starat sama KSČ, aby na ni neulpělo odůvodněné podezření, že její šalebné vlastnění je zástěrkou přímo protinárodního a protistátního smýšlení. Pravda, naši komunisté si takových výzev nevsímají a zřejmě si nevsímnou ani této. Spíš bude zase pan ministerský předseda Klement Gottwald pokřikovat podle dobré rady známého přísloví na jiné strany, že se v nich usadily protistátní živly, a vlastní strany si nepovšimne. S vlastenectvím našich komunistů je to stejné jako s jejich humanismem, vědeckostí atd. Rádi se nechají nazývat národovci a Slovany, vydávají „vědeckou“ revui „socialistického humanismu“ (Nová mysl), kde jejich vědecký reprezentant Kolman vyvrací Masaryka zjištěním, že nevěděl, že slavici lapají jen výjimečně komary za letu atd., avšak sám Neumann ve své poslední inkriminované básni je charakterizuje jako nelžikřesťanský, pomstychtivý dav.⁵²*

na každém člověku, ať již to je pomocný dělník, železničář, obchodník, kovodělník, úředník nebo básník, musíme žádat, aby byl přede celým člověkem, odpovědným za lidskost veškerého svého počínání. I Neumann je tedy plně odpověden za svou báseň, a jestliže se zapomínalo vytknout její uveřejnění především redaktorům Tvorby, stalo se tak rozhodně proto, že Neumann je oproti politickým a literárním členům redakce Tvorby, odpovědným za obsah tohoto časopisu, velkou, význačnou osobností, soustřeďující na sebe samovolně mnohem více pozornosti. Dále pak nelze ani přehlížet, že Neumann není jen významným básníkem, nýbrž oficiálně jmenovaným národním básníkem, který musí být pochopitelně na každé své básnické i nebásnické slovo opatrnější než kdokoliv jiný, a dokonce mnohem opatrnější než i mnohý profesionální politik méně zvučného jména. Jak zřejmo, vede nás promyšleni trapného Neumannova extempore v dem k samému básníkovi k problému instituce národních umělců. Ve známé napodobovací snaze počali jsme u nás hned po revoluci s jmenováním národních umělců, a neuvázili jsme přitom, do jakých rozpaků a nesnáz může uvést udělování tohoto titulu žijícím umělcům, jestliže nejde o osoby, jež skýtají záruku, že se této vysoce závazné poctě nezprone věří, nebo konce nezneužijí. Praxe nám prostě ukazuje, jakým způsobem musíme tento nový řád organizovat, a můžeme být rádi, že statut národních umělců dosud ještě ani vypracován, natož uzákoněn. Ať již uvažujeme o národních umělcích, jak chceme, národním je popravdě jen umělec, jemuž tento nejvyšší epiteton udělily dějiny. Jmenuje-li u nás národní umělce vláda, můžeme v tom spatřovat jen její nemístné velikášství: neboť vláda si tak hraje na osud historie. Považme však raději, co nás v přímělo zavést řád národních umělců. V nové instituci oficiálně jmenování národních umělců jde sotva o něco více než o politiku. Chce se snad titulem dokázat, jak se náš nový režim stará o kulturu. Udělení pouhého titulu nás přece nic nestojí a náš stát se tím navenek zdá být nebývalým mecenášem umění, třebaže takto nemůže ani morálně prospět kultuře. Opravdu jmenování národních umělců není nikterak kulturnějším činem než třeba nedávné jmenování jedné letenské uličky, nesoucí po léta jméno V Zátíší, na Uměleckou. Režim, který se vskutku stará o prospěch umění a nesleduje žádné postranní cíle, bude především hledět, aby umělcům zabezpečil možnost svobodné tvorby, kterou jim můžeme zjednat jen jejich slušným materiálním zabezpečením. Demagogové by nás ovšem mohli při stanovení tohoto požadavku zakřiknout tvrzením, že oni jdou ještě dále a že kromě přízvi národních básníků udělují umělcům i tituly sekčních šéflů. Leč v blahobytném úřadě sekčních šéflů nelze vidět podporu samého umění. Jednak jen nemnoho umělců má naději na dosažení tohoto nejvyššího úřadu a za druhé pak tento úřad, jak víme ze zkušenosti, odvádí i nejlepší básníky od poezie k shánění vedlejších sinekur, k hodokvasům, k automobilismu a jiným měšťáckým, ne-li maloměšťáckým ideálům a zábavám. Z titulů sekčních šéflů, udílených místo zdatným úředníkům z povolání význačnějším umělcům, neplyne naší kultuře žádný prospěch, a proto se nemůžeme z této organizace našeho kulturního života radovati. O tom, že podobné novodobé vymoženosti v „podpoře“ kultury nesou jen trpké ovoce, přesvědčují nás nejlépe samy nejnovější výplody našich básníků.

⁵² Bohuslav Brouk: *Vlastenectví a naši komunisté (Nové přírody, 22. června 1947)* V: Drápala, Milan: Na ztracené vartě Západu, s. 576-579: *Sledujeme-li komunistický tisk, můžeme se denně přesvědčit, že KSČ se snaží vystupovat jako představitelka všeho lidu, celého národa, třebaže je jen jednou ze čtyř českých, respektive slovenských politických stran, jen části národa, i když - díky porevolučnímu chaosu - získala ještě v minulých volbách třetinu všech hlasů. Přirozeně, aby komunisté mohli vůbec předstírat právo mluvit jménem národa, musí se pochopitelně ohánět vlastenectvím což jsme u nich dřív, dokud KSČ byla oficiálně členem moskevské Kominterny, nebyli zvyklí. Jestliže nedůvěřujeme pokvětnovému vlastnění našich komunistů, ukazujeme na jejich někdejší internacionalismus, není tím ještě řečeno, že bychom v internacionalismu viděli něco zásadně špatného, hodného zavržení, a že bychom jej pokládali za neslučitelný s nacionalismem. Internacionalismus a nacionalismus se nutně vylučují, a jak pevně věříme, k internacionalismu jistě jednou dospěje celý svět. Tento internacionalismus však nesmí vzniknout a snad ani nevznikne potlačení národní svěbytnosti, ale všechny národy budou nuceny dopracovat se k němu, tedy naopak pozvednutím vlastního národního sebevědomí a respektováním vlastenectví každého jiného národa. Když tedy vytýkáme našim komunistům jejich někdejší internacionalismus, přestože sami vidíme v solidaritě všech národů metu lidské společnosti, neděláme to zřejmě z důvodů zásadního odporu k jakýmkoli internacionalistickým snahám. Komunistický internacionalismus je totiž hodný zavržení a pohrdání proto, že naši komunisté byli internacionály pro svou beznárodnost, lépe řečeno, že dospěli k internacionalismu na základě odporu ke všemu národnímu, ke všemu českému a slovenskému, vidíce v naší národní svěbytnosti pouze produkt maloměšťáctví. Tuto výtítku lze konečně vztáhnout na veškerý náš dosavadní internacionalismus, neboť na něm lpěli lidé; vesměs jen z pocitu národní méněcennosti, z tradičního nedostatku národního sebevědomí. S jakým pocitem méněcennosti jsme se obvykle stýkali i oficiálně s cizinou, nezůstalo tajemstvím žádnému cizinci, a proto se nedivme, že jsme za hranicemi, u jiných národů nenabyli mnoho respektu. Zbytečný pocit*

Jako by to všechno nestačilo, tak se k tématu Truman jako paďour vrátil ještě Jan Kolár v článku 25. června 1947 v časopisu Vývoj, který doporučil pozornost raději věnovat závažnějším tématům, třeba Marshallovu plánu: *Vezměte si do ruky listy dvou našich největších stran: co tiskářské černě, co místa, co času, co energie, co zuřivosti se v nich vyplytvá na nicotná vzájemná špinění, zatímco události světové se musí spokojit zastrčenou lokálkou; kdejaká básnička vyvolá orkán, jemuž padne v plén takřka po celý týden značná část těchto listů - zatímco nejzávažnější projevy vůdcích světových státníků jsou seškrtány na několik vět, nebo dokonce přetištěny až v komentářích zahraničních úvodníkůřů. Ti, kdož mají největší tiskový aparát po ruce, nepoužívají ho k tomu, aby svůj lid vychováli, aby ho poučili, aby ho informovali o tom, co skutečně rozhoduje o našem životě či smrti - ale raději odvádějí pozornost lidu k domácímu smetišti, na němž je tak zábavné se prát, až peří lítá!*⁵³

národní méněcennosti, vyvolaný staletým rakousko-uherským útlakem, pocit, který už jednou musí zmizet, nastolil tedy u nás a za první republiky speciálně u našich komunistů nezáhodný, nezdravý internacionalismus, který má ke skutečnému internacionalismu - spojujícímu národy, nikoliv snad beznárodní davy - stejně daleko jako tzv. lumpenproletariát k poctivému a politicky uvědomělému dělnictvu. Za takový internacionalismus přirozeně nebylo možné naše komunisty chválit, a teď je zase nemůžeme velebit ani kvůli jejich vlastenčení, neboť všech stranických hesel a všeslovanské ideologie využívají jen pro své rzye stranické cíle, zatímco ve skutečnosti jim o vlastenectví v pravém slova smyslu ani nejde. Holé nadšené fráze neudělaly ještě z nikoho pravého, poctivého vlastence - rovněž pro osvědčení vlastenectví jsou promálo přesvědčivé. Toho jsou si vědomi vlastně i sami naši komunističtí novináři a agitátoři, a proto hledí přesvědčit lid o svém vlastenectví nejen planými slovy a frázemi, ale také „pádnými“ faktickými důkazy. Pravda, pro vlastenectví, které teď komunisté hlásali zřejmě jen z taktických důvodů, aby tak umožnili vstup do svých řad národně uvědomělým lidem, nelze sehnat žádné důkazy, leda falešné, kouzelnicky vykonstruované. Mezi takové „pádné“ argumenty komunistického vlastenectví, které mají klamat, patří zejména zdůrazňování velkých ztrát na životech, jež utrpěli naši komunisté za okupace. Vyslovíte-li nedůvěru ve skutečné vlastenecké smýšlení našich komunistů, hned se vás snaží umlčet i usvědčit ze zaujatosti proti nim právě poukazem na to, že za války věnovali vlasti to nejdražší, nejcennější - krev svých 25 000 příslušníků. Jistě u nás není jediného slušného člověka, který by se s pohnutím nepozastavil nad velkými ztrátami našich komunistů, ale jen kdo podléhá demagogii, může v těchto obětech vidět nesporný důkaz odevzdané vlastenecké spolehlivosti komunistů. Kdybychom usuzovali na vlastenectví podle počtu obětí nacismu, museli bychom konstatovat, že nejvlastenečtější u nás byli židé, neboť jejich ztráty jsou zajisté oproti ztrátám našich komunistů relativně i absolutně mnohem vyšší. Taktéž je nám jasné, že komunisté sotva ztratili tak velký počet straníků, jaký udávají z agitačních důvodů. Vždyť ani neposkytli nikomu příležitost, aby zkontroloval, jak vlastně došli k počtu svých 25 000 obětí, a jak je patrně z jednotlivých případů, zahrnuli do tohoto počtu jistě i lidi, kteří se zpronevěřili jak národu, tak komunistické straně. Například Rudé právo začátkem května tklivě připomenulo karikaturistu Františka Bidla, který byl tak dokonalým komunistou, že hned po Mnichově přispěl do fašistických časopisů kresbou hanící dr. Beneše, kterého zobrazil, jak si se škodolibým úšklebkem mne ruce nad okleštěnou republikou jako nad svým záměrným dílem. A tu se právem ptáme, kolik je takových vlasteneckých hrdinů mezi údajnými 25 000 umučenými a popravenými komunisty? Pravdou je, že i kdyby byli komunisté ztratili plných 25 000 svých příslušníků, je to jen jedna šestina celkového počtu našich obětí nacismu. Konečně nesmíme přehlédnout skutečnost, že většina komunistů nebyla zatýkána Němci jako Češi a Slováci, ale jednoduše jako komunisté, to znamená ze speciálních politických důvodů, podobně jako židé zase z důvodů rasových, a že jen málokterý z nich byl zároveň zatčen pro ilegální činnost, z níž by byl mohl mít prospěch celý národ, nejen komunistická strana. Abychom správně posoudili komunistické oběti národu, je záhodno znovu a znovu zdůrazňovat, že komunisté jak u nás, v ilegality, tak ve svobodných státech prohlašovali válku proti hitlerovskému Německu za čistě imperialistickou věc, a to až do doby, kdy byl do války vtažen Sovětský svaz. Teprve po vstupu SSSR do války změnili linii své politiky, ale i potom se zdráhali, aspoň v českých zemích, spolupracovat s ostatními odbojovými složkami, jelikož ani v celonárodním boji proti Německu nezapomínali oproti všem ostatním straníkům na svou partajní příslušnost. U nás nemá širší veřejnost ani tušení o národní zpronevěře komunistů v počátečních dobách války, kdy láli našemu odboji nejnevybíravějšími slovy, a právě tak zůstalo naší veřejnosti utajeno přísně stranické kastovníctví a prospěchářství v pozdějším komunistickém odboji. Kdyby to našemu lidu bývalo bylo známo, sotva by byla mohla jít komunistická strana do voleb se slogany jako: „Strana, která nikdy nezradila“, „Strana, která vždycky dobře předvídala“ atd., a sotva by byla získala v loňských volbách tolik hlasů. V zemích, kde „kapitalistická“ svoboda dovolovala komunistům hlásat zcela veřejně jejich nezapjaté a nebezpečné protiválečné teorie, jimiž se vyřazovali z národní pospolitosti, ztratili totiž komunisté navždy naději na nějaké volební úspěchy. Pozdější proměnou své politiky si přece nemohli napravit pokazenou reputaci a získat větší sympatie, jimž se těší neprávem a pro nepoučenost lidu třeba u nás. Uvážíme-li politické přemety komunistů, máme zajisté právo dívat se na jejich vlastenčení s krajní nedůvěrou a nevidět v propagačně zveličeném počtu komunistických obětí oběť vlasteneckou, zvláště když mnoho komunistů bylo u nás pozatýkáno už v prvních dobách okupace, kdy ještě nepovažovali za vhodné podporovat boj spojených národů proti Hitlerovi. Když nyní komunisté agitují, a mnohokrát úspěšně, ještě dodnes svými tragicky skončivšími soudruhy, vezme, že jim to umožňují zejména ostatní strany, které ani volby nepřiměly k netaktickému třídění 138 000 národních obětí podle politické příslušnosti. Vlastenectví komunistů je pouhý klam, o čemž máme po ruce řadu důkazů, které by každého slušného občana musely vést k zavilé nenávisti proti vedení komunistické strany. Stačí nahlédnout do ilegálních komunistických tiskovin vydávaných za okupace, v nichž je líčen prezident Beneš, pro něhož měli komunisté za první republiky jen postupně označení sociálfašista, jako krvežíznivec ženoucí naši pracující třídu do boje proti jejich soudruhům v německých uniformách, jako kupčik zaprodávající celý národ západním buržujům atd.

⁵³ Citováno podle Drápala, Milan. *Na ztracené vartě Západu*, s. 317-321: *Rádi o sobě často mluvíme jako o jednom z nejinteligentnějších národů; s neskryvanou radostí jsme naslouchali cizincům, kteří o nás říkali, že máme značný politický a světový přehled; anglický spisovatel Houghton ve svých Cizincích obdivuje Čechy, kterak zasvěceně znají politickou situaci v Indii či Mandžusku. Probíráme-li se dnes valnou částí našeho tisku, pročítáme-li projevy veřejných činitelů, zaslechneme-li tu či onde útržek politické diskuse - zmáhá se v nás stále silnější pocit, že ta snaha o světovost myšlení, světový přehled a zasvěcenost patří minulosti: považujeme, zdá se, sami sebe za střed světa; nezaměstnáváme se takměř ničím jiným než sami sebou; světové problémy nás zajímají jen potud, pokud se z nich dá vytlouci stranický zisk; povyšili jsme se na vzor pro ostatní svět, který se od nás má učit socializaci; rozměry našeho zápeki jsou nám měřítkem všech proudů a hodnot, jež hýbají světem. Je bolestné přihlížet tomu, jak si hrajeme na pány, aniž si všimáme toho, jak se tím zmenšujeme, a [pohlížet] na toto naše počínání v situaci, která umožňuje vykonávat vliv na veřejné mínění jenom politickým stranám - a čím větší strana, tím je tento vliv větší. [Hafání ratlíků] Jistěže je možno v tomto zjevu*

Jiří Hájek, jinak člen redakční rady Tvorbě, v Kulturní politice komentoval ještě publikování oné básně v obsáhlém článku *Oč tedy jde: V našem kulturním životě a ještě více na jeho periferii je od několika týdnů opět velmi živo: zasloužil se o to tak zvaný „případ S.K. Neumann“*. Co se vlastně stalo? Přední český básník a národní umělec označil v jedné své básni, otištěné v *Tvorbě*, hlavu cizího státu (s nímž si zajisté přejeme

odkryt úmysl a záměr - neboť zvykli-li někteří na to hodnotit světové události podle vlastních stranických potřeb, může se jim všeobecná znalost všeho, co se dnes ve světě děje, hodit do rozpočtu stranických manévřů. A přitom je tolik třeba vidět dále než za humna a kvalifikovat naše mezistranické boje o Slovensko, básničky, zemědělský výbor ÚNS, studentstvo aj. nikoli jako ústřední problém hodný všeho pozorů, nýbrž jako pouhý odraz, následek, průvodní zjev celé situace evropské. Neboť celou Evropou dnes zmítá zimnice zvýšené nervozity: národy zalézají za barikády, jako by už už se mělo začít střít, a bezohledně se snaží zlikvidovat ty směry, o nichž se domnívají, že svými sympatiemi s protistranou by mohly ohrozit sílu barikádníků. Jak trapné a nevdělané počínání! Nervozita zbavuje zvláště malé národy jejich odpovědnosti - neboť nelze uznat, že je jejich úkolem a povinností dát se do stěhání proti druhým, kdož dik své zeměpisné poloze patří do protilehlé sféry: čím četnější čeled' a čím hlasitěji jejich pokřik, tím menší naděje, že náčelníci nebudou ukolébáni představou o síle svých zástupců a že zasednou u jednoho stolu s vůlí se dohodnout. Chceme tím říci, že pravý opak je úlohou malých národů: neuznat, že rozdílná zeměpisná příslušnost má být příkazem k boji, nepřisazovat si do sporů velkých, neboť hafání ratlíků je směšné opičení se po bručení dog, které se může jen zprotivit; malé národy má vést jedině touha po velikosti - a ta tkví především v odvaze k pravdě. A dnes jsme opravdu v té situaci, že je třeba velké odvahy k pravdě, chceme-li se snažit o dohodu, o smír a o porozumění. Hle, jaký vznešený úkol evropských národů! Je třeba je o tomto jejich úkolu uvědomovat, je třeba burcovat jeden po druhém: zanechte stranických bojů a úslužných převrátků, jimiž se chcete marně zalíbit velkým; odvráťte zrak od zrcadla vlastní důležitosti, nedotknutelnosti a svrchovanosti, pojmě tím směšnějších, o méně máte obyvatel - a věnujte veškeré úsilí na vytvoření klidu ve vlastní zemi, aby byla vzorem, a veškeren takt a umění na politiku dohody a smírlivosti mezi velkými, jejichž bojechtivost pohasne, přestanou-li malí jevit elán pro zákopový život a odmítnou-li sloužit za nárazníky. Malé národy musí tuto iniciativu za smír velmocí vyvinout, neboť ony to jsou, kdož přinášejí nejvíc obětí při velmocenských sporech a válkách. [Hospodářská pomoc všem] Je na místě obava, že nervozita komunistů na východě Evropy a protikomunistů na západě natropila a ještě natropí tolik zla, že bude nesnadné celé nebezpečí zvládnout. Hysterie, která vedla v některých evropských státech k vyloučení komunistů, z vlády, vyvolala nutnou protihysterii komunistů, kteří v jiných státech dali pozatýkat své odpůrce. Kdybychom my v Československu uměli být skutečně velcí a nesnažili se mocí mermo jít ve stopách těchto hysteriků, kdybychom se na chvíli pustili z křičku a rozhlédli se kolem sebe, viděli bychom, že máme dosud ještě skutečně předpoklady k tomu, abychom se stali příkladem ostatním: neboť u nás se dosud nikomu ani zprava (existuje-li u nás vůbec pravice), ani zleva nepodařilo, a doufáme, že nepodaří, rozbit naše demokratické ústrojí. U nás politické rozvrstvení národa znemožňuje nekoaliční vládu jedné strany. Náš domov na křižovatce Evropy je příliš „na ráně“, než aby bylo možno učinit jej doménou diktatury tak jako někde za horami. Proto naše výzva k velikosti platí především pro nás Čechoslováky, kteří jsme nejcitlivějším místem Evropy. Až potud teorie - řeknete; ale co praxe? Zde je názorný příklad z posledních dnů: na zamračeném nebi světové politické situace se objevila první trhlinka, která může mít za následek, že všechny naše obavy z války a všechen náš strach z nových hrůz mohou být rozptýleny - že mír může být skutečně zabezpečen: ministr Marshall ohlásil záměr své vlády poskytnout hospodářskou pomoc Evropě. A to nejen některé její části, nejen některým státům, ale celé Evropě, neboť aby nebylo sporů - Marshall řekl doslova: Celé Evropě západně od Asie, tedy včetně SSSR. A co víc - vyzval evropské státy, aby se samy dohodly mezi sebou, jakým způsobem má být tato pomoc rozdělena. Nelze si představit nadějnější zvěst pro tuto strachem a hladem ohrožovanou část světa. Vytvářela-li tzv. Trumanova doktrína hráze mezi státy, usilujíc o „karanténu komunismu“ - byla, zdá se, objevena její nebezpečnost a pochybnost a překonána vpravdě světovým činem Marshallovým. Každý evropský stát trpící válečným zničením svého hospodářství a nedostatkem, pokud se o pomoc přihlásí, ji dostane. Bevin a Bidault ihned pochopili obrovský význam Marshallovy nabídky a už jednali o způsobu, jak ji realizovat. Belgie, Holandsko a Lucembursko už se o svých potřebách dohodly. A co vidíme u nás? Neuvěřitelnou rozpačitost; některé naše noviny ani Marshallovu řeč neuveřejnily; stranickost některých lidí znemožňuje vůbec zmínku o mužném slově. Jenomže stranickost není elementem pasivním, a proto po prvním úleku už přechází do útoku - a tak slyšíme z rozhlasu i čteme v tisku, že Marshallova nabídka pomůže především Americe, že není jisto, vztahuje-li se i na východní státy a SSSR (což je přinejmenším neslušnost vůči Marshallovi, jenž to výslovně řekl), že není jisto, neskrývá-li se v nabídce čertovo kopytko snahy po ovládnutí Evropy, že jde jen o jiný způsob intervencionismu do státních suverenity některých států atd. Co je možno o tom si myslet? Slyšeli jsme v poslední době podezřele často o jakési podmínce podrobení se Americe, bez jejíhož splnění prý Amerika nepůjčuje - rádi bychom, aby naše odpovědná místa už jednou národu řekla, byla-li jim někdy tato podmínka položena. Není-li tomu tak, nechápeme, proč má být v národě touto lží vytvářena nálada proti USA. Přečetli jsme si důkladně Marshallovu řeč a nikde není o takové podmínce ani slůvka. Jakým právem je mu našimi pisálky tento úmysl podkládán? Jakým právem má být význam nabídky znehodnocen řečmi o tom, že se tím pomůže především USA? Bylo by tedy asi lépe, aby jak Evropa, tak Amerika došly k bankrotu? Jak může takto mluvit někdo, kdo se jindy ohání řečmi o „nedělitelném světě, nedělitelném míru“? Zvykli jsme si už na to slyšet jedovaté narážky na UNRRA, jež u nás právě končí svou práci, nevalně zhodnocenou, ale slyšet toto snižování a zneuctění nabídky, která může celý svět zachránit od bída a snad i války; která může způsobit, že konečně poleví nedůvěra mezi USA a SSSR; která může přivést oba tyto státy k jednomu stolu, plnému dobrot opatřených vzájemnou spoluprací; která může pomoci Evropě, a zejména jejímu východu, v rekonstrukci hospodářství a tím i ke zvýšení blahobytu širokých vrstev; která může utužením hospodářské spolupráce překlenout ideové rozpory (jež plynou mimo jiné i z disparity blahobytu) - slovem: pozorovat, která je odmítána možnost míru, je příliš bolestné, než aby bylo možno k tomu mlčet. Nechceme, abychom hned nadšeně jásali a slepě všechno přijímali, ale nechceme také abychom šmahem odsuzovali a odmítali něco, čehož podrobnosti a podmínky neznáme, co by nám však mohlo pomoci. Chceme, abychom se věcně a upřímně touto nabídkou zabývali a abychom ji zkoumali, jako to činí rozumní státníci jinde. Chceme, abychom zapomněli na svou stranickou filosofii a vzpomněli si na svůj národ a jeho potřeby - míru i blahobytu. Chceme velikost samostatného úsudku a rozsáflnou velkorysost rozhodnutí, přihlížejícího ne k obalu a jeho zbarvení, ale k obsahu a jeho poslání. Evropa si nemůže dovolit odhazovat záchranný pás. Evropa si nemůže dovolit luxus péci se do zlatova ve vlastní situávi. Budme my, Československo, příkladem ostatním, kdož dosud váhají: ukažme, že umíme ještě světově myslet a vidět světovou situaci v celém jejím nebezpečí: neboť nepřihlásí-li se o účast na půjčce všechny státy Evropy, pak bude znamenat její definitivní rozpolcení, definitivní přehradu, definitivní vyhloubení zákopů mezi dvěma bloky. Nechtějme my, Československo, spolupuzinit tento stav svou neochotou myslet! Přesvědčme ostatní svým příkladem, že dobrá vůle ještě nezmizela z tohoto kontinentu.

udržovat vztahy dobrého přátelství), jako představitele světového imperialismu, proti čemuž se americké velvyslanectví, inspirováno některými našimi lidoveckými novináři, ohradilo způsobem, který je znám. Od té chvíle se rozpoutala v českém tisku neurvalá přestřelka, v níž bylo přetřásáno páte přes deváté všechno, jen skutečné jádro problému nikoliv. Celá záležitost se rozrostla do rozměrů „velké události“, která ve velmi vítanou chvíli měla odvést pozornost od tak nepříjemných věcí, jako bylo pro některé lidi např. demaskování dr. J. Slavíka jako protisovětského provokatéra. Je na čase, abychom se na celou věc podívali bez skreslujících brýlí stranické vášně. Nechceme zde pronášet definitivní závěry o celé věci: zejména se zde nemíníme šířit o tom, zda bylo vhodné, aby se v listě, jakým je Tvorba, se v dané konkrétní situaci objevila zmíněná Neumannova báseň. Tato otázka bude zajisté řešena jinde a jinými lidmi. O co nám půjde, je spíše nadhození několika problémů zásadní povahy, které se v této souvislosti nabízejí a jež by měly být rozřešeny věcnou a solidní veřejnou diskusí jednou provždy. Tedy nejprve: stojí problém skutečně tak, jak se nám jej snaží vyložit některé naše listy? Jde o to, že jakýsi český básník „urazil“ hlavu velmoci, na jejímž přátelství nám všem záleží? Nikoliv: Jde zcela konkrétně o to, že náš národní umělec S.K. Neumann napsal o nynějším prezidentu USA Trumanovi, výrazy ovšem nikoliv stroze akademickými, nýbrž značně emotivně zabarvenými (neboť není profesionálním politikem, nebo diplomatem, nýbrž právě „jen“ básníkem), že je představitelem dnešního světového imperialismu. Celý spor se neodehrává v jakémsi umělém abstraktním prostoru, nýbrž mezi dvěma konkrétními lidmi: dnešní prezident USA je zajisté zcela konkrétní osoba naprosto určitých názorů, vlastností a snah a rovněž S.K. Neumann je neméně konkrétní člověk stejně vyhraněných názorů, vlastností a snah. President Truman liší se, jak víme, od svého velkého předchůdce zvěčněného F.D. Roosevelta především tím, že i v úřadě presidenta USA, jež shodou okolností zaujal, zůstal spíše stranicky zaujatým politikem, než aby dorostl formátu velkého světového státníka.

A Jiří Hájek uzavřel svou stať takto: Bohužel, mezi politiky, kteří dnes stojí v čele americké vlády, mají zatím rozhodující převahu oněch politických tendencí a směrů, které označují náš stát za jednoho ze sovětských „satelitů“ za pověstnou „železnou oponou“. Na postoji těchto lidí vůči nám nemůžeme nic změnit, leda že bychom projevíli ochotu vzdát se všech výsostných práv samostatného státu a stát se za cenu své prosté národní cti a zrazení svých základních životních zájmů skutečnými satelity dnešního politického vidění USA. Mnozí lidé, a právě ti, kdo nejhrořivěji kupčí se svým vlastenectvím, zdůrazňují nejčastěji skutečnost, že Amerika je jednou ze čtyř vedoucích světových velmocí, zatím co my jsme jen malý stát, jemuž je souzeno chovat se ve společnosti mocných s podučitelstvou a skromností. Mají nepochybně pravdu v tom, že Amerika je velký stát, který do velké míry spoluurčuje osudy světa, zatím co ČSR je stát mnohem menší, jenž ve srovnání s Amerikou má na mocenské řešení problémů světové politiky vliv značně nepatrný. Nejsme náchylni k směšnému velikášství, jež by chtělo nedbat těchto velmi zřejmých skutečností v mezinárodně politickém životě. Naši vlastencíci „amerikanofilové“ vyvozují však s těchto fakt ještě mnohem více: poukazují na naši malost a doporučují nám, abychom se vzdali dokonce rozhodování o svých vlastních věcech. Dokazují, že je nutno abychom se při zařizování svých vnitřních poměrů úzkostlivě snažili „nezranit“ city západních velkokapitalistů. Tento typický duch českého podučitelství, proti němuž bojoval už Šalda, tento duch nedůstojného lokajování, které se plazí na břicho před každou mocí (před jednou ovšem ze strachu, před druhou s pocity zbožňování), tento duch se naplno projevil znovu v organizované tiskové kampani kolem t. zv. „případu Neumannově“. Jde zde o zachování samozřejmého a základního lidského práva, říkat o černých věcech, že jsou černé a o bílých, že jsou bílé. Politik, ovšem je-li to čestný politik, sledující spravedlivý cíl, je někdy nucen vzdát se neomezeného užívání tohoto práva. Avšak jedním z podstatných rozdílů mezi funkcí politika a funkcí básníka ve společnosti je právě to, že básník se nesmí vzdát svého práva na vyslovování pravdy nikdy a žádných okolností. Vzdal-li by se ho, ztratil by v tom okamžiku důvod existence a mohl by nanejvýš vstoupit do služeb nudících se snobů a nacpaných měščíků jako jejich dvorní blázen a oficiální rozptylovač. Mluví s u nás mnoho o t. zv. svobodě uměleckého projevu a jsou to dokonce titíž lidé, kteří tentokrát tak svorně napadli S.K. Neumanna, kdo s touto otázkou dělají u nás nejvíce hluku. Nuže v této souvislosti můžeme si nejlépe ozřejmit, v čem záleží umělcova svoboda a v čem nikoliv. Umělcova svoboda nezáleží v tom, že může „svobodně“ říkat o černých věcech, že jsou bílé a naopak. A také ne v tom, že může volně a „svobodně“ lhát a ohlupovat jiné. Od jediné věci se nemůže totiž „osvobodit“ žádný umělec, má-li zůstat vůbec umělcem a chce-li mít místo (dokonce velmi důležité místo ve zdravé lidské společnosti: nemůže se „osvobodit“ od pravdy. Jeho svoboda, jak již před časem dovedl velmi krásně L. Štoll, spočívá jedině ve svobodě, z vlastního rozhodnutí vycházející a z hluboké vnitřní potřeby prýšticí službě pravdě, v nikdy nekončícím zápase o ní, v jejím ustavičném hledání, nalézání a vyslovování. Tuto svobodu nelze básníkovi vzít. A právě na tuto svobodu byl veden útok zuřivé novinářské smečky, která na povel svých sekretariátů dovedla vykřikovat nejsprostší nadávky na adresu člověka tak lidsky čistého a ryzího, jakým je náš národní umělec, těžce nemocný S.K. Neumann. Jde o to, abychom viděli, kam míří všichni tyto lidé: přes S.K. Neumanna útočí právě na tu základní svobodu, bez níž je nemyslitelná naše kultura, na svobodu, sloužící pravdě. Na svobodu říkat o černém, že je černé a o bílém, že je bílé. Že běží právě o to, a především o to, rozpoznal dobře ministr Jan Masaryk, který ve svém projevu, při veškeré obtížnosti svého postavení, se snaží velmi správně ulomit hrot tomuto nebezpečí. Tuto skutečnou svobodu musí hájit a uhájit všichni čeští a slovenští kulturní lidé.

*Neboť taková svoboda není frází, již se šermuje na politickém hřišti: to je prostě něco, bez čeho není kultury, bez čeho není lidský život životem.*⁵⁴

Lze říci, že celou diskuzi o paďourovi nikoliv Trumpovi, ale o Trumanovi uzavřel svým vymezením vůči téžím G. Bareše Pavel Tigríd článkem *Odpověď Barešovi aneb Co chceme*. Gustav Bareš už asi tento příspěvek se rozhodl ignorovat.

Vrchní ideolog a mozek Agitpropu soudruh Gustav Bareš napsal do známého týdeníku pro kulturu a politiku Tvorba, číslo 25, úvodník s odvážnou otázkou v titulu: „Co chcete?“ Jak známo, na otázku slušní lidé odpovídají. A my jsme připraveni tak učiniti už proto, že je zřejmé položena také nám. Je totiž určena „smečce“, která si dovolila kriticky posoudit literární výtvar S. K. Neumanna, který zaval velvyslanectví Spojených států podnět k protestu. Tou „smečkou“ a „sedlinou fašismu“ musí zřejmě býti všechny politické strany u nás, kromě komunistické, poněvadž tisk všech těchto stran bez výjimky odsoudil jak zmíněný výtvar, tak i redakci Tvorby, týdeníku nejsilnější vládní československé strany, která báseň uveřejnila. Nebudeme se tu přít s vrchním ideologem Barešem, na které straně je více té „sedliny fašismu“: zda tam, kde se vede po celé měsíce ostouzečská, nactiutrháčná a na lžích či poloprávdách spočívající kampaň proti státu, který Československé republiky ani v nejmenším neublížil, nýbrž naopak jí po válce velmi pronikavým způsobem pomohl: nebo tam, kde se nechce nic jiného, než aby tyto kampaň ustaly, poněvadž prokazatelně poškozují politické i hospodářské zájmy státu. Nechejme tudíž těchto rozkladů, poněvadž dějinný vývoj nepochybně prokáže, kde se „sedlina fašismu“ usadila natrvalo.

Odpovězme jen na Barešovu otázku „Co chcete?“ prostou odpovědi, co chceme. „Pánové, co chcete? Oč vám jde?“ - ptá se vrchní ideolog Bareš a sám hned odpovídá. „Praví, že prý chtějí náš dobrý poměr k Americe. Říkají, že jim jde o to, abychom dostali americkou půjčku, kterou prý nedostaneme proto, poněvadž básník S. K.

⁵⁴ Kulturní politika, ročník 2, 1946-1947, č.40, s.4. [vyšlo před 20. červnem 1947] A Jiří Hájek pokračuje: *Bylo by hodno odsouzení, kdyby byl prezident Truman u nás kýmkoliv napadán jen proto, že je prezidentem USA. To by byl opravdu jakýsi tupý kocourkovský šovinismus. S. K. Neumann, jak mohl číst každý, kdo má oči a umí číst a kromě toho aspoň minimálně uvažovat, „nenapadl“ prezidenta Trumana jen proto, že je prezidentem USA, nýbrž proto, že v této své funkci se snaží prosazovat tu a tu zcela konkrétní zahraniční i vnitřní politiku, která je nejen v nesouhlase se socialisticko-humanistickým přesvědčením S.K. Neumanna samotného, nýbrž i se vším úsilím dnešní skutečné světové kultury. Řekl o něm, opakujeme znovu, že je imperialistou. Netvařme se přece jako tříleté děti nebo jako právě s nebe padlí jelimánkové, kteří až do té doby zdaleka nic netušili o tom, že zahraniční politika prezidenta Trumana a zejména jeho agresivní postoj vůči SSSR a řadě malých evropských národů, osvobozených od německého jha, bývá označována mnoha americkými i západoevropskými demokraty (např. bývalým ministrem Wallaceem či významnými představiteli anglické Labour party) za imperialistickou politiku válečného podněcování. Je dobře pochopitelné, že prezidentu Trumanovi není nikterak příjemné, je-li označován za imperialistu. Lze dokonce jistým způsobem pochopit, že se brání např. i tím, že lidi, kteří tohoto označení užívají, dává ve své vlastní zemi vyšetřovat pro t. zv. „neamerickou činnost“, což, jak víme, je procedura dosti nepříjemná. Má k tomu, konec konců na území, podléhajícím americké státní svrchovanosti, plné formální právo. Zbývá si však položit otázku, má-li americký velvyslanec (který, jak víme, sám sleduje náš nový vnitropolitický vývoj s objektivitou a porozuměním skutečně vzácným) právo reagovat na výrok našeho významného básníka tím způsobem, jehož jsme byli svědky, jestliže americký reakční tisk přináší denně hrubé urážky a hrůzostrašné výmysly o osobě našeho prezidenta, ale i o celém našem státě a jeho novém budování? Zbývá jen dodat, že s naší strany nereagujeme nikdy na štvavé výmysly amerického tisku diplomatickými notami, nýbrž nanejvýš jen tím, že proti nepravdě postavíme pravdu a snažíme se s ní seznámit veřejnost cizích států. Prostě řečeno: přejeme si upřímně dobrý přátelský vztah mezi našim státem a USA. Avšak k tomu, abychom dosáhli tohoto cíle, je třeba stejné vůle na obou stranách. Nechceme tvrdit, že nemáme v Americe mnoho dobrých přátel, kteří jsou naplnění stejnou vůlí.*

Po smrti SKN se vrátil k básni *1.máj 1947* Josef Brambora ve stati S. K. Neumann (Kulturní politika, ročník 2, 1946-1947,č. 42, s.1, 4). Podle něj tato báseň doplňuje báseň *Poděkování Sovětskému svazu*. *Básník se nechce smířit s představou, že by někdo chtěl rušit velké socialistické dílo, jímž se už přes skuhrání nevěrců můžeme chlubit. Ale na překážkách konečně nezáleží, budou jen pobídkou. Je příznačné pro zneklidnělé poměry ve světě (i u nás), že některé méně vhodné – a jak je u S.K. Neumanna přirozené, vůbec ne diplomatické – výrazy – vzbudily takový ohlas, protesty a švanice. Historik, který zná Neumannovu báseň Polemika z Knihy lesů, vod a strání, v níž italský král, v dobách Rakousko-Uherska spojenec tehdejšího státu, byl nazván hlupákem, marně se rozpomíná, že by byl italský konsul v Praze nebo italský vyslanec ve Vídni protestovali, když básník odmítal jet se do Říma podívat antice a dává přednost domácí přírodě: „Tam na troskách slávy kraluje hlupák a hladová bída lidu“.* Za zmínku stojí informace uvedená v tiráži časopisu: *Kulturní politika. Nezávislý týdeník. Šéfredaktor E.F. Burian. – Odpovědný redaktor A. J. Liehm. Redakční kruh: St. Budín, P. Eisner, F. Němec, Jiří Pober, J. Reitmánová, J. Schrich, E. Ugge. Vytvarnou část řídí M. Chlupáč. Vydává Kruh přátel divadla E. F. Buriana v nakladatelství Čin v Praze. Ale ani Svobodné slovo nezapomnělo připomenout nadávací báseň ve zprávě o pohřbu Stanislava K. Neumanna: [Pohřeb St. K. Neumanna. Básníkovo dílo zůstane národu živé 5.7.1947, s.2]:Praha 4. července (si). V rudé a černé výzdobě Pantheonu Národního musea rozloučil se ve čtvrtek národ s tělesnými ostatky St. K. Neumanna, nár. básníka, jehož velký odkaz, který dal národu, nemůže zničit jeho poslední báseň, která národ pobouřila. Před rakví, zahalenou do státní vlajky, stanula rodina zesulého, kancelář dr. Smutný v zastoupení prezidenta republiky s Josefem Koptou, předseda sněmovny Josef David, ministr školství prof. dr. Jaroslav Stránský, ministr Jan Masaryk a všichni ministři komunističtí mimo předsedu vlády. Byl tu i pražský primátor a zástupci vysokých škol. O Neumannově díle promluvil ministr Nejedlý a po něm promluvil František Halas. Návštěva polské vládní delegace v Praze byla pak příležitostí polskému ministru osvěty Skrzyszewskému, aby svou řečí projevil vůli polského národa po nejužší kulturní spolupráci s námi. S honosnou záplavou věnců odebral se pak pohřební průvod, v němž jsme postrádali mnoho spisovatelů Neumannovi nejbližších, po Václavském náměstí na Příkopy, kde byla postavena smuteční tryzna, a po projevu dr. Vacka se průvod ubíral do pražského krematoria. Tam o Neumannovi jako básníku a novináři promluvil předseda Národního svazu novinářů Otakar Wuensch. Za zvuků národní hymny zmizela pak přesně o jedenadvacáté hodině rakev za dveřmi, jimiž se nikdo nevrací.*

Neumann se ve své básni neobezřetně vyjádřil o prezidentu Trumanovi." - Tedy takto bychom jistě neodpověděli, zcela určitě pak ne tím kostrbatým stylem, jímž vrchní ideolog krabatí český jazyk spisovný. Na otázku „Co chcete v poměru k Americe?“ odpověděli bychom asi toto: Chceme nejen dobrý poměr k Americe, ale chceme i dobrý poměr k Sovětskému svazu, Velké Británii a také ke všem spojeným národům, které se zbrani v ruce se zasloužily o porážku fašismu a nacismu a tím také o naše osvobození. Jsme si vědomi, že jako stát a jako kulturní národ, který umístil osud právě na rozhraní dvou velkých civilizací, můžeme žít jenom ve světě nerozděleném nenávistí, podezřením a velkými boji. Že můžeme žít, a nikoli jen živořit, ve světě, kde všichni spolupracují se všemi a kde hybnou silou vztahů mezi státy a národy jsou demokratické zásady, a snad i jednou láska. Nikoli osočování, vášně, nenávisti a podlost. Toto ovšem nikdy nepochopí naši i cizí ideologové nenávisti, prostě proto, poněvadž jejich učení spočívá koneckonců na nenávisti, podezřívání, třídních bojích a dnes i ideologickém a mocenském výboji. Neřekli bychom pak dále, že po jedné špatné a dobré básni, která vyšla v časopisu Tvorba, nedostaneme americkou půjčku; bylo by to naivní a nesprávné tvrzení, které jsme nikdy nezastávali. My však víme, že tato báseň byla dalším článkem v řetězu nenávisti, kterým by rádi naši komunisté spoutali národ, nenávisti, která v převážné části národa, pokud jde o Spojené státy, a Západ vůbec, neexistuje, kterou je národ jen infikován právě lidmi druhu. vrchního ideologa Bareše. Stačí sledovat denně ústřední orgán strany ministerského předsedy Československa, aby byl zřejmý cíl, který je sledován každodenními útoky a každodenními pomluvkami na adresu Spojených států. Vášnivost a fanatičnost, s níž tato dlouhá kampaň je vedena, nemá obdoby ani v tisku polském a jugoslávském, natož v oficiálních listech sovětských. Naši komunisté si patrně zakládají na tom, že jsou evropskou avantgardou rozbíječů těch posledních sloupů, které dosud podpírají spolupráci mezi velmocemi a státy. Ptá-li se pan Bareš, co chceme, odpovídáme mu na rozdíl od politické strany, za níž mluví on: chceme spolupráci všech se všemi, chceme silnou OSN, kolektivní bezpečnost bez ohledů na ideologie, -ismy, hesla a pověry. V dalším upozorňuje vrchní ideolog Bareš „smečku“ kritiků Neumannovy básně, že „po první světové válce úzké třídní zájmy velkého kapitálu na Západě způsobily, že po 20 letech od porážky Německa mohlo toto povstat po zuby ozbrojeno“ a že „zastávkou na této cestě do propasti byl Mnichov a potom 15. březen 1939“. - Jako slušní lidé poděkujeme vrchnímu ideologovi za toto upozornění a sami připomínáme, že třídní zájmy velkého kapitálu přispěly ke konečné katastrofě jenom o něco málo více než úzké třídní zájmy dělnictva organizovaného v komunistických stranách jednotlivých evropských států. Jsou to socialisté, kteří prokazují, jak zcela jinak by se vyvíjely události v době mezi dvěma světovými válkami, kdyby komunistické strany nebyly rozbily a tím oslabily sociálnědemokratické strany (např. v Německu a jinde) a kdyby - nesvedeny svými trockistickými předáky - odvrátily se od rozbíječské politiky v jednotlivých státech, v nichž právě vinou komunistické opozice se leckde koalice demokratických stran proměnila v koalici stran fašistických. Vrchní ideolog Bareš dobře ví, že vlna za nešťastný vývoj událostí mezi dvěma světovými válkami leží nikoli na jedné, nýbrž na obou stranách; ale může si ideologická nenávist dovolit přepych pravdivého pohledu na vývoj dějinných událostí? Může si dovolit prohlásit, že Mnichov byl výsledkem celé řady politických sil a událostí, že mnichovská dohoda byla jen článkem v celém řetězu katastrofální politiky, kterou se provinily všechny velmoci? Zde, ukazují pravou rukou na Mnichov, může levou skrývat dohodu německo-sovětskou? Co chceme: Aby napříště nebylo ani Mnichova, ani jiných dohod namířených jedněmi státy proti druhým státům, ale aby byly jen dohody uzavírané a schválené všemi, nenamířené proti nikomu a sledující zájem všech! Vrchní ideolog Gustav Bareš nám připomíná, jak „sobecké třídní zájmy a fašistické aspirace české buržoazie a velkostatkářů obětovaly národní zájmy, hodily přes palubu obranu svrchovanosti Československé republiky“. Bohužel, i v této souvislosti říká ideolog Bareš jen polopravdu, a to jen tu pro něho příjemnější. A druhá polovina pravdy je v tom, že nejenom velkoburžoazie, ale i velkoproletariát organizovaný v Komunistické straně Československa hodil ne jednou, ale několikrát přes palubu obranu svrchovanosti Československé republiky, ba dokonce měl velmi podivný názor na samotnou svrchovanost Československé republiky; o tom mluví po celých dvacet let politika Ústředního výboru Komunistické strany Československa. A Bareš nám připomíná: „Řekli jsme, že tato věc se nesmí již nikdy opakovat.“ Také my jsme tohoto názoru; a aby se tyto pro národ a stát zlé události nemohly opakovat, musíme bedlivě střežit ty, kteří už jednou je přivodili. Vrchní ideolog Bareš kritizuje v další části své úvahy hesla provolávaná v průvodu strany národněsocialistické v Praze a poukazuje zejména na fejeton, který vyšel 15. června ve Svobodném slově a v němž se mimo jiné praví, že leckoho život netěší, poněvadž je to horší než fašismus, a je třeba odvahy k jeho potírání. Bareš soudí, že „od osvobození nebylo něco tak skandálního napsáno o naší svobodné republice“. Opravdu nevíme, co vrchního Ideologa tak rozrušilo. Jestliže někdo (v tomto případě dokonce starý Kladeňák, tedy žádný buržuj, má takovýto názor na některé úkony v naší nové republice, jistě má právo jej vyslovit a ideolog Bareš právo věcně jej vyvrátit. Rozhodně však nemá právo volat policajta. Ostatně, kdyby vrchního ideologa Bareše držel někdo 14 měsíců ve vazbě, bez udání důvodů, bez vysvětlení, jen z nějaké osobní msty, a kdyby nakonec se prokázala naprostá nevina ideologa Bareše a nikdo nejen že by mu nenahradil ztrátu na zdraví a statcích, ale vůbec se mu ani neomluvil a nedal zadostiučinění, jak asi by takovýto postup charakterizoval ideolog Bareš? Má-li stejně kruté odsuzující slova pro podobné přehmaty v ošklivé první republice (ovšem tehdy za agrární vlády v ministerstvu vnitra nesměli nikoho držet ve vyšetřovací vazbě déle než několik dnů), proč nenazvat prohřešek horší, poněvadž provedený z důvodů nízkých a nečestných

slovy stejně ostrými? Nebo kdyby omylem byl býval vrchní ideolog Bareš zatčen hned po revoluci, ošklivě ztýrán a jeho zdraví zle pošramoceno; nenapsal by, že to je jako za vlády fašismu? Rozdíl je jenom ten, že se to dnes vrchnímu ideologu Barešovi nemůže stát, poněvadž on a ostatní, kteří s ním sdílejí jeho světový názor, jsou u moci. A prokazatelně moc je jim víc než spravedlnost. Vítězství jejich ideologie víc než právo a svoboda. A tak když závěrem tohoto odstavce vrchní ideolog Bareš vykřikuje hystericky: „Prozradili se, že jsou mezi námi. Řekli, co by chtěli. Ukázali, več doufají, a spojili svou věc s cizí věcí,“ pak můžeme jen poznamenat, že to trvalo vrchnímu ideologu dlouho, než na tuto prostou pravdu přišel. Totiž, že jsou mezi námi lidé, kterým záleží víc na pravdě než na moci, politické straně, ba dokonce i ideologii. Že zatímco soudruh Bareš svolává hromy a blesky na ty, kdož se i opovází nazvat fašistický čin fašistickým, jsou jiní, kteří (bohužel) nepatří do i páně Barešova a svolávají hromy a blesky na ty, kdož fašismus u nás dělají. A že si fašistické kousky mohli obyčejně dovolit jen ti, kteří měli nebo i měli moc, o tom na podkladě důkazů nemůže pochybovat ani vrchní Ideolog Bareš. Co chceme? Aby fašismus u nás neměl místa, byť by se usadil kdekoli schovával se za kohokoli. Někdy i malá rybka se usadí pod velrybí ploutev, aby ji nebylo vidět. Závěrem svého článku shrnuje vrchní ideolog Bareš hrst útých myšlenek do tří rozevlátých otázek. Táže se: 1. Chcete, aby republika byla celistvou a pevnou?" Odpověď je, že republiku celistvou a pevnou chceme a že proto střežíme rozbiječe, ať už se objevili v první, ve druhé nebo ve třetí republice. 2. „Anebo chcete nechat republiku rozbíjet?" Odpověď: Nechceme nechat republiku rozbíjet, a proto budeme dělat to, co bylo psáno ad. 1. 3. „Chcete republiku budovat, anebo ji nechat rozvracet?" Chceme republiku budovat a nechceme ji rozvracet, a proto budeme dělat to, co stojí psáno 1.

Když jsme takto prostě odpověděli na prosté otázky vrchního ideologa, sledujme zákonitost debaty a dejme vrchnímu ideologu Barešovi také několik otázek. Doufáme, že jsou stejně prosté, i když ne tak lapidární. Zde jsou 1. Chcete demokracii, nebo diktaturu jedné politické strany? Jestliže chcete demokracii, proč a) vyhrožujete revolucí, b) podrýváte autoritu parlamentu vysláním najatých zemědělských delegací do parlamentní budovy, c) odmítáte spolupracovat tam, kde jste demokratickou cestou byli přehlasováni, d) vyhrožujete 51 procenty hlasů, které získáte, e) leckde porušujete zákon, který jste si sami dali? 2. Chcete vládu zákona ve státě, nebo stranickou justici? Jestliže chcete vládu zákona, proč jste se pokusili a) podrýt autoritu národních a lidových soudů, b) zdiskreditovat čs. retribuici, c) kryt, nebo aspoň zlehčovat zločiny, které byly nazvány českým gestapismem? 3. Jste pro mír a spolupráci mezi všemi demokratickými státy a národy, nebo pro politiku „bloků", namířenou nenávisťně jedna proti druhé? Jestliže jste pro mír a spolupráci, proč a) ve svém tisku vedete štvavou a nenávisťnou kampaň proti některým členům Organizace spojených národů, b) vědomě v této souvislosti matete lid uveřejňováním nepravdivých nebo zkreslených zpráv, c) pěstujete nenávisť k americké a britské vládě, kterou si americký a britský lid svobodně zvolil, d) znehodnocujete myšlenku slovanského bratrství rasistickou nenávisť k ostatním? Tři otázky. Čekáme na tři odpovědi.⁵⁵

25. únor 1948 jako světový Den kouření, aneb dlouhá historie válek hybridních

klíčovou otázkou k vysvětlení a pochopení průběhu a výsledku Vítězného Února 1948 není, kdo lidovým milicionářům dodal zbraně, ale kdo jim předtím dodával kuřivo a vařil čaj, aby se v té zimě nerozprchli.⁵⁶ Něco mi říká, že to financoval Zoltán Toman. Aby bylo možné posoudit, čím byl Únor 1948 v dějinách Československa, bylo by záhodno se dozvědět, kolik milicionářů kouřilo české cigarety značky Star, kolik jich bylo během únorových událostí rozdáno. Vítězný Únor byl mimo jiné reklamní akcí na podporu dvouletky a cigaretového dýmu. Historikové řeší toliko dodávky zbraní ze Zbrojovky Brno a Strakonice pro milicionáře, ale neřeší, kdo jim dodával pochutiny a teplý čaj s rumem. Únor 1948 představoval vítězství kuřáků. Není pravdou, že Únor 1948 nic nepřinesl pracujícím, možná ne všem, ale bylo to vítězství pro tvrdě pracující kuřáky a kuřačky. V létě 1948 přestaly být cigarety přidělovány toliko mužům, byly zrušeny tabačky, spoutané kuřivo bylo uvolněno do volného prodeje. Nešlo o žádný puč, šlo o sociální revoluci, velký krok pro lidstvo směrem k říší svobody. Maso možná nebylo, ale pokouřeníčko bylo. Šlo o jasný doklad efektivnosti zestátněného průmyslu. V červenci 1948 byl ukončen přidělový systém, trvající od r. 1941 (tabačky a v r. 1950 monopol ministerstva financí tzv. tj. Československá tabáková režie – tj. úřad spravující nákup, výrobu a prodej tabáku),

⁵⁵ *Obzory*, 12. července 1947. Citováno podle Drápala, Milan. Na ztracené vartě Západu, s.248-252.

⁵⁶ Před autorem knihy *Tabák a tabákové výrobky (historie, pěstování, zpracování, legislativa)* [Brno: Tribun EU s.r.o. 2009. 160 s. ISBN 978-80-7399-898-1] Ing. Vladimírem Kubánkem přes jeho nespornou kvalifikaci zůstala existence tabákové továrny v Sedlci a samotné značky Star [srovnej s.88-] téměř dokonale utajena jako problémy s tajnými dodávkami letounů Spitfire do Státu Izrael pro jiné stejně tak kvalifikované autory, i když z údajů tam uvedených o vzestupu pěstování výroby tabáku na Slovensku od r. 1919 je nad slunce jasnější, proč bylo nutné prosadit koncepci československého národa a v r. 1947 potlačit právě před vypuknutím marketingové akce Truman as Rapacious snahy slovenské demokratické strany o vyšší stupeň autonomie Slovenska.

tedy se pocitově zvýšila podstatně životní úroveň i osobní svoboda.⁵⁷ Kuřáci zvítězili.⁵⁸ A kde je ta svoboda dnes? Kapitalista rafinovaně zakazuje kouření, kde všude možně, jenom proto, abychom zapomněli na komunismus, jak nám bylo dobře.

Není divu, že Winston Churchill měl prohlásit, že „v poslední době čtu tak strašné věci o kouření, že jsem se rozhodl přestat číst“⁵⁹, protože konec tabáček znamenal popření jeho dalšího výroku, že *kdyby byli komunisté na Saahaře, byl by i písek na příděl*. Nicméně když mi Tlumočník.cz přeložil uvedený výrok do čengliš (I read recently that bad things about smoking that I decided to stop reading), tak jsem ho v originálním znění nenašel. Vyhlášení celosvětové pátrání po znění nejenom tohoto výroku ve spisovné britské angličtině. Konečně už je jasné, že Vítězný únor byl vítězstvím trampů nad paďoury, zvláště těmi dolarovými. Ale všeho do času, že ano.

Výtky, argumenty a nadávky, které padly na adresu druhého tábora, se nelišili od těch dnešních, které dnes padají v souvislosti s různými kauzami kolem Miloše Zemana. Z dnešního pohledu stojí za připomenutí rozhodnutí německého soudu v Hamburku, podle něhož *části básně německého satirika Jana Böhmermanna, v níž zesměšňoval tureckého prezidenta Recepta Tayyipa Erdoğan, zůstanou zakázané, a satirik je tak nesmí opakovat na veřejnosti. Rozhodl o tom zemský soud v Hamburku. Soud rozhodnutím částečně vyhověl žalobě tureckého prezidenta. Böhmermann loni ve veřejnoprávní televizi ZDF přednesl báseň, která obsahovala řadu vulgarismů a líčila tureckého prezidenta jako člověka, který porušuje lidská práva, a také jako někoho, kdo provozuje sex se zvířaty či sleduje dětské porno. Německý komik básni reagoval mimo jiné na případy porušování svobody slova a tisku v Turecku. Soud konstatoval, že satira má své hranice. Nesmí podle něj jít o čisté hanobení a porušování lidské důstojnosti, což se v některých pasážích Böhmermannovy básně stalo. V dalších se ale satiricky vypořádával se současnou situací v Turecku.*⁶⁰ Pokud by bylo možné se ještě dnes inspirovat dílem mistra diplomacie Jana Masaryka, stačilo vyjádřit politování.

Ke Směrnici 2005/36/WS o uznávání odborných kvalifikací v oblasti volného pohybu služeb v EU

Daniel Hájek

Úvod: Obecně o uznávání kvalifikací v EU

Rozšiřováním prostoru pro volný pohyb služeb v rámci EU se postupem doby zjistilo, že existují i některé negativní prvky tohoto pohybu, který byl původně vítán, a to nutnost odborných kvalifikací pro výkon služeb v zemích EU, resp. nutnost sjednocení uznávání odborných kvalifikací ve všech zemích EU.

V EU totiž existovaly (ještě mnohdy existují) velmi rozdílné požadavky týkající se kvalifikace, míra regulace je v jednotlivých členských zemích také velmi rozdílná. Jako příklad velmi liberální země je možno uvést Polsko, kde existuje pouze několik desítek **regulovaných povolání**. Pravým opakem je pak Rakousko, Německo, ale i Česká republika, kde jsou regulovány stovky profesí. Dalším velkým problémem je to, že se v členských zemích liší vlastní definice jednotlivých regulovaných povolání, např. jedno povolání má různá označení a velmi často také různý rozsah.

⁵⁷ Viz podrobněji <http://www.sberatel-ksk.cz/clanek-historie-tabakoveho-prumyslu-2009040006>. V r. 1947 pouze továrna v Českých Budějovicích vyrobila jednu miliardu kusů cigaret. Viz podrobněji <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/tabakova-tovarna>

⁵⁸ Tady jde o nejpřesnější vystižení těch faktorů, které vedly jednotlivce k tomu ztotožnit se komunismem a socialismem. Když mi se v sociologických průzkumech v r. 1968 a 1989 toliko tři procenta respondentů vysloví pro kapitalismus a většina pro něco jako socialismus s lidskou tvář, tak se mi to může líbit, či nelíbit, ale musím toto naladění obyvatelstva brát do úvahy a zkusit to vysvětlit třeba těmi cigaretami.

⁵⁹ K možnému chronologickému zařazení tohoto výroku viz http://tlachal.gym-ul.net/old/3_6/tabak.htm. Osobní poznámka: Jestli si dobře pamatují, tak František Běhounek ve své scií Akce L [Praha: Státní nakladatelství dětské knihy 1956] demonstruje škodlivost kouření (benzen) na škodlivosti vdechování kouře (na analogii výfuku automobilu?) pro laboratorní myši.

⁶⁰ Volně citováno podle <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/soud-nemecky-satirik-nesmi-opakovat-casti-basne-o-erdoanovi-417193.html>. K tomu viz též třeba článek Jiřího Sládka *Necitovat! Německý ústavní soud potěšil Erdogana*. Lidové noviny 11. 2.2017, s. 5. Pro zajímavost viz též <http://eurabia.parlamentnilisty.cz/Articles/29719-petr-uhl-oznaci-odpurce-islamu-v-cr-za-nacisty-coz-je-vzhledem-k-jeho-extremisticke-minulosti-trochu-paradoxni.aspx>

Je třeba asi vysvětlit pojem **regulované povolání**, nebo regulovaná profese či regulovaná činnost. Tyto pojmy se zpravidla vysvětlují tak, že jde o povolání (profese, činnosti), pro jejichž výkon národní předpisy daného státu stanovují určité podmínky či požadavky. Účelem toho je, aby byla zajištěna potřebná kvalita výkonu povolání (profese, činnosti) a aby povolání (profese, činnost) byla vykonávána tak, aby neohrozila zdraví a bezpečnost toho, kdo ji vykonává, ani osob dalších. Povolání (profese, činnost) bývá regulována na základě kvalifikačních požadavků (vzdělání určitého typu a stupně, jiná odborná příprava a praxe), zdravotní nebo finanční způsobilosti, bezúhonnosti, členstvím v profesním sdružení, registrací apod.

Pro vzájemné uznávání kvalifikací proto EU zavedla systém oborových směrnic a především systém uznávání odborných kvalifikací /1/

Cesta k tomu nebyla jednoduchá. Ukázalo se totiž, že každý stát EU preferuje své podmínky a požadavky na kvalifikaci pro výkon určitých služeb, mnohdy rozdílných od požadavků na tutéž kvalifikaci v jiných státech EU. Šlo především o uznávání např. vysokoškolských diplomů. Prvním takovým příkladem, kdy se Evropský soudní dvůr (ESD) zabýval konkrétním uznáním kvalifikace, byl rozsudek č. 71/76 Thieffry, Recueil, z 28. 4. 1977, který se týkal žádosti advokáta z Belgie. Tento advokát žádal být připuštěn k výkonu profese advokáta ve Francii.

Původně to vypadalo bezproblémově – dr. Thieffry byl držitelem vysokoškolského diplomu v oboru právo, tento diplom byl uznán francouzskou universitou jako kompatibilní s francouzským vysokoškolským diplomem, a pan doktor navíc složil i francouzskou profesní zkoušku (advokátskou). Nicméně přesto přeže všechno francouzské orgány zamítly jeho žádost o výkon povolání s tím, že dotýčný není držitelem francouzského vysokoškolského diplomu. Francouzské orgány popíraly, že jejich rozhodnutí nemá diskriminační charakter, protože vzájemné uznávání kvalifikací je (v té době) podmíněno vydáním směrnic EU o uznávání kvalifikací podle čl. 57 (nyní 53) Smlouvy o fungování EU.

Je pravdou, že ESD ale všechny uvedené argumenty zamítl a odůvodnil to tím, že ve smyslu čl. 5 Smlouvy o fungování EU (současně je to čl. 4 odst. 3) jsou členské státy EU povinny učinit všechny vhodné opatření pro splnění závazků, které vyplývají z práva EU, především však, že občanovi jiného státu WU (ES) nemůže být odepřen výkon svobody usazování v jiném státě EU jenom z důvodu, že směrnice o uznávání kvalifikace nebyly dosud vydány. ESD dále uvedl, že členské státy jsou povinny své „domácí“ právní předpisy vykládat v souladu s cíli vymezenými Smlouvou o fungování EU. Výše uvedený postup Francie proto označil za neodůvodněné omezení svobody usazování /2/.

Navíc se ještě ESD ve výše uvedeném rozsudku také vyjádřil k rozdílu mezi tzv. akademickými účinky (pro účel dalšího studia či užívání akademického titulu) a profesními účinky (pro účely výkonu určitého povolání) ohledně uznání dokladů o dosažené kvalifikaci. Tehdy ESD zdůraznil, že tato oblast není upravena právem ES a že tedy členské státy musí samy zhodnotit důsledky vyplývající z rozdílu mezi oběma druhy uznávání, především to, jestli může akademické uznání dokladů o dosažené kvalifikaci zakládat účinky ve vztahu k výkonu příslušného povolání. Je však důležité, aby mohly být za tímto účelem uznávány doklady o profesní kvalifikaci. Skutečnost, že právní řád členského státu upravuje pouze postup pro akademické uznávání, to – podle Hradila /3/ - samo o sobě neodůvodňuje zamítnutí žádosti o posouzení účinků akademického uznání za účelem připuštění k výkonu povolání.

V téže době došlo k dalším rozsudkům v této problematice, např.:

- **Rozsudek za dne 28. 5. 1977, Patrick, Recueil, s. 1199,**
- **Rozsudek ze dne 14. 7. 1988, Komise versus Řecko, 38/97, Recueil, s. 4415,**
- **Rozsudek ze 7. 6. 2003, Komise versus Lucembursko, C- 478/01, Recueil, s I – 2351, bod 20, apod.**

Až pak došlo k převratné změně v procesu uznávání odborné kvalifikace, a to rozsudkem ve věci Heylens a další. /4/ Zde ESD poprvé stanovil řadu konkrétních pravidel pro uznání odborných kvalifikací členskými státy za účelem přístupu k výkonu povolání.

ESD v tomto rozsudku uvedl, že členské státy na straně jedné, kdy nemají harmonizační opatření v této oblasti, mohou stanovit podmínky týkající se odborné kvalifikace pro výkon odborné činnosti na svém území a vyžadovat předložení dokladu o dosažené kvalifikaci, který „dosvědčuje, že jeho držitel má příslušné znalosti a kvalifikaci“ /6/, a na straně druhé uvádí, že podmínka odborné kvalifikace pro přístup k některým povoláním představuje omezení účinného výkonu svobody volného pohybu, jejíž uskutečnění není závislé na vydání směrnic o uznávání odborných kvalifikací /7/.

ESD, vědom si nedostatečné právní úpravy, apeloval na to, že posouzení rovnosti musí vycházet výlučně ze znalostí a kvalifikace, jejichž osvojení žadatelem lze předpokládat na základě dokladu o dosažené kvalifikaci s přihlédnutím k povaze a délce vzdělání a praktické přípravy, které deklarují předložené doklady. Soud nabádal členské státy, aby posouzení kvalifikace dosažené v jiném státě a její použití v tomto státě vycházelo z objektivních kritérií, tj. znalosti a kvalifikace požadované v tomto, ale i v jiném státě (např. státě, kde má žadatel občanství), a zda jsou kritéria srovnatelná.

Navíc ESD rozhodl o možnostech ochranných prostředků v případě zamítnutí žádosti o uznání odborné kvalifikace, a to už byl velký pokrok v dané oblasti.

Bylo ještě mnoho dalších rozsudků, např. rozsudek ze dne 7. 5. 1991, Vlassopoulou. C- 340/89, Recueil, s. I – 2357, apod., které signalizovaly nutnost vydání směrnice, která by stanovila jasné a stejné zásady a požadavky na vzájemné uznávání kvalifikace v jednotlivých státech Unie.

Komise koncem devadesátých let proto rozhodla, že k odstranění omezení volného pohybu pracovních sil je nutné uplatnit zjednodušení, zpružnění a hlavně sjednocení systému profesního uznávání. /8/ Komise proto vypracovala dokument a zahájila veřejné konzultace o budoucím režimu profesního uznávání. /9/ V rámci této konzultace bylo Komisi doručeno více než 300 námětů, z nichž pak Komise sestavila obecné shrnutí. /10/

Zástupci profesních organizací a členských států většinou vyjádřili souhlas a hovořili příznivě k možnostem zjednodušení stávajícího právního rámce a jeho konsolidace do jednoho předpisu. Nicméně objevily se i výhrady v tom smyslu, že zásady obecného systému by měly být zachovány, když nevyžadují předchozí harmonizaci vnitrostátních požadavků. Také by měly být zachovány podle nich výhody vyplývající z automatického systému uznávání podle oborových požadavků. Co by však mělo být upraveno, byly účinné prostředky pro zachování vysokého standardu vzdělávání a odborné přípravy v členských státech.

Tyto a mnoho dalších připomínek Komise pomalu zpracovala za přispění řady poradních orgánů a komisí a vypracovala právní dokument – **směrnici 2005/36/ES, o uznávání odborných kvalifikací v EU.**

Hypotéza:

Existence směrnice 2005/36/ES, o uznávání kvalifikací v oblasti volného pohybu služeb je stále přínosem.

Metody zpracování: Syntéza a analýza především judikatur ESD.

Vývoj právní úpravy v této oblasti.

Před touto úpravou bylo postupováno na základě rozhodnutí 85/386/EHS, o srovnatelnosti kvalifikací získaných odbornou přípravou mezi členskými státy, které ve vztahu ke konkrétním povoláním nebo skupinám povolání předpokládalo vypracování vzájemně dohodnutých požadavků na obsah zahrnutých činností mezi členskými státy EU a vypracování srovnávacích tabulek uvádějících u každého členského státu zejména úroveň požadovaného vzdělání, informace o subjektech nebo institucích poskytujících příslušné odborné vzdělání, profesní označení eventuálně používané v členském státě a profesní sdružení nebo orgán příslušný k vydávání a uznávání dokladů o odborném vzdělání. /11/

Nicméně toto rozhodnutí nebylo v praxi úspěšně realizováno a tak význam tohoto rozhodnutí brzy upadl, a bylo zrušeno.

Krátce potom byl předložen návrh směrnice obecného systému pro uzavírání vysokoškolských diplomů. Podle H. Schneidera /12/ nebyl tento návrh úplně dokonalý, týkal se pouze akademických kvalifikací, jeho formulace byla poměrně stručná a on sám nezohledňoval mnohé zvláštnosti v členských státech, a také v některých životních situacích. Návrh narážel především na problémy související se zahrnutím zejména právnických povolání a po volání učitele do působnosti směrnice. Předmětem uznávání byl stále doklad o dosažené kvalifikaci (diplom), a nikoli doklad o akademické kvalifikaci (diplom o vyšším vzdělání). Nicméně návrh směrnice byl po řadě připomínek schválen pod č. 89/48/EHS. /13/

Později byla tato směrnice doplněna ve prospěch držitelů dokladů o kratším než tříletém vyšším vzdělání, dokladů o středoškolském vzdělávání a některých osob s nabytou odbornou praxí. Tato změna pak byla přijata jako směrnice 92/51/EHS, o druhém obecném systému pro uznávání odborného vzdělávání a přípravy. /14/

Tato směrnice obsahovala řadu příloh, jejichž obsahem byly seznamy dokladů o vzdělání, sama pak obsahovala povinnost členských států zohlednit v širší míře odbornou praxi žadatele nabytou po získání kvalifikace v rámci obecného systému v souladu s judikaturou ESD, vycházející z již citovaného rozsudku ve věci Vlassopoulou, a jednak rozšířila pojem „Regulovaného vzdělání a odborné přípravy“ zavedený dříve. Nicméně i tato směrnice a jí doplňující dokumenty upraveny a převedeny do jednotné směrnice EP a Rady č. 2005/36/ES. /15/

Směrnice byla přijata na základě tří zmocnění ve Smlouvě o ES, čl. 40 (nyní čl. 46 SFEU) v oblasti pohybu pracovníků, čl. 47 odst. 1,2 Smlouvy o ES (nyní čl. 53 odst. 1 SFEU) v oblasti usazování, a v čl. 55 Smlouvy o ES (nyní čl. 62 SFEU) ve spojení s uvedenými ustanoveními čl. 47 Smlouvy o ES v oblasti volného pohybu služeb. Z těchto ustanovení lze dovozovat, že se Směrnice 2005/36/ES vztahuje na činnost vykonávanou jak v zaměstnaneckém poměru, tak jako samostatná výdělečná činnost, ať už je vykonávána na území dotčeného členského státu prostřednictvím stále provozovny nebo je vykonávána přeshraničně.

Směrnice 2005/36/ES

Základní zásadou této směrnice je **zásada rovného zacházení**. Ta je vyjádřena v ustanovení týkajícím se účinků uznání odborné kvalifikace podle této směrnice, která stanoví, že uznání hostitelským členským státem

oprávněné osobě v tomto členském státu umožňuje přístup k dotčenému povolání a jeho výkon za stejných podmínek jako mají příslušníci tohoto státu, čl. 4 odst. 1 směrnice).

Nutno ovšem dovést, že zásada rovného zacházení v návaznosti na uznání odborné kvalifikace se v plném rozsahu uplatní pouze tehdy, splní-li žadatel **všechny** podmínky stanovené touto směrnicí pro takové uznání. To znamená, že jestliže žadatel požaduje jen částečné uznání odborné kvalifikace pro výkon jen několika dílčích činností zahrnutých v rámci dotčeného regulovaného povolání v hostitelském členském státě, nemusí to nutně vést k přiznání práva žadateli používat odpovídající označení příslušníků dotčeného povolání tohoto státu. /16/

I když osobní působnost směrnice zahrnuje pouze příslušníky členských států, asi by nebyl problém rozšířit její působnost i na jiné kategorie osob prostřednictvím zvláštních doplňujících předpisů pro případy hodné zřetele (pro vynikající odborníky – specialisty ze třetích zemí). Co se týká věcného rozsahu směrnice, vychází tato z pojmu „regulované povolání“, který byl vysvětlen v úvodu článku.

Dalším pozitivním vymezením rozsahu působnosti této směrnice je, aby žadatel v členském státě původu vykonával stejné povolání jako to, které chce vykonávat v hostitelském členském státě (viz čl. 4 odst. 1 směrnice). Článek 4 odst. 2 směrnice pak stanoví, že se dotčená povolání vykonávaná v členském státě úvodu a hostitelském státě považují za stejná, pokud jsou činnosti, které toto povolání zahrnuje, srovnatelné.

Dlužno připomenout i negativní vymezení rozsahu působnosti směrnice, a to, že jsou z ní výslovně vyloučeny situace, na něž se vztahuje **jiná zvláštní úprava, neboli „lex specialis“**. Tato úprava má přednost před **základní úpravou („lex generalis“)**. Jsou to například předpisy upravující odbornou způsobilost bezpečnostního poradce pro přepravu nebezpečných věcí, řídicího letového provozu. /17/ nebo povolání zkušební komisaře v rámci vydávání řídicích průkazů. /18/

Co dodat dále? Směrnice 2005/36/ES především sjednocuje předchozí obecné, oborové a přechodné systémy v rámci jednotného textu, aniž by jakkoli omezovala působnost tohoto celku oproti předchozí právní úpravě. Nepředstavuje pouze součet působností dřívějších směrnic, ale její působnost oproti dřívějšímu stavu je podstatně rozšířena, neboť žadatelé, kteří neuspějí se svými kvalifikacemi v rámci zde jmenovaných systémů, mohou podle směrnice 2005/36/ES podřídně využít obecného systému, aniž by byli z použití právní úpravy týkající se uznávání kvalifikací vyloučeni, jako tomu bylo dříve.

Stejně tak byla rozšířena působnost koordinačních ustanovení převzatých z dřívějších oborových směrnic, a to v tom smyslu, že zatímco dříve bylo podle těchto směrnic ohledně uznání dokladů o vzdělání a odborné přípravě vydaných ve státě, který není členským státem, výslovně ponecháno v pravomoci členských států, směrnice nyní výslovně požaduje, aby členské státy v případě uznávání takových dokladů respektovaly minimální požadavky na odbornou přípravu uvedené zde v této směrnici (čl. 2 odst. 2, druhá věta). V praxi to znamená, že pokud členský stát hodlá uznat doklad o odborné kvalifikaci vydaný mimo EU za účelem výkonu povolání, u něhož směrnice předepisuje minimální požadavky na odbornou přípravu, musí předem ověřit, zda odborná příprava žadatele tyto minimální požadavky splňuje. /19/ Je tedy dáno, že kvalifikace získané v jiných než členských státech EU, může si každý stát hodnotit více méně po svém, s přihlédnutím na směrnici uváděné požadavky.

Nicméně při bližším ohledání směrnice 2005/36/ES můžeme zjistit i jistou nesoudržnost mezi:

- vymezením oblasti působnosti směrnice,
- skutečným rozsahem použití směrnice.

Vymezení působnosti směrnice totiž naznačuje její použití pouze v přeshraničních situacích, jestliže se hovoří o státním příslušníkovi členských států, který hodlá vykonávat regulované povolání „v jiném státě, než ve kterém získal svou odbornou kvalifikaci. Nicméně koordinační ustanovení dřívějších oborových směrnic se tradičně uplatňovala i v ryze vnitrostátních situacích, protože harmonizovala základní požadavky na odbornou přípravu, které byly povinny členské státy respektovat bez ohledu na to, zda osoby, které se této odborné přípravě účastnily, pak využijí svých práv volného pohybu nebo nikoli. /20/ Směrnice tato koordinační ustanovení převzala, posílila jejich význam mj. tím, že uložila členským státům povinnost respektovat minimální požadavky i v případě uznávání dokladů ze třetích států. Takže koordinačních ustanovení této směrnice harmonizujících minimální požadavky na odbornou přípravu se lze dovolávat i v čistě vnitrostátních situacích.

/ 21/

Zde je třeba vznést připomínku, že co do rozsahu působnosti směrnice 2005/36/ES nemá v textu podmínku, která vyplývá např. z rozsudku ESD 111/78 Knoods, ze dne 7. 2. 1979, Recueil, s. I-4837, že žadatel v členském státě musel získat ve státě, kde hodlal vykonávat činnost, alespoň určitou relevantní část odborné kvalifikace.

Také bylo upozorňováno na situaci osob, které v jednom členském státě získaly pouze část své odborné kvalifikace (např. neabsolvovaly profesní zkoušky), tato část jim však byla uznána za dostatečnou pro výkon regulovaného povolání v jiném členském státě, který pro výkon téhož povolání stanoví méně náročné vstupní podmínky, ale chce-li se vrátit zpět, jeho kvalifikace tam neplatí, protože její získání nebylo dokončeno. /22/

Této otázce se nakonec věnuje text odůvodnění směrnice, v němž se praví, že směrnice neupravuje otázku, v jakém rozsahu mají členské státy uznávat rozhodnutí jiných členských států ohledně uznání odborné kvalifikace v souladu s touto směrnicí. Osoby, jejichž odborná kvalifikace byla podle této smlouvy uznána, se

nemohou této skutečnosti dovolávat v členském státě, z něhož pocházejí, a to za účelem získání práv, která z odborné kvalifikace získané v tomto členském státě nevyplývají, pokud prokáží, že získaly „doplňující odbornou kvalifikaci“ v uvedeném jiném členském státě (viz bod 12 odůvodnění). /23/

Směrnice by neměla do oprávněného zájmu členských států zasahovat a bránit tomu, aby jejich vlastní státní příslušníci se vyhýbali vnučení vnitrostátního práva týkajícího se povolání (viz bod 11 odůvodnění směrnice – poslední věta).

Jakmile však uvedené osoby v členském státě, v němž jim bylo přiznáno oprávnění k výkonu dotčeného povolání, získaly jakoukoli relevantní část odborné kvalifikace (doplňující odborné kvalifikace) – např. pokud tyto osoby dotčené povolání prakticky vykonávaly a získaly tak odbornou praxi – nelze je již z rozsahu působnosti směrnice vyloučit, a to ani s poukazem na to, že se vyhýbají uplatňování právních předpisů členského státu, v němž se o přístup k dotčenému povolání ucházejí. /24/

Závěr (k hypotéze): Je vydání směrnice 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací v oblasti volného pohybu služeb přínosem?

Domnívám se, že je přínosem. Především tím, že se vyznačuje obecnou povahou, čímž se dá použít její ustanovení na předem neuzavřený okruh činností nebo povolání. Zákonodárce EU tímto rezignoval s konečnou platností na koordinaci podmínek týkajících se vzdělávání a odborné přípravy v jednotlivých povolání, kterýžto princip byl pro EU/ES dosud vedoucím principem / 25/

Dalším pozitivem této směrnice je, že se zrušila řada judikatur ESD, které v mnohých případech nahrazovaly nedostatečnou judikaturu v této oblasti (nepočítaje oborové směrnice – s výjimkou směrnice upravující povolání Farmaceuta).

Vzhledem k tomu, že směrnice 2005/36/ES neupravuje, jaké důsledky mohou vyplývat ze skutečnosti, že dotčená osoba ve „svém“ členském státě původu byla či je postižena za trestné činy nebo disciplinární přestupky, z toho může vyvozovat důsledky hostitelský členský stát. Tak směrnice mu umožňuje podmínit přístup žadatele z jiného členského státu k regulovanému povolání požadavkem „dobré pověsti“, a to před vydáním souhlasu realizovat regulované povolání na jeho území, ale také trvat na splnění podmínky bezúhonnosti po celou dobu regulovaného povolání, i když zde se mohou vyskytnout problémy.

Bohužel je pravdou, že důsledky trestněprávních či disciplinárních postihů uložených v členském státě původu v rámci výkonu svobody usazování, a tedy i při výkonu služeb) řeší z existujících právních předpisů EU výslovně jen směrnice ohledně usazování advokátů, která s odejmutím nebo pozastavením oprávnění k výkonu činnosti v členském státě původu výslovně spojuje i ztrátu nebo pozastavení vykonávat povolání advokáta v hostitelském státě.

Je třeba se vrátit k situaci, kdy hostitelský členský stát posuzuje bezúhonnost poskytovatele služeb při zahájení činnosti v tomto členském státě, a situaci, kdy hostitelský členský stát ověřuje podmínku bezúhonnosti v průběhu výkonu této činnosti poskytovatele služby – tedy poté, co mu právo k poskytování služeb vzniklo.

Co se týká zahájení činnosti, tak ve většině případů směrnice předpokládá automatické připuštění poskytovatele k výkonu regulovaného povolání, a to jakmile tento poskytovatel prokáže, že je oprávněn stejné povolání vykonávat podle práva členského státu, v němž je usazen, jakmile případně navíc doloží potvrzení o absolvované praxi, pokud dotčené povolání není v tomto členském státě regulované.

Vznik práva poskytovat služby je odvozen ze skutečnosti, že dotčený subjekt svou činnost soustavně vykonává v jiném členském státě v souladu s jeho právními předpisy, a jako takové nezávisí na disciplinárních nebo trestněprávních postizích poskytovatele jako takových. Směrnice by tedy neměla v žádném případě připouštět, aby na základě odsouzení nebo disciplinárního postihu poskytovatele, o němž bylo rozhodnuto v jiném než členském státě hostitele, a který v členském státě usazení poskytovatele nevedl k pozastavení nebo ukončení jeho oprávnění k výkonu dotčeného povolání, mohl hostitelský stát dočasným nebo příležitostným přístupem tohoto poskytovatele ke stejnému povolání na svém území zamítnout. /27/

V průběhu výkonu činnosti na území hostitelského státu podléhá poskytovatel služeb usazený v jiném státě podle směrnice 2005/36/ES na území hostitelského státu jedné právním a stavovským předpisům o výkonu povolání, které jsou přímo spojeny s odbornou kvalifikací, a jednak disciplinárním předpisům, které se v hostitelském vztahují na osoby, které zde vykonávají totéž povolání (čl. 5 odst. 3 směrnice). Hostitelský stát může v souladu s uvedeným ustanovením dodržování takových předpisů vnučovat.

Směrnice tudíž hostitelským členským státům poskytuje možnost v případě, že zjistí jakékoli skutečnosti na straně poskytovatele služeb ohledně nedodržení podmínek uvedených v čl. 5 odst. 3 směrnice, postupovat proti takovému jednání v souladu s požadavky a prostředky podle vnitřního práva státu, jakož i v souladu se zásadou zákazu diskriminace a zásadou proporcionality. To znamená, že tento stát může omezit výkon činnosti poskytovatele služeb na svém území zejména poté, co takovému poskytovateli již vzniklo oprávnění k poskytování služeb.

Tolik několik připomínek k směrnici 2005/36/ES. Závěrem lze říci, že uvedené směrnice zajišťuje ve vztahu k přeshraničnímu poskytování služeb vyváženou kombinaci zásad, vyplývajících ze svobody poskytování služeb v rámci EU, která dostatečně zohledňuje zájmy poskytovatelů služeb, zájmy příjemců služeb, i obecné zájmy sledované členskými státy, na jejichž území poskytovatelé služeb služby vykonávají. Konečně tato směrnice přinesla velmi příznivý režim v této oblasti.

Literatura:

- 1/ KOLEKTIV: *Pravidla pro volný pohyb služeb a svobodu usazování v EU*, Praha, Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR, 2006, ISBN 978-80-254-2806-1
- 2/ Rozsudek 71/76, Thieffry, Recueil, s. 765, z 28. 4. 1977
- 3/ HRADIL, J.: *Uznávání odborných kvalifikací v rámci volného poskytování služeb v právu EU*, Praha, Naše vojsko, 2011, str. 100, ISBN: 978-80-206-1245-8
- 4/ vyřazeno,
- 5/ Rozsudek Heylus a další, 222/86, Recueil, s. 4097 ze dne 15. 10. 1987
- 6/ dtto
- 7/ Smlouva o fungování EU (SFEU) čl. 4
- 8/ Sdělení Komise Radě „Strategie jednotného trhu ve službách“, KOM, z 29. 12. 2000, str. 30
- 9/ Sdělení Komise Radě „Nové evropské pracovní trhy, otevřené pro všechny, s přístupem pro všechny, KOM 2001, z 28. 2.2001, str. 9-11
- 10/ Dokument Komise: Výsledek konzultačního postupu EK o budoucím režimu profesního uznávání, MARKT/D/3723/2002 – EN
- 11/ Rozhodnutí EP a Rady č. 1065/2008/ES z 22. 10. 2008
- 12/ SCHNEIDER, H.: *Die Anerkennung von Diplomen in der Europäischen Gemeinschaft*, Apeldoorn Maken, Antwerpen, 1995
- 13/ Úřední věstník 1989, L 19, s. 16, zvl. vydání 05/01, s. 16
- 14/ Úřední věstník L 209, s. 25, zvl. vydání 05/02, s. 47
- 15/ HRADIL, J.: *Uznávání odborných kvalifikací v rámci volného poskytování služeb v právu EU*, Praha, Naše vojsko, 2011, citace publikace, str. 260, ISBN: 978-80-206-1245-8
- 16/ Rozsudek ESD – C – 300/03, Colegio de Ingenieros, z 19. 1. 2006, rozhodnutí S-I-801
- 17/ Směrnice 2006/123/ES z 15. 4. 2006, Úř. věstník L 114, str. 22
- 18/ Směrnice 2006/123/ES z 20. 12. 2006, přepracované vydání, čl. 10a příloha IV,
- 19/ HRADIL, J.: *Uznávání odborných kvalifikací v rámci volného poskytování služeb v právu EU*, Praha, Naše vojsko, 2011, citace publikace str. 371, ISBN: 978-80-206-1245-8
- 20/ Rozsudek ESD C-93/97 ze 16. 7. 1998, Fédération Belge des Chabres Syndicales de Medicus versus Vlámská vláda, Recueil, s. I-4837,
- 21/ HRADIL, J.: *Uznávání odborných kvalifikací v rámci volného poskytování služeb v právu EU*, Praha, Naše vojsko, 2011, citace publikace str. 374, ISBN: 978-80-206-1245-8
- 22/ HRADIL, J.: *Uznávání odborných kvalifikací v rámci volného poskytování služeb v právu EU*, Praha, Naše vojsko, 2011, citace publikace str. 374, ISBN: 978-80-206-1245-8
- 23/ HRADIL, J.: *Uznávání odborných kvalifikací v rámci volného poskytování služeb v právu EU*, Praha, Naše vojsko, 2011, citace publikace str. 375, ISBN: 978-80-206-1245-8
- 24/ viz rozsudek C-311/06, Cavallero, z 29. 1. 2009, Sb. rozhodnutí S I- 415m
- 25/ HRADIL, J.: *Uznávání odborných kvalifikací v rámci volného poskytování služeb v právu EU*, Praha, Naše vojsko, 2011, citace publikace str. 353, ISBN: 978-80-206-1245-8
- 26/ čl. 7 odst. 5 směrnice EP a Rady 98/5 – Ústř. věstník, L, zvl. vydání 06/03, s. 83
- 27/ HRADIL, J.: *Uznávání odborných kvalifikací v rámci volného poskytování služeb v právu EU*, Praha, Naše vojsko, 2011, citace publikace str. 440, ISBN: 978-80-206-1245-8

Mgr. Daniel Hájek

Mínisterstvo životního prostředí
Vršovická 65, Praha 10
Tel: +420 603 464 317
Email: danielhajek@seznam.cz

Omluva za nepřesnou citaci

Autor textu Neomarxismus ostudou, prohrou i hrozbou opravdu je (Marathon, 143, 2017, roč. 21, č. 2, s. 5-9. ISSN 1211-8591) se omlouvá za nikoli úplně přesnou parafrázi výroku V. Klause ml. V poslední poznámce pod čarou se P. Sirůček neubráníl pokušení vynechání písmena a mírného posunutí významu. Místo, že V. Klause ml. „více zajímá omáčka v Pelhřimově, nežli lachtan v Antarktidě“ má být, že ho „více zajímá (Jarda) Vomáčka v Pelhřimově, nežli lachtan v Antarktidě“. I tak lze s výrokiem souhlasit.